

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Regionální disparity na trhu práce v České republice
Regional Disparities in the Czech Labour Market

Student: Bc. Monika Horáková

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Milan Šimek, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Monika Horáková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství
Téma: **Regionální disparity na trhu práce v České republice**
Regional Disparities in the Czech Labour Market
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teorie regionálních disparit
 3. Regionální politika na území Evropské unie a České republiky
 4. Charakteristika krajů České republiky z pohledu vybraných indikátorů disparit
 5. Regionální disparity na trhu práce České republiky
 6. Návrhy a doporučení
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB - TU Ostrava, 2010. ISBN 978-80-248-2335-5.
- ŽIŽKA, Miroslav a kol. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-131-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

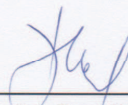
Vedoucí diplomové práce: **doc. RNDr. Milan Šimek, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Martin Štěpánek, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 22. dubna 2016

.....*Monika Horáková*.....

Bc. Monika Horáková

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. RNDr. Milanu Šimkovi, Ph.D., za jeho cenné rady, připomínky a pomoc při vypracování této diplomové práce. Mé poděkování také patří Lukášovi, Hance a rodině, za jejich optimismus a morální podporu.

Obsah

1 Úvod	4
2 Teorie regionálních disparit	5
2.1 Charakter disparit	5
2.2 Vznik regionálních disparit	7
2.2.1 Primární faktory	8
2.2.2 Sekundární faktory	9
2.3 Třídění regionálních disparit	10
2.4 Indikátory pro klasifikaci regionálních disparit	12
2.4.1 Rozložení disparit v sociální sféře	12
2.4.2 Rozložení disparit v ekonomické sféře	15
2.4.3 Rozložení disparit v územní sféře	18
2.4.4 Integrované indikátory	21
2.5 Regiony	24
2.6 Regionální politika	26
3 Regionální politika na území Evropské unie a České republiky	31
4 Charakteristika krajů České republiky z pohledu vybraných indikátorů disparit	42
5 Regionální disparity na trhu práce v České republice	68
5.1 Metoda vážených dílčích pořadí	68
5.2 Metoda PATTERN	73
6 Návrhy a doporučení	80
7 Závěr	86
Seznam použité literatury	87
Seznam zkratk	93
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1 Úvod

V současné době, kdy obecná míra nezaměstnanosti České republiky není výrazně vysoká, se uchazeč o zaměstnání potýká s regionálními disparitami na trhu práce. Proto se nabízí otázka, jaký kraj je nejvhodnější pro uplatnění se na trhu práce. Každý kraj disponuje určitými disparitami a je velice důležité, v jakém oboru uchazeč hledá uplatnění. Nicméně tato diplomová práce bude zpracována pouze v obecné rovině, a proto nebudeme na jednotlivé obory brát ohled. Cílem této práce je vyhodnotit postavení krajů dle klasifikace NUTS 3 z pohledu vybraných indikátorů z ekonomického rozvoje a na základě získaných výsledků identifikovat vhodná území pro uplatnění se na trhu práce.

Než přejdeme k samotným výpočtům, je dobré nejdříve přiblížit a seznámit čtenáře s problematikou regionálních disparit a jejich charakteru, který může být negativní, či pozitivní. Dále si zmíníme, jak tyto rozdílnosti vznikají a jak je můžeme roztřídit. Důležitou částí práce bude podkapitola, která se bude podrobněji zabývat indikátory pro klasifikaci regionálních disparit.

Ve čtvrté kapitole se seznámíme s jednotlivými porovnávajícími kraji a jejich charakteristikou. Dále zde budou definovány vybrané ukazatele, pomocí kterých následně budeme měřit regionální disparity na trhu práce. Jednotlivé indikátory budou přehledně uspořádány v tabulkách a jejich konkrétní hodnoty budou vybrány z období let 2000–2014. Jako zdroj dat použijeme portál Českého statistického úřadu.

Cílem praktické části diplomové práce je stanovit regionální disparity v krajích dle námi zvolených indikátorů. K tomuto úkolu využijeme vícekriteriálního rozhodování s dotazníkovým šetřením. Konkrétně bude využito metody vážených dílčích pořadí a metody Pattern. Za pomocí těchto metod, identifikujeme kraje, které nejlépe vyhovují zvoleným kritériím. Následně mezi nejlépe vyhodnocenými kraji vybereme první čtyři a podrobíme je důkladnému zkoumání, na jehož konci stanovíme nejvhodnější kraj.

V závěrečné části práce provedeme zhodnocení dosažených výsledků a případné návrhy pro zmírnění disparit mezi jednotlivými kraji.

2 Teorie regionálních disparit

V diplomové práci se budeme zabývat regionálními disparitami na trhu práce. Pro lepší pochopení problematiky využijeme v této prvotní kapitole několik teoretických definic. V dnešní době můžeme nalézt nepřeberné množství publikací, které se zaměřují na vysvětlení otázky disparit.

V publikaci s názvem Regionální disparita od autora Kutscherauera (2010) pochází pojem disparita z latinského názvosloví *dis-parita(u)s*, což v překladu znamená rozdíl. Disparitu definuje jako rozdílnost, neboli nerovnost znaků, jevů či procesů, kdy jejich rozeznávání a srovnávání má určitý rozumný smysl. S různými definicemi se lze setkat v teoretické literatuře, v encyklopediích i ve slovnících cizích slov. V odborné literatuře má tento pojem územní dimenzi, nebo se účelově užívá pro potřeby příslušného oboru. V encyklopediích je disparita zpravidla shodná s obecnou charakteristikou, jako například v encyklopedii Iuridictum je disparita popsána jako nesoulad. Jako nerovnost, rozdílnost a různost uvádí disparitu slovník cizích slov ABZ.

Nyní si přiblížíme detailnější označení regionální disparity. Mezinárodní organizace práce vysvětluje regionální disparity, jako rozdíl mezi ekonomickým výkonem a blahobytem na úrovni zemí či regionů. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (2003), charakterizuje tyto disparity jako vyjadřující míru rozdílnosti projevu síly zkoumaného ekonomického jevu, který je pozorován v rámci regionů dané země. Po obměně zní definice tak, že územní rozdílnost předepisuje míru, do které se síla určitého ekonomického jevu odlišuje mezi regiony v rámci dané země. Metodická podpora regionálního vývoje (2009) uvádí, že Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky vymezuje regionální disparity jako nepodložené regionální rozdíly na stupni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Podle autora Kutscherauera (2010), je regionální disparita rozdílnost nebo nerovnost znaků, jevů či procesů, které mají jasné územní umístění a vyskytují se nejméně ve dvou podstatách této územní struktury.

2.1 Charakter disparit

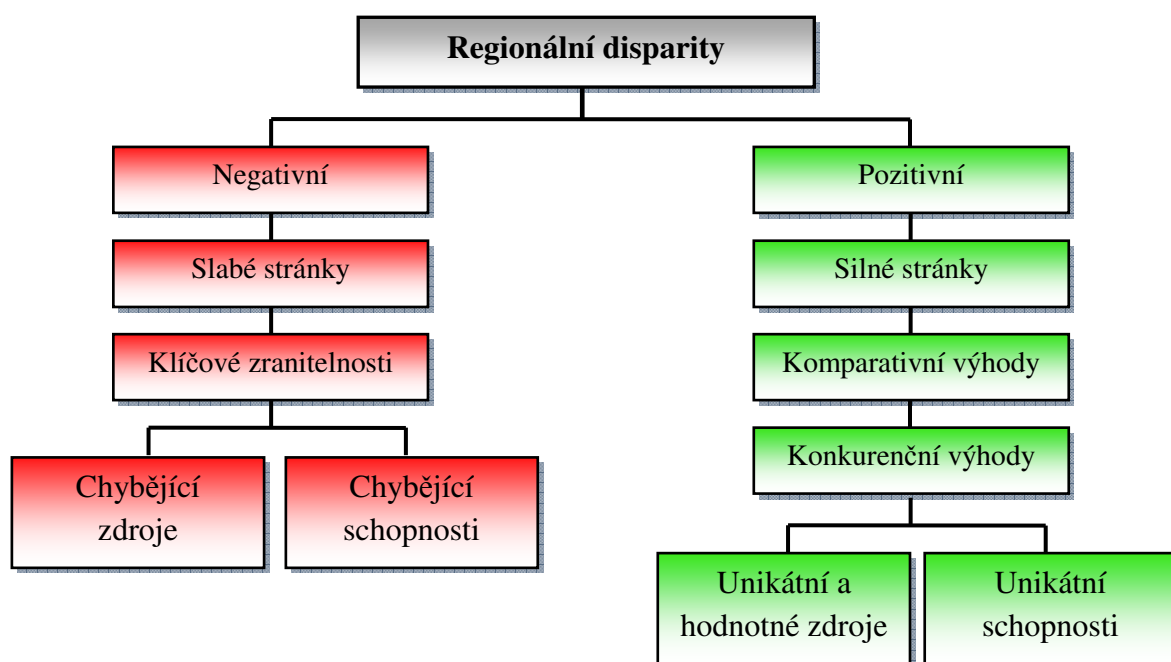
V reálném světě existují dva základní důvody, proč určujeme významné znaky u sledovaných subjektů, jako nositelů jistých vlastností. Tyto vlastnosti vzájemně porovnáváme a prozkoumáváme.

Prvním důvodem je potřeba identifikovat a zkoumat rozdílnost závažných znaků daných subjektů. Většinou se jedná o zjišťování, v čem jednotlivé subjekty zaostávají a jaký to má dopad na jejich změny. Hovoříme o systémových změnách struktury a chování. Jde o doposud nejpoužívanější přístup, kdy se zjišťování těchto negativních znaků označuje jako disparitní přístup.

Druhým a to méně častým důvodem, je zkoumání rozdílnosti subjektů vedoucí k poznání jedinečnosti, schopnosti účelně a efektivně se odlišovat od ostatních zkoumaných subjektů a také například k účinnému použití jejich komparativních výhod.

Zmíněné dva pohledy vedou k označení disparit jako negativní a pozitivní. Lze také najít analogii se dvěma stránkami, které se většinou používají v regionálních analýzách. Jde o silné a slabé stránky. Můžeme tedy říct, že negativní regionální disparity lze chápat jako slabé stránky a naopak pozitivní regionální disparity jako silné stránky (Kutscherauer, 2010).

Obr. 2.1 Negativní a pozitivní regionální disparity

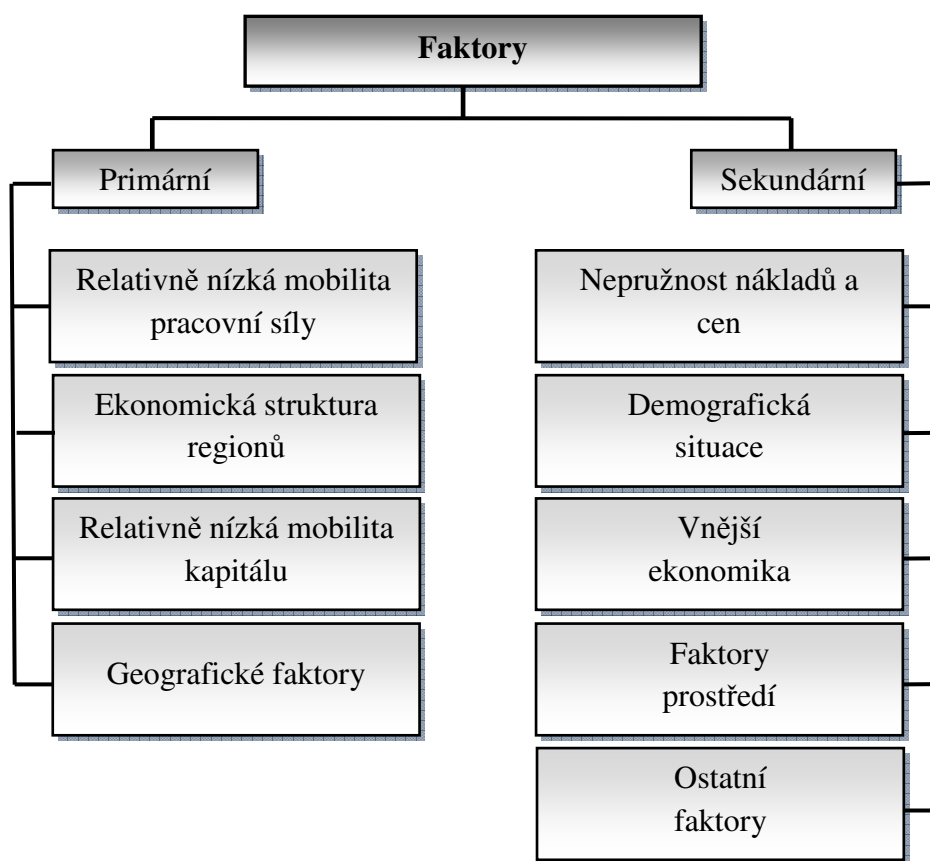
Zdroj: Kutscherauer (2010, s. 10)

V obrázku 2.1 znázorňujeme pomocí schématu výše provedené úvahy. Slabé stránky zpravidla můžou vyústit až do klíčových zranitelností zkoumaného subjektu. Tyto zranitelnosti většinou spočívají v chybějících zdrojích a schopnostech dostupné zdroje využívat. Silné stránky vedou ke komparativní, respektive konkurenční výhodě zkoumaného subjektu. Výhody jsou v unikátních a hodnotných zdrojích a unikátních schopnostech dané zdroje využít. Zdroje členíme na přírodní, lidské a kapitálové. Nebo na fyzickou, administrativní a informační infrastruktura atd. (Kutscherauer, 2010).

2.2 Vznik regionálních disparit

V teoretických pracích Vanhovea a Klaassena (1987) a Vanhovea (1999) lze najít rozdělení faktorů, které ovlivňují vznik regionálních disparit. Jednotlivé faktory a jejich strukturu si znázorníme a následně popíšeme.

Obr. 2.2 Struktura faktorů

Zdroj: Vanhovea a Klaassena (1987) a Vanhovea (1999), vlastní zpracování

2.2.1 Primární faktory

Primární faktory zahrnují čtyři aspekty, kterými jsou:

- relativně nízká mobilita pracovní síly,
- ekonomická struktura regionů,
- nízká mobilita kapitálu,
- geografické faktory.

Relativně nízká mobilita pracovní síly

Hovoříme-li o relativně nízké mobilitě pracovní síly, tak se musíme zmínit o faktu, že standardní ekonomické teorie zanedbaly důležitou skutečnost. Je to fakt, že pracující okamžitě nereagují na rozdíly ve mzdách. Jejich reakce jsou pomalé, opožděné za poptávkou a způsobí regionální deformaci v příjmech.

Relativně nízká mobilita kapitálu

V odborných publikacích, které se zabývají tematikou kapitálu, je kapitál brán jako vysoce mobilní. Ovšem ve skutečnosti existuje silná nepružnost v reakcích kapitálu na rozdíly ve výrobních nákladech.

Vznik regionálních disparit v příjmech a v zaměstnanosti způsobí dvě důležité příčiny. Jedná se o nízké mobility pracovní síly a kapitálu.

Geografické faktory

Pomocí geografických faktorů můžeme obecně vysvětlit regionální disparity. Situování regionu na periferii vykresluje tyto ekonomické nevýhody:

- nadprůměrné dopravní náklady, které vedou k vyšším cenám, nízkým ziskům či k omezení trhu,
- neúplný přístup k velkým městským centrům, které poskytují určité služby,
- větší vzdálenost od tržních informací a kontaktů se zákazníkem,
- nízká kvalita spojů v dopravě.

Jako další faktory, které řadíme mezi geografické, můžeme zmínit špatné přírodní podmínky, kterým musí čelit některé regiony pro ekonomický rozvoj. Může se jednat o horské oblasti či regiony se špatnou půdou atd. Ovšem jsou i regiony, které jsou vybaveny přírodním bohatstvím, jako například uhlím, naftou, dalšími nerostnými surovinami, vodou apod., ze kterých mohou těžit.

Ekonomická struktura regionů

Jak jistě víme, každý region má svoji specifickou ekonomickou strukturu. Regiony, které jsou ekonomicky zaměřeny na útlumová odvětví, mají vážný problém se zaměstnaností. U regionů založených na rozvíjejících se odvětvích to je naopak, roste poptávka po pracovní síle.

2.2.2 Sekundární faktory

Sekundární faktory vychází z faktorů primárních a společně vedou k nerovnoměrnému regionálnímu rozvoji. Sekundární faktory se skládají z pěti aspektů:

- nepružnost nákladů a cen,
- demografická situace,
- vnější ekonomika,
- faktory prostředí,
- ostatní faktory.

Vnější ekonomika

Velký vliv na příliv nových firem do regionů má spojový a dopravní systém, kvalita kontaktu s ústředními orgány, finanční a technická infrastruktura.

Demografická situace

Jedná se o rozdíl ve vzdělání venkovského obyvatelstva vůči městskému. Řadíme sem i rozdíly, které jsou v přírůstcích obyvatelstva, jak na venkově, tak i ve městech.

Nepřužnost nákladů a cen

V regionech se mohou vyskytovat specifické setrvačné síly, která pak znemožní přirozené přizpůsobení se trhů při změně nabídky a poptávky. U změn v nabídce a poptávce máme na mysli např. to, že pokles poptávky po uhlí nevede automaticky ke snížení ceny uhlí, a to proto, že relativní mzdy jsou nepřužné. Mzdový růst v zaostávajících regionech, je někdy bez ohledu na produktivitu práce, životní náklady nebo podmínky nabídky a poptávky závislý na dohodách, které jsou v tripartitních jednáních.

Faktory prostředí

Image, nebo můžeme také říci přitažlivost prostředí, je důležitý faktor. Zdevastované regiony je proto potřeba rekonstruovat, aby se staly přitažlivými pro nová odvětví a zahraniční kapitál.

Ostatní faktory

Mezi ostatní faktory můžeme zařadit regionální disparity v inovacích a rozdílnost v průmyslovém a sociálním prostředí pro vznik nových firem. Musíme ještě dodat, že rozdílná úroveň regionů vede ke dvojímu účinku mezi nimi. Jedná se o zpětnovazební účinky, které jsou ovšem brány jako nežádoucí. Chudé regiony trpí v dopadu vzájemných vztahů s bohatšími regiony. Druhým účinkem jsou odstředivé účinky, které jsou naopak žádoucí. Chudé regiony získávají výhody ze vztahu s bohatými regiony.

Aby došlo k situaci, kdy odstředivý efekt převýší zpětnovazební účinky, musí být splněna jedna podmínka. Touto podmínkou je situace, ve které je doplňkovost ve vztazích mezi regionálními ekonomikami natolik silná, že dojde k situaci, kdy může prosperující region předat efektivní růstové popudy regionu chudšímu.

2.3 Třídění regionálních disparit

Úkolem je hierarchicky uspořádat roztržidění daných znaků sociálních, ekonomických či demografických jevů a procesů. Klasifikační rozdělení kontroluje návaznost jevů nebo procesů a to od obecnějšího k podrobnějšímu. Procesy a jevy se člení většinou do tříd a podtříd, skupin a podskupin, oddílů a pododdílů.

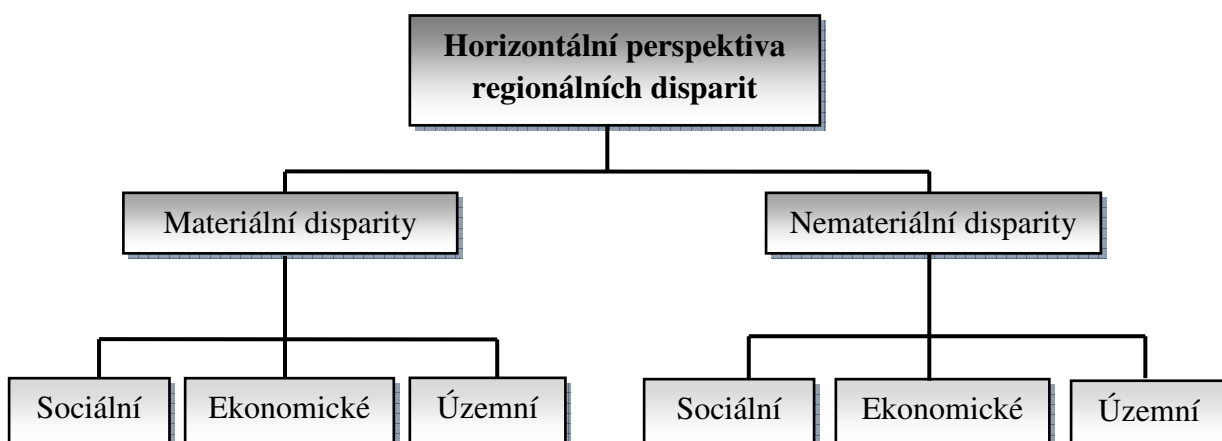
Regionální disparity jsou rozděleny ze dvou perspektiv. První je vertikální perspektiva, která vychází z poznatku, že se disparity mění společně s geografickým měřítkem. Druhá perspektiva je horizontální a souvisí s věcnou sférou výskytu. Zahrnuje materiální i nemateriální disparity a klasifikace se provádí podle jednoho atributu, kterým je sféra výskytu regionální disparity. Jedná se tedy o věcné hledisko.

Členění regionálních disparit

Pokud chceme stanovit geografickou úroveň regionálních disparit, měli bychom ctít tyto zásady:

- zhodnocení regionálních disparit se provádí pro administrativně vymezené územní celky, na úrovni těchto celků existuje představitel, který může ve stanovených mezích ovlivnit disparity,
- selekce úrovně disparit ovlivňuje současná metodika statického pozorování rozličných indikátorů pro odlišně vymezené územní celky,
- pro typologii pozorovaných územních celků se uplatňuje jednofaktorová typologie, předem se stanoví regiony s veškerými omezeními, které z toho plynou, a to kvůli tomu, že statistická data jsou k dispozici jen na jejich úrovni.

Obr. 2.3 Horizontální perspektiva

Zdroj: Kutscherauer (2010, s. 46)

Atributy pro základní rozdělení horizontální perspektivy jsou podstata disparity a sféra jejího výskytu. U podstaty disparit dále rozeznáváme materiální a nemateriální disparitu. U sféry disparit je dělíme na sociální, ekonomickou a územní.

Sociální disparity se zabývají obyvatelstvem a to v širším kontextu kvality života, životní úrovně a sociální rovnosti. Do ekonomické kategorie, která je řazena mezi ekonomické disparity se neřadí lidský potenciál.

Ekonomické disparity se týkají regionálního výstupu výkonnosti ekonomiky. Zjišťuje se, jaká je její struktura rozvojového a lidského potenciálu.

Poslední disparita je územní. Je spojena s polohovými poměry, v širším kontextu s geografickými, přírodními, dopravními a technickými podmínkami (Kutscherauer, 2010).

2.4 Indikátory pro klasifikaci regionálních disparit

Podle Kutscherauer (2010) neexistuje jednotný názor na to, jak jednotlivá kritéria regionálních disparit stanovit, hodnotit či popsat pomocí indikátorů. Jednotlivé indikátory pro možnost sledování a hodnocení regionálních disparit jsou ve čtyřech úrovních. Jedná se o tyto úrovně:

- 1. rozlišovací úroveň – má 3 sféry (sociální, ekonomickou a územní),
- 2. rozlišovací úroveň – je tvořena z 13 problémových celků,
- 3. rozlišovací úroveň – 46 deskriptorů,
- 4. rozlišovací úroveň – 165 indikátorů.

Přehled všech úrovní, sfér, problémových celků, deskriptorů a indikátorů, je uveden v příloze č. 1 s názvem *Přehled deskriptorů pro hodnocení disparit ve sférách*.

2.4.1 Rozložení disparit v sociální sféře

V dnešní době existuje mnoho faktorů, které ovlivňují kvalitu života v regionu. Hlavní faktory v této sféře nelze zcela separovat, jelikož jak ekonomické, tak sociální faktory jsou spolu vzájemně provázány. Sociální sféra souvisí s podnikáním, které se odráží do životní úrovně obyvatel a ovlivňuje i celé sociální klima. Tuto vrstvu dělíme do tří problémových celků obyvatelstvo, sociální vybavenost a sociální patologie.

Obr. 2.4 Sociální sféra

Zdroj: Kutscherauer (2010), vlastní zpracování

Při sledování disparit jsou informace o obyvatelstvu velice důležité, protože obyvatelstvo je bráno jako základní subjekt i objekt veškerých aktivit v regionu. Nezbytnou podmínkou pro zabezpečení služeb je sociální vybavenost, která zabezpečí udržení a rozvoj lidského potenciálu v regionu. Ve společnosti se vyskytují i nežádoucí jevy. Tím je chudoba, tzn. chování, které neodpovídá normě akceptující společnosti.

Obyvatelstvo

Obyvatelstvo můžeme pozorovat z mnoha hledisek. Pro záměr sledování regionálních disparit v této sféře, charakterizujeme obyvatelstvo pěti deskriptory. Je to věková struktura, zdravotní stav, úroveň vzdělání, životní úroveň a migrace.

Profil *věkové struktury* populace je významný ve vztahu ke vzdělání a k trhu práce. Hlavně proces stárnutí, který je typický pro všechny vyspělé státy, bude v budoucnu ovlivňovat tlak na zajištění sociálních služeb, zdravotní péči a změny ohledně bydlení. Změna věkové struktury má dopady na trh práce v regionu a ovlivňuje tím ekonomické chování. Věkovou strukturu znázorňují indikátory index stárnutí a průměrný věk.

Potřebná kapacita zdravotnických, personálních a institucionálních služeb se odvíjí od *zdravotního stavu* obyvatel. Snížení či ztráta pracovní schopnosti se u ekonomicky aktivního obyvatelstva projevuje na výkonnosti ekonomiky v daném regionu. Zdravotní stav lze posuzovat z více hledisek. Nejen z hlediska lékařského, ale také z délky a kvality života,

pracovní schopnosti či neschopnosti. Jako základní indikátory byly zvoleny naděje na dožití se při narození a pracovní neschopnost. Naděje na dožití při narození udává průměrný počet let, které má prožít jedinec při zachování řádu úmrtnosti. Ke sledování zdravotního stavu slouží základní indikátory výskytu závažných onemocnění. Pracovní neschopnost vyhodnocuje kvalitu zdravotního stavu člověka z pohledu nemožnosti uplatnění na trhu práce kvůli dočasné ztrátě pracovní schopnosti zapříčiněné nemocí.

Úroveň vzdělání obyvatelstva nepřímo ovlivňuje kvalitu života v regionu a má dopad i na trh práce. Vzdělání sledujeme na základě nejvyššího dosaženého vzdělání. Můžeme použít indikátory podíl obyvatel s úplným středním vzděláním z počtu obyvatel ve věku 15 let a starších. Druhý indikátor je definován podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 let a starších.

Do životní úrovně patří nejenom velikost příjmů, ale řadíme sem i velikost majetku, kvantitu a kvalitu spotřeby, využití volného času a jeho délku, jaká je kvalita trhu práce, životního prostředí apod. Pro účely měření disparit se jako indikátor volí velikost příjmů, protože jsou statisticky sledované.

Posledním deskriptorem je *prostorová mobilita*, která vypovídá o sociálně ekonomické úrovni regionu. Tento deskriptor je vyjádřen indikátorem přírůstek stěhování na 1 000 obyvatel.

Sociální vybavenost

Tento problémový celek je charakterizován šesti deskriptory, kterými jsou zdravotnictví, školství, sociální služby, kultura, sport a bydlení. Vhodné indikátory je těžké najít, protože jsou velmi početné a závislé na jednotlivých preferencích. Proto si uvedeme jen některé.

Ve *zdravotnictví* se sledují služby na ambulantní úrovni, stomatologická péče, počet lékařů a počet lůžek v nemocnici. Indikátory jsou počty lékařů, množství ordinací praktických lékařů v rozdělení pro děti a dospělé, počet stomatologických ordinací pro dospělé a lůžková kapacita v nemocnicích v přepočtu na počet obyvatel v daném regionu.

Ve *školství* se jako indikátor volí průměrná obsazenost tříd včetně soukromých i církevních škol. Uvedený indikátor se využívá pouze u základních a středních škol. Pro vysoké školy, se volí indikátor podílu studujících na vysokých školách v kraji z celkového

počtu studujících na vysokých školách v ČR. Odlišný indikátor se volí z důvodu velké spádovosti.

Sociální patologie

Sociální patologie představuje nežádoucí účinky, které vznikají při životních podmínkách snižujících spokojenost lidí v regionu. Řadíme sem tři deskriptory, ohrožení chudobou, kriminalitu a nehodovost.

Závažné dopady jak individuální, tak i sociální má deskriptor *ohrožení chudobou*. Jeho rozsah a hloubka má vliv na velikost vyplácených sociálních dávek. Může také vést k sociálnímu vyloučení osob a ke kriminalitě. K základním indikátorům pro hodnocení disparit v regionu řadíme podíl domácností s čistými měsíčními příjmy pod hranici životního minima a míru chudoby.

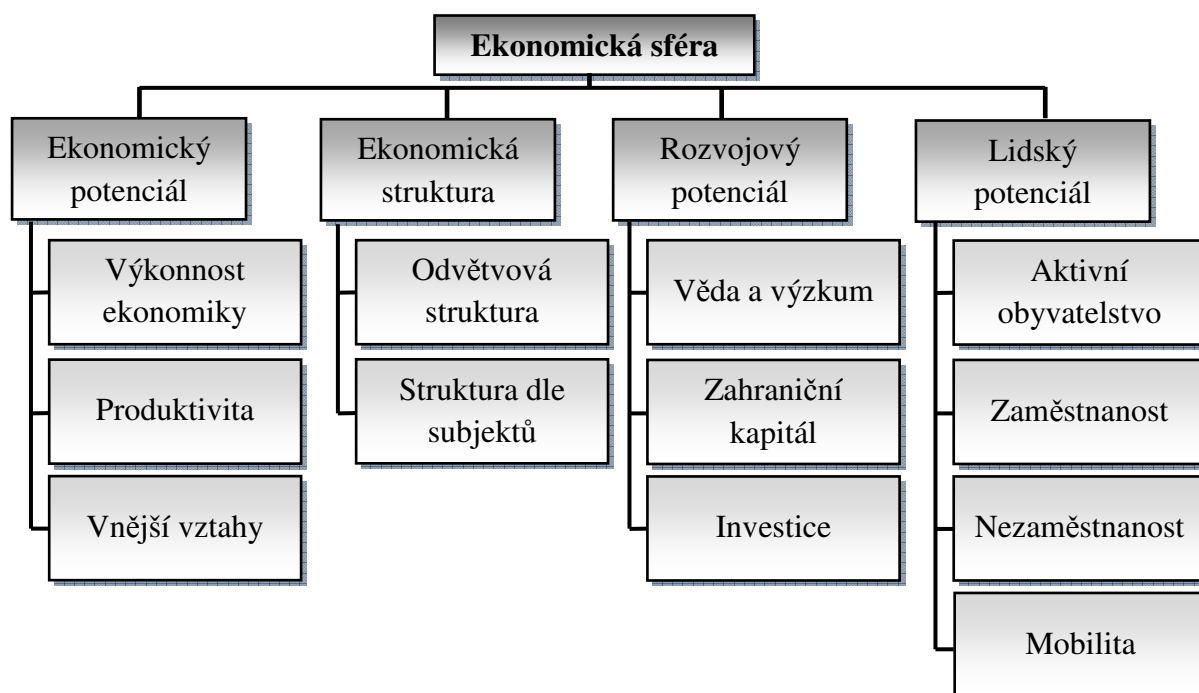
Kriminalita je pro hodnocení regionu významná, protože počet trestných činů ukazuje na to, jak je na tom region s bezpečností. Pro účely sledování disparit byl zvolen indikátor počet zjištěných trestných činů připadajících na počet obyvatel žijících v regionu.

Poslední, *nehodovost*, je důležitá stejně jako zmíněná kriminalita. Díky rostoucímu počtu dopravních nehod a rostoucí závažnosti jejich dopadů, jsou dopravní nehody brány za důležitý indikátor. Je nutné dopravní nehody pozorovat, a to nejen s ohledem na počet obyvatel, ale také s ohledem na délku silnic.

2.4.2 Rozložení disparit v ekonomické sféře

Ekonomická situace regionu je velice důležitá pro hodnocení současné úrovně a perspektiv dalšího rozvoje regionu. Díky ekonomice, lze regiony srovnávat s dalšími, což nám určuje tato sféra v identifikaci a hodnocení regionálních disparit. Ve zmiňované oblasti disparity dělíme do čtyř problémových celků, uvedených ve schématu níže.

Obr. 2.5 Ekonomická sféra

Zdroj: Kutscherauer (2010), vlastní zpracování

Ekonomický potenciál

Je tvořen deskriptory výkonnost ekonomiky a vnější vztahy. *Výkonnost ekonomiky* můžeme vyjádřit mnoha indikátory. Pro mezinárodní srovnání využíváme indikátor produktu, přidané hodnoty a daňové vytiženosti. I přesto, že jde o ukazatele regionálně přímo nesrovnatelné, po přepočtu k velikosti hrubého domácího produktu se dá dobře porovnat vzájemný vztah mezi regiony. Proto se nejvíce používá indikátor hrubého domácího produktu na obyvatele, který poskytuje vstupní informace o výkonnosti regionu a další vedlejší údaje o něm.

Další deskriptor je *produktivita práce*, pomocí které porovnáváme objem produkce na pracovníka a jednotkové náklady práce, které dobře určují průměrnou výši nákladů na jednotku výstupu. Díky tomu, lze provést meziregionální srovnání ve vztahu mezi produktivitou práce a výší nákladů.

Vnější vztahy udávají charakteristiku exportní výkonnosti subjektů regionu, umožňující meziregionální srovnání. Zjišťujeme jaké odvětví v daném regionu je hlavním nositelem.

Ekonomická struktura

Tuto oblast tvoří dvě struktury. *Odvětvová struktura* regionů je klasifikována na základě konstrukce produkce regionů klasifikací odvětvové struktury dle CZ-NACE. Pokud bychom chtěli provést meziregionální srovnání disparit v odvětvové struktuře, sekce by byly sloučeny do čtyř skupin.

Struktura podle subjektů klasifikuje regiony z odlišných pohledů a postihuje strukturu regionů na základě hledisek, jako jsou například rozdělení ekonomických subjektů dle činnosti, která převažuje, dle skupin odvětví CZ-NACE, podle počtu zaměstnanců, jaký je počet soukromých podnikatelů atd.

Rozvojový potenciál

Řadíme ho mezi rozhodující aspekty, posuzujeme-li efektivnost pomoci zaostávajícím regionům. Rozvojový potenciál je hodnocen z dlouhodobého a střednědobého hlediska. V dlouhodobém hledisku sledujeme podmínky pro rozvoj vědy a výzkumu v regionu. Sledování vývoje tvorby tuzemského fixního kapitálu a zájem zahraničních investorů spadá do střednědobého hlediska. Rozvojový potenciál je definován třemi deskriptory, a to vědou a výzkumem, zahraničním kapitálem a investicemi.

Vědu a výzkum hodnotíme podle velikosti výdajů na VaV na obyvatele. Výdaje se sledují podle vědních oblastí, přičemž se bere v úvahu i velikost výdajů na VaV k hrubému domácímu produktu. Je samozřejmé, že úroveň této oblasti má vliv na počet zaměstnanců v regionu.

Zahraniční kapitál ovlivňuje objem investic. Může i zprostředkovat růst technologické úrovně produkce v regionu. Tento kapitál představuje přínos, který ovlivňuje objem a strukturu v závislosti na odvětví a podílí se na tvorbě celkových investic v regionu.

Investice stanovují podmínky pro vývoj regionu v krátkodobém a střednědobém období. Rozvoj regionu se odvíjí nejen od velikosti investic, ale i od jeho struktury dle odvětví.

Lidský potenciál

Jde o poslední problémový celek, který se řadí do ekonomické sféry. Úroveň lidského potenciálu je nejdůležitějším hnacím motorem pro rozvoj ekonomiky. Popsán je čtyřmi deskriptory.

Pracovní potenciál formuluje *aktivní obyvatelstvo*. Ekonomický potenciál regionu ovlivňuje obyvatelstvo a jeho struktura, převážně podíl osob v produktivním věku. Rozdíly lze pozorovat pomocí věkové struktury obyvatelstva. Ekonomickou výkonnost také ovlivňuje výše dosaženého vzdělání občanů v regionu.

Zaměstnanost a její složení má vliv na ekonomickou výkonnost. Můžeme ji sledovat podle sektorů, odvětví a podílu na celkové zaměstnanosti v regionu.

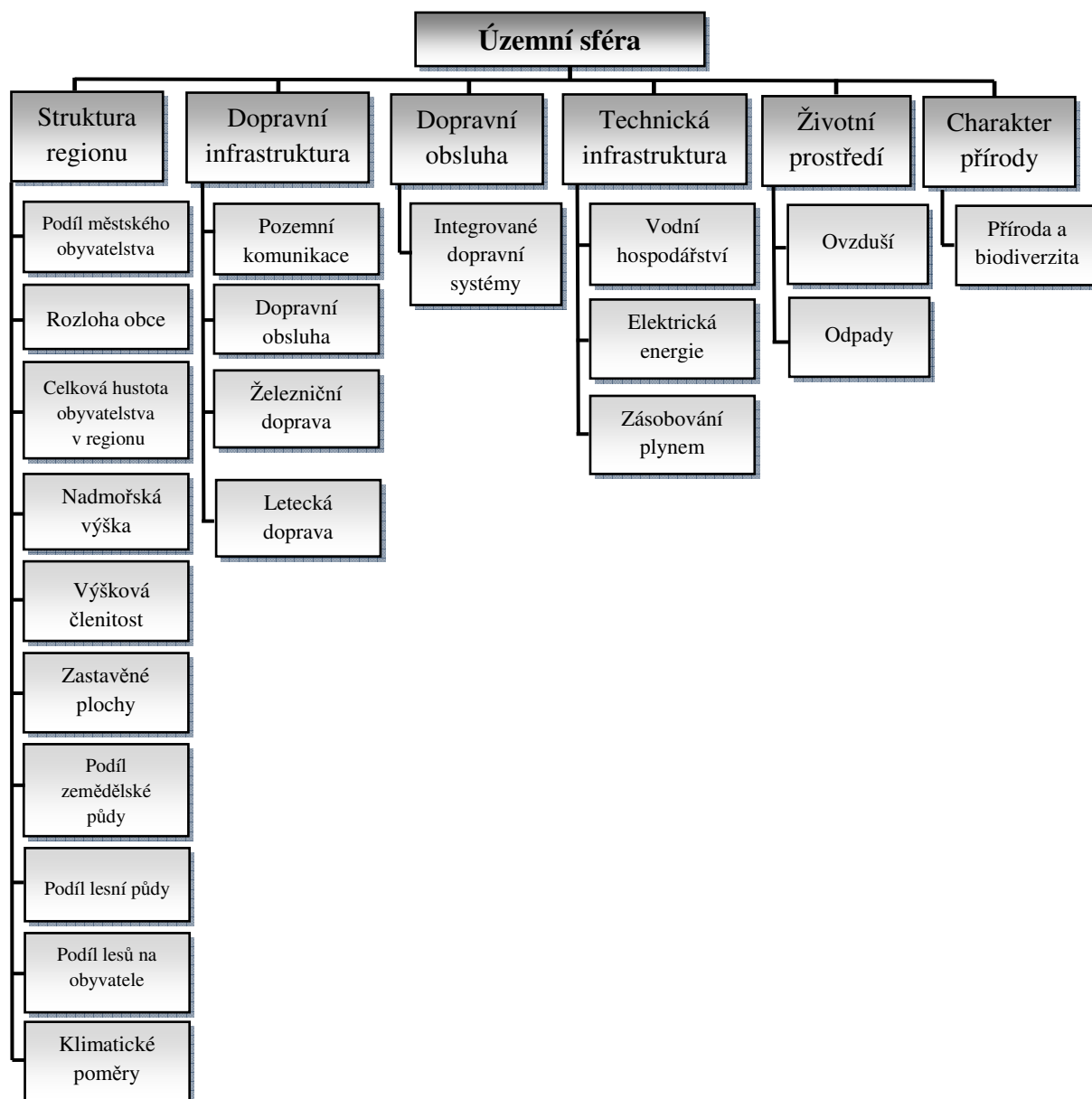
Základní prvek pro hodnocení ekonomiky regionu je *nezaměstnanost*. Chceme-li sledovat disparitu nezaměstnanosti, volíme indikátor míry registrované nezaměstnanosti. Tuto míru měříme pomocí dlouhodobé nezaměstnanosti z důvodu, že dokáže lépe vyjádřit schopnost regionu nebo pracovní síly se přizpůsobit změnám potřeb ekonomiky.

Důležitou roli hraje také věková struktura uchazečů o zaměstnání a jejich vzdělání. Poslední deskriptorem je *mobilita*, která se stává stále významnější. V minulosti se spíše hovořilo o mobilitě za prací.

2.4.3 Rozložení disparit v územní sféře

Tato poslední sféra představuje fyzicko-geografickou kapacitu území a popisuje oblasti regionálních disparit jako dopravní, technická infrastruktura nebo životní prostředí. Územní sféru dělíme do šesti problémových celků. Každý takový celek pak můžeme dále popsat pomocí deskriptorů.

Obr. 2.6 Územní sféra

Zdroj: Kutscherauer (2010), vlastní zpracování

Struktura regionu

Strukturu regionu lze popsat podílem městského obyvatelstva, rozlohou obce, hustotou obyvatelstva v regionu, nadmořskou výškou, výškovou členitostí, zastavěnou plochou, podílem zemědělské a lesnické půdy, podílem lesů na obyvatele a klimatickými poměry. Pomocí těchto deskriptorů je vyjádřen fyzicko-geografický potenciál území, který je de facto neměnný. Potom můžeme hovořit o disparitách minimálně ovlivnitelných nebo dokonce neovlivnitelných. Pro stanovení intenzity osídlení využijeme podíl městského obyvatelstva k rozloze obce a k celkové hustotě obyvatelstva v regionu. Pro definování členitosti využíváme indikátoru *nadmořské výšky a výškové členitosti*.

Dopravní infrastruktura

Je důležitým prvkem pro mobilitu výrobních faktorů. Dalšími faktory, které ovlivňují vývoj, jsou rostoucí mobilita obyvatel a nárůst individuální dopravy, která nahrazuje drážní či hromadnou dopravu. Dopravní infrastrukturu můžeme popsat deskriptory, jako jsou pozemní komunikace, motorizace, železniční a letecká doprava.

Pozemní komunikace se hodnotí podle hustoty dálnic a rychlostních komunikací. Je doplněna hustotou ostatních silnic. Délka vozovky nepřímo vyjadřuje stanovisko provozu na silnicích, tzv. dopravní zatížení.

Motorizaci chápeme jako míru vybavenosti obyvatel v regionu prostředky, které využívají pro individuální dopravu.

Železniční doprava se převážně používá k přepravě zboží, méně však již k přepravě lidí. Sleduje se také hustota tratí a dostupnost železniční dopravy ve struktuře osídlení.

Dopravní obsluha

Je spojena s možností pohybu obyvatel za prací, vzděláním, kulturou nebo sportem. Díky rozšíření osobního vlastnictví motorových vozidel došlo k masivnímu nárůstu dopravní obsluhy.

Dopravní obsluha se vyjadřuje deskriptorem, který nazýváme *integrováný dopravní systém*. Tento systém sehraje důležitou roli v rozvoji regionu. Pro vyhodnocení disparit, se používá zapojení území regionu do integrovaného dopravního systému a údaje o počtu cestujících veřejnou dopravou.

Technická infrastruktura

Stanovuje jaká je vybavenost území. Lze ji popsat třemi deskriptory, a to vodním hospodářstvím, elektrickou energií a zásobováním plynem.

Úkolem *vodního hospodářství* je sledovat zásobu vody a napojení obyvatelstva na kanalizaci. Pro hodnocení se používá podíl obyvatel vybavených příslušnou infrastrukturou k počtu obyvatel z regionu.

Životní prostředí

Zabývá se kvalitou ovzduší a nakládáním s odpady. Disparity v této kategorii jsou měřitelné objektivními nebo subjektivními indikátory. Objevují se v kvalitě ovzduší, v množství produkovaného odpadu a v jeho různorodosti, v kvalitě vody apod.

Ovzduší je nejvíce ovlivněno emisemi, které pochází z průmyslové činnosti, dopravy, energetiky a od domácností.

Charakter přírody

Díky přírodě lze při srovnání regionů zjistit, jak jsou na tom v oblasti čerpaných a potenciálních přírodních zdrojů. Charakter přírody je popsán deskriptorem, který se nazývá *příroda a biodiverzita*. Tento deskriptor nám udává rozdíly mezi regiony v České republice (Kutscherauer, 2010).

2.4.4 Integrované indikátory

Integrované indikátory byly zavedeny z důvodu, že zmíněný základ souborů 165 indikátorů nám sice umožní podrobné vyhodnocení, ale se stoupajícím počtem indikátorů pro analýzu a hodnocení dochází ke ztrátě přehlednosti a snižuje se vypovídací schopnost. I přes integraci indikátorů, je jejich vypovídací schopnost dostatečná a lépe pochopitelná.

Chceme-li provést integraci základních indikátorů regionálních disparit, máme dvě možnosti. První je integrovat indikátory do obsahově homogenních celků. Druhou variantou tvoří princip seskupení indikátorů dle potenciálního způsobu užití informací do modelových regionů.

Integrované indikátory se skládají z několika primárních nebo sekundárních ukazatelů, které mají stejnou váhu. Stejně, jako jsme si ukazatele pro regionální disparity rozdělili do tří sfér, lze i toto rozdělení aplikovat pro sociální, ekonomickou a územní sféru. Je také možné použít průřezový integrovaný indikátor. Základní systém pro sledování a hodnocení regionálních disparit v České republice je členěn do tří sfér. Obsahuje dohromady 13 problémových celků, 46 deskriptorů a 165 indikátorů. Zjednodušením základního systému vzniklo 14 integrovaných indikátorů. Pět jich charakterizuje sociální sféru, čtyři jsou v ekonomické sféře a územní sféra obsahuje čtyři. Průřezový integrovaný indikátor je vyjádřen jedním ukazatelem.

a) integrované indikátory v sociální sféře

Sociální sféra je popsána pěti integrovanými indikátory, které jsou označovány jako INI. Nyní si je stručně charakterizujeme:

INI 1 – Životní úroveň

Zahrnuje výši příjmů a majetku, kvantitu a kvalitu spotřeby, rozsah a využívání volného času a kvalitu životního prostředí. Pokud chceme sledovat disparity v životní úrovni, použijeme k tomu indikátory Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele, Vybavenost domácností autem a Vybavenost domácností počítačem.

INI 2 – Zdravotní stav

Lze jej opět posuzovat z více hledisek, a to z lékařského, z hlediska délky a kvality lidského života, pracovní schopnosti či neschopnosti, atd. Základní indikátory, které se použijí, jsou Naděje na dožití při narození, Incidence novotvarů a Pracovní neschopnost.

INI 3 – Sociální vybavenost

Nejvíce se při ní upřednostňuje zdravotní a sociální péče, která bere ohled na význam zdraví a potřebu zabezpečit služby pro stárnoucí obyvatelstvo. Měří se pomocí indikátorů Počet lékařů na obyvatele, Počet lůžek v nemocnicích na obyvatele, Počet míst v zařízeních sociální péče na obyvatele a Podmínky pro uskutečnění volnočasových aktivit.

INI 4 – Bydlení

Řadíme tady indikátory, které mají vykazovat především prostorovou kvalitu bydlení. Jedná se o Počet osob v trvale obydlených bytech na jednu místnost, Obytná plocha na osobu a Počet cenových domácností na trvale obydlený byt.

INI 5 – Sociální patologie

Je souborem jevů, které se stávají ve společnosti nežádoucí. Vedou k jejich vyloučení nebo dokonce ohrožují zdraví a bezpečnost občanů. Sociální patologii popisují indikátory Podíl domácností s čistými měsíčními příjmy pod hranicí životního minima, Počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel a Počet dopravních nehod na 1 km vozovky.

b) integrované indikátory ve sféře ekonomické

Tato sféra je popsána čtyřmi indikátory.

INI 6 – Ekonomický potenciál

Skládá se ze tří indikátorů, které postihují ekonomiku regionu. Mluvíme o Hrubém domácím produktu na 1 obyvatele, Produktivitě práce na 1 zaměstnance a Objemu exportu na 1 obyvatele regionu.

INI 7 – Ekonomická struktura

Je vytvořena u indikátorů, které měly za úkol postihnout ekonomiku regionu z hlediska jejího budoucího vývoje a podmínek pro podnikání na mezinárodní úrovni. Tvoří ji indikátory Počet zaměstnaných ve službách, Počet soukromých podnikatelů, Počet podniků, které mají 25 a více zaměstnanců, Počet podniků pod zahraniční kontrolou s 250 a více zaměstnanci. Veškeré zmíněné ukazatele jsou vztaženy na 1 000 obyvatel.

INI 8 – Nezaměstnanost

Monitoruje situaci na trhu práce. Je složena z indikátorů, které popisují nezaměstnanost v regionech jako např. Míra registrované nezaměstnanosti, Míra dlouhodobé nezaměstnanosti a Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo.

INI 9 – Rozvojový potenciál

Tento ukazatel se sestavoval za předpokladu, že je výhodné se pro rozvoj regionu zabývat vývojem vědy a výzkumu, a vynaložit na něj výdaje, investice a tvorbu fixního kapitálu. Stanovenými indikátory pak jsou Výdaje na vědu a výzkum na jednoho zaměstnance, Výdaje na vědu a výzkum, Objem přímých zahraničních investic a Tvorba hrubého fixního kapitálu. Uvedené ukazatele jsou vztaženy na jednoho obyvatele.

c) integrované indikátory v územní sféře

V této poslední sféře jsou popsány čtyři integrované indikátory.

INI 10 – Osídlení

V praxi se používají čtyři ukazatele, které charakterizují strukturu osídlení a stupeň urbanizace. Těmito ukazateli jsou Podíl městského obyvatelstva z obyvatel regionu, Celková hustota obyvatel na km², Podíl zastavěných ploch v procentech z území regionu a Hustota obyvatel na hektary zastavěné plochy.

INI 11 – Životní prostředí

Je tvořeno znečištěním ovzduší a vod, nakládáním s odpady – Emise oxidu siřičitého na km², Emise tuhých znečišťujících látek na km², Produkce komunálního odpadu na obyvatele a Délka toků řazených do tříd čistoty.

INI 12 – Dopravní infrastruktura

Zahrnuje dopravní zařízení železniční, silniční a letecké dopravy a využívání veřejné dopravy. Bereme v úvahu Hustotu dálnic a silnic, Hustotu železničních tratí, Počet veřejných letišť z celkového počtu pro mezinárodní přepravu a Počet obyvatel, kteří cestují veřejnou dopravou na km².

INI 13 – Technická infrastruktura

Ukazuje stupeň vybavení zařízeními pro zásobování vodou, pro odvod odpadních vod i jejich odstranění v čističkách, pro ochranu povrchových a podzemních vod. Tvoří ji indikátory Podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody a Podíl obyvatel napojených na kanalizaci.

d) průřezový integrovaný indikátor

Tento ukazatel proniká celou problematikou regionálních rozdílů. Obsahuje indikátor, který zasahuje především do kvality života v regionu.

INI 14 – Kvalita života

Tento ukazatel je charakteristický rozdílem v kvalitě života lidí v regionech. Skládá se z indikátorů Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele, Počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel, Naděje na dožití se při narození a Produkce emisí oxidu siřičitého na km² (Kutscherauer, 2010).

2.5 Regiony

Přesné vymezení pojmu region je velmi těžké, protože se používá v nejrůznějších kontextech a v různých vědních disciplínách (geografické, sociologické, ekonomické a politické). Region můžeme také brát z hlediska infrastruktury, kultury a historie, dále pro různé analýzy, pro výzkumy jako statistická jednotka, kterou využívají orgány veřejné správy.

Regiony se většinou charakterizují podle více různorodých kritérií, která mohou mít objektivní či subjektivní charakter. Za subjektivní považujeme charakteristiky regionů, které jsou prováděny se záměrem ukázat typické rysy daných regionů ve vazbě na způsob vývoje,

procesů a vazeb, které probíhají na určitém území. Další možné rozdělení faktorů je na exogenní, které se skládají z přírodních a demografických faktorů a endogenní, které jsou zaměřeny na ekonomické a správní charakteristiky (Žižka a kol., 2013).

Podle Keatinga (1998) lze region definovat jako fyzický prostor, který je tvořen topografií, klimatem nebo jinými stálými charakteristikami. Mohou být také popsány okolo ústředního bodu (ekonomicky, funkčně, kulturně, politicky nebo z institucionálního hlediska).

Další definování regionu ve své publikaci uvádí Anděl (1996), který vnímá region jako složitý dynamický prostorový systém, který se formuje na zemském povrchu za určitých znaků, které jej odlišují od okolí.

Společným znakem ve zmíněných publikacích je geografické vymezení regionu. Do hlavních geografických principů řadíme zásadu maximální integrity. Tu si lze představit jako relativní uzavřenost vztahů, územní kontinuitu, minimální velikost regionu, skladebnost regionů, což představuje upřednostňování nejsilnějších mikroregionálních vazeb. Dále do geografických principů řadíme určování podřízenosti podle převládajícího spádu. Hranice regionu jsou určeny metodou makroperspektivy.

Regiony lze také dělit podle stejnorodosti a to na homogenní a heterogenní. Homogenní region bývá vyznačován maximální vnitřní homogenitou a vnější heterogenitou. Jedná se o nalezení shody mezi regiony, které mají přibližně stejnou hustotu osídlení, převahu v pěstování obilí a mají stejnou hospodářskou charakteristiku. Příkladem jsou vinařské oblasti. Heterogenní region je jednotný ve vztahu ke vnitřní struktuře nebo organizaci. Mezi hlavní prvky nehomogenního regionu můžeme řadit přesuny obyvatelstva, zboží, surovin či dopravní sítě.

Na základě hierarchie regionů lze určit rozdílnost ve velikosti a komplexnosti regionů. Makroregiony zahrnují celé území státu. Je to vnitřně velmi integrovaný region z hlediska ekonomického, národnostního a politického. Územní jednotkou je meziregion, mezi jehož procesy patří nedenní dojíždka za prací nebo migrace obyvatel. Mikroregiony většinou vznikají jako dobrovolné svazky obcí, a to na popud obcí, které jsou tvořeny minimálně dvěma či více obcemi.

Dále se můžeme setkat s regiony přirozenými, administrativními a účelovými. Přirozený region je významný z pohledu územního rozvoje. Jeho vymezení je stanoveno vlastnostmi zemského povrchu. Přirozený region je vytvořen pomocí přirozených, dlouhodobě vytvořených vztahů v souladu s regionální identifikací obyvatelstva. Působí zde

faktory jako je například historie, charakter kultury, osídlení regionu, stupeň urbanizace, apod. Pro účely státní správy a územní samosprávy se vytvořil administrativní region. Má charakteristické znaky – musí pokrýt celé území daného státu, je časově stabilní, má volené či jmenované orgány a dělí se na různé úrovně. Tento region vzniká shora, tj. stát se rozdělí na menší územní celky. Účelové regiony se stanovují přes funkční vztahy mezi jádrem a zázemím. Jak v administrativním, tak i v účelovém regionu je jedno centrum, ze kterého se vykonává veřejná správa (Žižka a kol., 2013).

2.6 Regionální politika

Šilhánková (2007) ve své knize uvádí, že regionální politiku lze chápat jako soubor opatření a nástrojů. Pomocí těchto opatření a nástrojů má dojít ke zmírnění či dokonce k odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů. Určitá podoba cílů a nástrojů je závislá na určité hospodářsko-politické situaci země. Většinou však jde o řešení problémů zaměstnanosti nebo nízkých celkových příjmů obyvatelstva. Můžeme tedy tvrdit, že regionální politika je koncepční, výkonná činnost státu a regionálních orgánů, která je zaměřena na vyrovnaný rozvoj všech regionů, na předcházení nebo tlumení negativních dopadů územně-nerovnoměrného rozvoje.

Za cíl si regionální politika klade efektivní a vyvážený rozvoj veškerých částí státu a aktivaci nedostatečně využívaného potenciálu, a to především pokud se jedná o hospodářský rozvoj, životních podmínek obyvatel, pracovní příležitosti, zvyšování kvalifikace a vzdělávání, dostupnost nejdůležitějších služeb. Pro realizaci regionální politiky, musí nositelé splnit tři základní předpoklady. Prvním předpokladem je, že musí existovat strategie regionálního rozvoje ve formě tzv. programových dokumentů, kde se specifikují priority, cíle a opatření k jejich dosažení. V dalším jde o zajištění zdrojů na realizaci programů a strategií. Poslední předpoklad říká, že se má vytvořit institucionální rámec pro přípravu programových dokumentů, realizaci programů a projektů.

Výchozí principy regionální politiky

Do skupiny regionální politiky řadíme tyto principy:

- **Koncentrace** – vychází z nezbytnosti koncentrovat úsilí a prostředky na podporu rozvoje těch regionů, které mají dlouhodobě nižší ekonomickou výkonnost a životní úroveň.

- **Programování** – je založeno na potřebě koncepčního přístupu během zajišťování rozvoje jednotlivých regionů včetně programové koordinace aktiv odlišných subjektů zainteresovaných na rozvoj daného území. Podpory se vážou na programy s daným časovým průběhem a s ohraničeným spektrem podpor.
- **Partnerství** – vychází z potřeby úzké spolupráce příslušných orgánů státní správy, samosprávy a dalších organizací či orgánů. Spolupráce probíhá na úrovni horizontální vzájemnou spoluprací obcí a regionů, ale i na úrovni vertikální formou spolupráce ministerstva s regiony a obcemi.
- **Subsidiarita** – předpokládá, že obce a regiony vědí, co jejich území nejvíce potřebuje. Díky tomu většinou popud k řešení regionálních problémů vychází z této úrovně. Centrum díky tomu zasahuje až ve chvíli, kdy není možné dosáhnout řešení z nižší institucionální úrovně.
- **Doplňkovost** – tento poslední princip vychází ze zásady, že prostředky, které jsou na státním území, nejsou většinovým zdrojem, ale pouze doplňkovým, který má přispět k podpoře aktivit vzniklých v regionu (Šilhánková, 2007).

Zaměření a vymezení regionální politiky

Regionální politika se zaměřuje na podporu rozvoje předem určených regionů a na koordinaci aktivit ústředních orgánů, které mají jasný regionální dopad na území. Území tvoří celý stát a veškeré regiony.

Základními předpoklady pro existenci regionální politiky nejsou jenom stanovené cíle, ale i vymezení regionů, ve kterých bude regionální politika prováděna. Existují dva typy regionální politiky. Prvním typem je strategická regionální politika. Ta se zaměřuje na dosažení vnější konkurenceschopnosti státu tím, že se posílí konkurenceschopnost a atraktivita jádrových oblastí státu. Druhým typem je politika pojišťovací, která se orientuje na zmírnění ekonomických a sociálních problémů v zaostávajících nebo strukturálně postižených regionech a na posílení vnitřní soudržnosti státu.

V podmínkách současné doby jsou vymezeny tři základní typy regionů, do kterých putuje regionální podpora. Jde o strukturálně postižené regiony, ve kterých není dokončena restrukturalizace průmyslu a ekonomické základny. Jsou to území, na kterých probíhá těžba, či jsou zatíženy těžkým průmyslem. Jedná se o tradiční obory, které se již řadu let nachází v odbytové a technologické krizi. Typickým příkladem je textilní, sklářský a obuvnický průmysl. Také v tomto regionu nadále existují územní oblasti, které jsou strukturálně

postiženy nezaměstnaností, vysokým počtem uchazečů o pracovní pozici a dalšími relevantními problémy. Druhým typem regionu je hospodářsky slabý region. Tím se region stane, když v něm přetrvává nízká hospodářská výkonnost v určitých oblastech, kterou se předchozí podpory snažily zmírnit, ale zatím ji neodstranily. Většinou to jsou území, která se nachází na okraji. Jejich umístění vede k tomu, že nejsou lukrativní pro podnikatelskou aktivitu, mají špatné vybavení infrastrukturou apod. Mezi specificky hospodářsky slabé regiony řadíme venkovské regiony. Posledním typem jsou ostatní regiony, které vyžadují státní podporu. Řadíme do nich bývalé vojenské prostory, pohraniční regiony, regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností či regiony postižené živelnou pohromou (Šilhánková, 2007).

Teorie regionálního rozvoje

Teorie regionálního rozvoje úzce souvisí s obecnými ekonomickými přístupy. Důvodem je to, že z nich vychází či je jimi inspirována. Rozmanitost teorií regionálního rozvoje tak vyplývá z rozdílných pohledů jednotlivých ekonomických škol na principu fungování ekonomiky a z odlišností v použitých přístupech či konceptech. Teorii regionálního rozvoje můžeme klasifikovat několika způsoby a to v závislosti na přijetí různých kritérií. Většinou tyto teorie dělíme do dvou skupin. V první skupině jsou zařazeny teorie regionální rovnováhy, kterou označujeme jako konvergenční teorii. Konvergenční teorie tvrdí, že přirozenou základní tendencí regionálního vývoje je vyvážení rozdílů mezi regiony. Druhá skupina je tvořena teorií regionální nerovnováhy, je to tzv. divergenční teorie. Zastánci této teorie tvrdí, že během vývoje dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů. Rozdíl mezi oběma uvedenými teoriemi spočívá v tom, zda autoři jednotlivých teorií dávají větší význam mechanismům a procesům, které vedou k novelizaci či považují za silnější procesy a mechanismy diferenciační.

V praxi se můžeme setkat i s jiným dělením teorie regionálního vývoje, a to s rozdělením na induktivní a deduktivní teorie, tj. teorie zdůrazňující stranu poptávky versus strany nabídky. Tato zmíněná druhá koncepce má velký význam hlavně z hlediska vytváření regulačních nástrojů a to i s koncepcí regionální politiky.

Základy regionálního rozvoje jsou v obecnějších přístupech. Jedná se o klasický, neoklasický, keynesiánský, neoliberální a institucionální ekonomický model. Lokalizační teorie se považuje za nejstarší teorii regionálního rozvoje zaměřující se na prostorovou ekonomiku a na hledání základních zákonitostí při lokalizaci ekonomických subjektů.

Rozdílné ekonomické přístupy mají za následek vznik rozdílného chápání regionálních odlišností, kauzálních závislostí, důležitostí faktorů, které určí regionální rozvoj, apod. Stanou se tak základem pro odlišné přístupy při pochopení regionální politiky i regionálního vývoje. V následující tabulce 2.1 si uvedeme základní vývojové etapy (Blažek a Uhlíř, 2011).

Tab. 2.1 Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

OBECNÝ PŘÍSTUP	PŘEVAŽUJÍCÍ TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	REGIONÁLNÍ POLITIKA
neoklasický (1920 – 1940)	teorie regionální rovnováhy; především neoklasické modely	základní koncept jsou „dělníci za prací“, používaný nástroj zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950 – 1975)	teorie regionální nerovnováhy; např. teorie pólů růstu, teorie kumulativních příčin	„práce za dělníky“, nástroje podporující přliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů
neomarxistický (1970 – 1985)	teorie regionální nerovnováhy; např. teorie nerovné směny	návrhy na opatření neomarxisté nestanovili
neoliberální (1975 -)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy; např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, deregulační opatření, decentralizace kompetencí
institucionální (1980 -)	teorie regionální nerovnováhy; např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: Blažek a Uhlíř (2011, s. 15)

Tabulka 2.1 nám prezentuje vývoj názorů na roli státu v ekonomice a ve společnosti. Uvedli jsme i hlavní implikace pro teorie regionálního rozvoje a koncepce regionální politiky. Jednou z hlavních otázek, na kterou se snaží teorie jednotlivých směrů najít odpověď, je názor na roli státu v ekonomice. Intenzivní stanoviska ukazují neintervencionistické přístupy (neoklasické a do určité míry i neoliberální směry), a intervencionistické přístupy

(keynesiánství a neomarxismus). Ovšem skoro všechny směry se těmto extrémům vyhýbají. Teorií, které patří do teorie nerovnoměrného regionálního vývoje, je mnohem více, než teorií, které spadají do rovnoměrného regionálního vývoje (Blažek a Uhlíř, 2011).

Pojetí regionální politiky

Vývojové fáze a přístupy k regionálnímu rozvoji můžeme shrnout do dvou základních konceptů. Šilhánková (2007) je označila jako klasické pojetí regionální politiky. Řadíme sem historicky starší pojetí, které vychází z neoklasických i z keynesiánských přístupů. Druhé pojetí je nazváno jako soudobé a opírá se o prolínání nekonzervativního a neo-institucionálního pojetí.

Klasické pojetí regionální politiky se zabývá vyrovnáváním rozdílů, které vzniknou mezi rozvinutými a méně rozvinutými regiony ve státech. Řízení je centrální, které klade důraz na investice z centra. Podporuje velké podniky a budování průmyslových podniků v agrárních regionech.

Oproti tomu soudobé pojetí regionální politiky se zaměřuje na rozvoj příhraniční a přeshraniční spolupráce. Řízení je formou decentralizace, rozhodující aktivity jsou přímo v regionu. Soudobé pojetí klade důraz na mobilizaci vnitřních zdrojů, podporuje menší flexibilní a dynamické podniky, využívá výsledků vědeckého a technického pokroku jako je například rozvoj elektroniky a biotechnologie. Na rozdíl od klasického pojetí vidí region jako sociálně-geografický. Cílem je ochrana a tvorba životního prostředí.

3 Regionální politika na území Evropské unie a České republiky

V předchozí kapitole jsme studovali regionální politiku obecně. V této kapitole si přiblížíme jak je regionální politika aplikována na území Evropské unie a České republiky. Pokud hovoříme o Evropské unii, není to pouze sdružení národních států. K důležitým pilířům Společenství patří politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), neboli kohezní či regionální politika.

Vývoj regionální politiky v Evropské unii (EU)

Stejskal a Kovárník (2009) ve své publikaci uvádí, že vývoj regionální politiky Evropského hospodářského společenství, později Evropské unie, probíhalo v šesti etapách.

První vlna spadá do období 1958–1973. Je charakterizováno individualistickým přístupem bez koordinace na nadnárodní úrovni, protože integrace byla na samém počátku. Větší důraz byl kladen na makroekonomické otázky, a to hlavně na odstranění obchodních překážek. Mezi šesti členskými zeměmi byla na ekonomické úrovni relativní konvergence, a proto nebyla nutná společná regionální politika. Francie a Itálie začali národní regionální politiku používat od konce 40. let 20. století. V roce 1968 vzniklo Generální ředitelství Komise Evropských společenství, které se stalo zodpovědné za regionální politiku.

Druhé období je definováno lety 1974–1985, kdy se v roce 1973 Evropské společenství rozšířilo o 3 další státy. Přistoupilo Dánsko, Irsko a Velká Británie. Po tomto rozšíření došlo k rozdílům mezi členskými státy, ale také i mezi jednotlivými regiony. Velká Británie byla zemí, která kvůli svým vnitřním regionálním rozdílům začala prosazovat vznik společné regionální politiky. K odstartování regionální politiky došlo již v roce 1975, kdy se ustanovil Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF). Ten se tak stal základem regionální politiky Evropského společenství a zároveň i nástrojem ke snížení rozdílů ve společenství. V roce 1981 přistoupilo Řecko.

Třetí období 1986–1993 bylo zahájeno projektem jednotného vnitřního trhu schválení Aktu o jednotné Evropě. V tomto časovém úseku přistoupilo Španělsko a Portugalsko. Začalo se objevovat střednědobé plánování regionálních programů, díky němuž docházelo ke snižování regionálních rozdílů. Ovšem po přistoupení Španělska a Portugalska, kteří se stali příjemci pomoci, nastala nutnost najít efektivnější způsob realizace integračních cílů. Od roku 1993 zavedla Maastrichtská smlouva Fond soudržnosti, Výbor regionů a stanovila základ

subsidiarity. Princip subsidiarity říká, že se musí rozhodovat vždy na nejméně centralizované nebo nejlokálnější úrovni, kde je možné nalézt řešení.

Ve čtvrtém období v letech 1994–1999 byly ponechány v platnosti cíle strukturální politiky za období 1986–1993. Po přistoupení Finska a Švédska v roce 1995 se cíle rozšířily. V roce 1994 došlo ke schválení dokumentů Evropa 2000+ a Principů regionální rozvojové politiky evropského prostoru.

Pro páté období 2000–2006 je typická snaha o větší efektivnost využívání finančních prostředků. Oddělily se finanční prostředky pro stávající členské země a pro kandidátské země. V roce 2004 došlo k velkému rozšíření, kdy do Evropské unie vstoupilo 10 zemí, včetně České republiky. Evropská unie se rozrostla na 25 států.

Šesté období za roky 2007–2013 bylo významné z hlediska čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů. To se týkalo hlavně nových členských zemí. Směr vývoje byl ovlivněn Lisabonskou smlouvou, která byla obnovena v roce 2005. Od roku 2007 se staly novými členy Rumunsko a Bulharsko (Stejskal a Kovárník, 2009). V současné době má Evropská unie 28 členských států a k poslednímu rozšíření došlo v roce 2013 přistoupením Chorvatska.

Fondy Evropské unie

Fondy Evropské unie slouží jako hlavní nástroj pro realizaci evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Pomocí těchto fondů se rozdělují finanční prostředky sloužící ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy EU a jejich regiony. Fondy EU můžeme rozdělit na strukturální, investiční a ostatní fondy.

Do strukturálních a investičních fondů řadíme tyto čtyři:

Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR/ERDF) – má posílit hospodářství a zaměřit se na modernizace. Podporuje investiční projekty, například stavbu silnic a železnic, odstranění ekologických zátěží, rekonstrukce kulturních památek, výstavbu či opravu infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, atd.

Evropský sociální fond (ESF) – podporuje činnosti v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů. Zabývá se nefinančními projekty, jako jsou například rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro zdravotně postižené osoby, tvorby inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, apod.

Fond soudržnosti (FS) – nazývá se také kohezním fondem. Oproti strukturálním fondům se zaměřuje na podporu chudších států, ne regionů. Zabývá se investičními projekty, které se ale zaměřují na dopravní infrastrukturu většího rozsahu, ochranu životního prostředí a na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) – slouží jako finanční nástroj pro rozvoj venkova, který řadíme do společné zemědělské politiky EU. Prostředky z tohoto fondu jsou určeny ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, pro zlepšení životního prostředí a krajiny nebo zlepšení kvality života na venkově.

Evropský námořní a rybářský fond (EMFF) – je nástrojem na podporu rybolovu, který řadíme ke společné rybářské politice EU. Fond finančně podporuje projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti a k ochraně životního prostředí. Financuje i aktivity mořského a vnitrozemského rybolovu, investuje do modernizace zpracovatelského průmyslu, modernizace plavidel, apod.

Do ostatních fondů spadají dva fondy, a to Fond solidarity a Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci.

Fond solidarity – poskytuje rychlou a flexibilní finanční pomoc při velkých přírodních katastrofách. Pomoc dostane každý členský stát, který o ni zažádá a škody jsou vyšší než 0,6 % hrubého domácího produktu postiženého státu. Fond poskytuje i pomoc při preventivních opatřeních proti přírodním katastrofám.

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EGF) – poskytuje finanční pomoc pracovníkům, kteří byli propuštěni z důvodu globalizace. Příkladem je propuštění v případě bankrotu velkého podniku, přemístění fabriky mimo území EU, propuštění z jednoho odvětví velkého množství lidí najednou v určitém regionu. O finanční pomoc mohou žádat jenom členské země (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016d).

Regionální politika na území Evropské unie

Kvůli existenci rozdílů na sociálně-ekonomické úrovni, které ovlivňují celkový hospodářský rozvoj států, se některé země rozhodly uplatňovat regionální politiku. Tím chtěly vytvořit předpoklady pro snižování nebo zmírnění rozdílů a zároveň zajištění vyšší konkurenceschopnosti regionální a národní ekonomiky. Regionální politika Evropské unie vychází ze dvou základních hodnot solidarity a soudržnosti. Pod solidaritou máme na mysli pomoc občanům a regionům, které jsou hospodářsky nebo sociálně znevýhodněny oproti

průměrné situaci členských států. Soudržnost znamená, že snížení rozdílů představuje výhodu, pro ty, kteří jsou zúčastněni. Cílem regionální politiky je tedy snížit regionální disparity členských států. V EU se regionální politika provádí na třech úrovních. První úroveň je nadnárodní, tj. regionální politiku provádí relativně nezávisle přímo Evropská unie. Nositeli regionální politiky na této úrovni je Evropská komise a další evropské instituce. U národní úrovně rozdílnou politiku dělají jednotlivé členské země, které postupně přebírají určitá společenská pravidla. Nositeli národní úrovně jsou vláda, ministerstva a ostatní orgány státní správy. Poslední úroveň je úroveň regionální vyskytující se ve většině zemí. Na této úrovni mluvíme o orgánech územní samosprávy a o klíčových aktérech, kterými jsou podniky, podnikatelé a instituce. K nástrojům řadíme strukturální fondy a kohezní fond. Regionální politika je na druhém místě z hlediska finančních prostředků vynaložených na plnění cílů (Stejskal a Kovárník, 2009).

Podle nařízení má kohezní politika stanovený úkol. Má podporovat harmonický a udržitelný rozvoj ekonomických činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, ochranu a zkvalitňování životního prostředí na celém území Evropské unie. Součástí této politiky je programové období, kde EU realizuje cíle jak regionální, tak i strukturální politiky. Toto období je stanoveno na sedm let, ve kterých členské země zpracovávají pro každé období programové dokumenty. V těchto dokumentech uvádí rozpočet, definují nové cíle a priority, kterých se budou členské státy ve stanoveném období snažit dosáhnout v souladu se základními strategickými dokumenty EU. Česká republika se zatím zúčastnila tří programových období (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012a).

Mezi instituce EU a regionální politiky řadíme Evropskou komisi, kde problematiku řeší Generální ředitelství regionální politiky, Evropský parlament. Portfolio je pod Výborem pro regionální rozvoj. Výbor regionů, ve kterém je komise pro územní soudržnost. A posledním zmíněným orgánem je Hospodářský a sociální výbor.

Programové období 2007–2013

Za toto období byly dosaženy tyto cíle:

- vytvoření 769 000 pracovních míst,
- investování do 225 000 menších podniků,
- financování 72 000 výzkumných projektů,
- zajištění širokopásmového připojení k internetu pro dalších 5 milionů obyvatel EU,
- zlepšení kvality života ve městech pomocí 11 000 různých projektů.

Prostředky byly poskytnuty z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti. Za přidělení prostředků mají odpovědnost vnitrostátní a regionální orgány společně s Evropskou komisí (Evropská unie, 2016).

Regionální politika EU v období 2014–2020

Období 2014–2020 je označováno jako nová éra strategických výdajů. Mluvíme již o pátém období od roku 1989. Evropská unie společně s členskými zeměmi tvoří plány strategických investic. Existují nová, jednodušší pravidla, která mají zvýšit provázanost mezi jednotlivými fondy. Pro toto programové období se tvoří legislativní základ pro podporu z Evropských strukturálních a investičních fondů. Celkový rozpočet byl stanoven na 351,8 miliard eur. EU se zaměřuje na čtyři klíčové investiční priority: výzkum a inovace, digitální agenda, podpora malých a středních podniků, nízkouhlíkové hospodářství. Tato zmiňovaná odvětví dostanou zhruba 100 miliard eur. Z toho 26,7 miliard eur bude investováno na podporu nízkouhlíkového hospodářství, které pojednává o energetické účinnosti a obnovitelné energii. Stanovená výše podpory a příspěvků pro danou zemi, se rozděluje podle úrovně hospodářského rozvoje každého regionu:

1. méně rozvinuté regiony – hrubý domácí produkt je nižší než 75 % průměru EU-27,
2. přechodové regiony – hrubý domácí produkt je v rozmezí 75 – 90 % průměru EU-27,
3. více rozvinuté regiony – hrubý domácí produkt je vyšší než 90 % průměru EU-27.

Veškeré projekty, které dostanou finanční prostředky, přispívají také k plnění dohodnutých cílů strategie růstu agendy Evropa 2020 (Evropská komise, 2014).

Evropa 2020

Evropa 2020 představuje hlavní hospodářskou reformní agendu EU. Nahrazuje Lisabonskou strategii, které vypršelo období v roce 2010. Mezi hlavní cíle Evropy 2020 řadíme:

- dosáhnout 75% zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let,
- zlepšit podmínky pro výzkum a vývoj, hlavně zajistit, aby veřejné a soukromé investice v tomto odvětví dosahovaly v úhrnu 3 % hrubého domácího produktu,
- snížit emise skleníkových plynů o 20 % oproti úrovni v roce 1999, zvýšit podíl obnovitelné energie v konečné spotřebě energie na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20 %,

- zlepšit úroveň vzdělání, snahou je snížit míru předčasného ukončení školní docházky pod 10 %, zvýšit podíl osob ve věku 30 až 34 let, kteří dokončí terciální vzdělání nebo podobné vzdělání na nejméně 40 %,
- podpořit sociální začleňování přes snižování chudoby, snahou je snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučených ze společnosti o 20 milionů (Vláda České republiky, 2016a).

Administrativní regiony v Evropské unii a euroregiony

V roce 1988 Statistický úřad EU zavedl pro potřeby statistického sledování, zpracování analýz ekonomické a sociální situace v regionech a pro účely regionální politiky NUTS regiony. Klasifikace těchto regionů je vyjádřena třemi úrovněmi – NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3. Cílem těchto úrovní je porovnání údajů regionální statistiky v rámci evropského statistického systému. Od začátku ledna roku 2008 mohou členské státy používat další úrovně, a to LAU 1 a LAU 2 - místní administrativní jednotky.

Aby docházelo k možnému srovnání pro celou Evropskou unii, členské státy EU přistoupily k jednotlivým úrovním soustavy NUTS, ve kterých jsou stanoveny hranice počtu obyvatel. U České republiky nastal problém na úrovni NUTS 2, kdy tomuto dělení neodpovídá žádná správní jednotka našeho státu. Jelikož z prostředků fondů na této územní úrovni čerpáme, české kraje se seskupily a vznikly regiony soudržnosti.

Euroregiony jsou nejvíce vyspělými příhraničními strukturami. Můžeme je charakterizovat geograficky jako území, na kterých nastává spolupráce. Dále také institucionálně jako organizaci, kterou byla zřízena pro účely rozvoje přeshraniční spolupráce. Česká republika je tvořena 13 euroregiony (Žižka a kol., 2013).

Regionální politika na území České republiky (ČR)

Regionální politika je soubor intervencí, které mají vliv na rozložení ekonomických aktivit v území, rozvoj infrastruktury a snižování nerovnováhy v sociálním rozvoji. V rámci regionální politiky Evropské unie se jedná o koordinaci národních politik a o vlastní realizaci hospodářské, sociální a územní soudržnosti a to přes finanční podporu rozvojových aktivit jednotlivých regionů. K základním cílům regionální politiky řadíme rozvoj regionů, který je zaměřen na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti. Tato politika se také zabývá specifickými problémy, například rozvojem měst a venkovských oblastí. Základním nástrojem, za který odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, je Strategie regionálního rozvoje

České republiky. Tento nástroj je platný pro období 2014–2020. Strategie regionálního rozvoje ČR má za úkol zabezpečit provázanost národní regionální politiky s regionální politikou EU a s ostatními odvětvovými politikami, které ovlivňují rozvoj území, vycházejí z ní regionálně zaměřené rozvojové programy financované z národních zdrojů či jde o spolufinancování ze zdrojů EU (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012b).

Programové období 2007–2013

V tomto programovém období se na politiku soudržnosti ve všech členských státech vyčlenilo více než 347 miliard eur. Česká republika mohla z této částky čerpat více než 26 miliard eur. Investice členských států směřovaly k cílům, které vyplývaly ze strategie Evropské unie na pomoc růstu a zaměstnanosti. Je to tzv. Lisabonská strategie.

Česká republika se přes fondy Evropské unie snaží uplatnit tyto cíle – konkurenceschopná česká ekonomika, otevřená, flexibilní a soudržná společnost, atraktivní prostředí a vyvážený rozvoj území. Tyto cíle se plní přes jednotlivé operační programy.

Pro programové období 2007–2013 existovaly 3 cíle regionální politiky, pro které bylo vyčleněno celkem 347 miliard eur:

- **Cíl Konvergence** – pojednává o podpoře hospodářského a sociálního rozvoje regionů na úrovni NUTS 2, kdy hrubý domácí produkt na obyvatele je nižší než 75 % průměru tohoto ukazatele pro celou EU. Čerpat z tohoto cíle můžou země, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele pro celou EU. Cíl Konvergence se financuje z Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. V České republice pod tento fond spadají všechny regiony soudržnosti kromě Hlavního města Prahy.
- **Cíl Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti** – díky tomuto cíli se podporují regiony na úrovni NUTS 2 nebo NUTS 1, u kterých došlo k přesáhnutí limitního ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence. Financování zajišťuje Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond. Řadíme zde Hl. město Praha.
- **Cíl Evropské územní spolupráce** – jde o podporu přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS 3 nacházejících se podél vnitřních a některých vnějších pozemních hranic, a všech regionů NUTS 3 podél námořních hranic, které dělí vzdálenost nejvýše 150 kilometrů. Také se podporuje meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Cíl se financuje z Evropského fondu regionálního rozvoje a v ČR do něj spadají všechny regiony.

Cíl konvergence dostal od fondů pro ČR 25,88 miliard eur. Na Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost připadlo 419,09 milionů eur a na poslední cíl Evropská územní spolupráce to bylo 389,05 milionů eur (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012c).

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020

Tato strategie je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje. Strategie regionálního rozvoje slouží jako nástroj k uskutečňování regionální politiky a ke koordinaci působení ostatních veřejných politik na rozvoj regionu. Propojuje témata a priority s územními aspekty. Dokument vychází z předchozí strategie pro období 2007–2013. Klade důraz na koordinační roli regionální politiky, posílení implementačních mechanismů (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2013).

Pro období 2014–2020 nastaly některé novinky, a to jak na evropské, tak i na české úrovni. Mezi nejdůležitější změny můžeme zařadit:

- rozšíření počtu zapojených fondů, nově o Evropský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) a Evropský námořní a rybářský fond (EMFF),
- nastavení systému předběžných podmínek jako předpoklad pro účinné čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů. Předběžné podmínky dělíme na obecné (nediskriminace, rovné příležitosti, zdravotně postižení, veřejné zakázky, veřejná podpora, atd.) a tematické,
- důraz na posílení strategického řízení a plánování při přípravě a realizaci programových období, Dohody o partnerství nebo jednotlivých programů a všeobecně na kvalitu strategické práce v ČR,
- důraz na plnění daných indikátorů,
- výkonnostní rámec,
- zvýšení uplatňování finančních zdrojů na úkor dotací.

Pro Českou republiku jsou známy především tyto novinky:

- snížení počtu programů tzn., že došlo ke snížení tematických operačních programů a zvolení jednoho regionálního operačního programu místo původních sedmi,
- koncepce Jednotného metodického prostředí, jehož úkolem je zajistit stejná pravidla pro celé systémy,
- rozšíření funkčnosti monitorovacího systému tzn., že žadatel nemusí tisknout papíry a tím došlo ke zjednodušení celé administrativy (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2016a).

Usnesením vlády z roku 2012 byly, stanoveny tyto následující národní operační programy pro roky 2014–2020:

- Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost – řízen Ministerstvem průmyslu a obchodu,
- Operační program Výzkum, vývoj a vzdělání – řízen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy,
- Operační program Zaměstnanost – řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí,
- Operační program Doprava – řízen Ministerstvem dopravy,
- Operační program Životního prostředí – řízen Ministerstvem životního prostředí,
- Integrovaný regionální operační program – řízen Ministerstvem pro místní rozvoj,
- Operační program Praha – pól růstu České republiky – řídí Magistrát hlavního města Prahy,
- Operační program Technická pomoc – řízen Ministerstvem pro místní rozvoj,
- Operační program Rybářství 2014–2020 – řízen Ministerstvem zemědělství,
- Program rozvoje venkova – řízen Ministerstvem zemědělství.

Dále sem řadíme i programy příhraniční spolupráce. Nazývají se Interrag V-A a jedná se o spolupráci mezi ČR a Polskem, ČR a Slovenskou republikou, ČR a Rakouskem. Dále jsou to programy příhraniční spolupráce ČR – Svobodný stát Bavorsko a program spolupráce Svobodný stát Sasko - ČR 2014–2020.

Jako poslední jsou programy nadnárodní a meziregionální spolupráce. Je znám program nadnárodní spolupráce Interreg CENTRAL EUROPE, který je koordinován na území ČR Ministerstvem pro místní rozvoj. Program nadnárodní spolupráce DANUBE, opět koordinován Ministerstvem pro místní rozvoj. Programy meziregionální spolupráce máme tři, jde o INTERREG EUROPE, ESPON 2020 a INTERACT III. Poslední program se nazývá URBACT III. Všechny zmíněné programy byly vytvořeny v návaznosti na osm tematických okruhů, které jsou stanoveny na národní úrovni. Jde o převodník mezi úrovní národních rozvojových priorit a cílů a prioritních os u jednotlivých programů (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016b).

Evropa 2020

Česká republika v zastoupení vlády ČR po konzultaci s Evropskou komisí o formě národních cílů, s ohledem na závazky, které vyhodnotila ve svých závěrech Evropská rada a s přihlédnutím na situaci v hospodářské, sociální a politické oblasti, schválila

kvantifikované národní cíle a podcíle strategie Evropa 2020. Nynější podoba národních cílů je:

1. Zaměstnanost:

- celková míra zaměstnanosti ve výši 75 %,
- dílčí cíle – míra zaměstnanosti žen 65 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků 55 %, snížit míru nezaměstnanosti mladých lidí (15-24 let) o třetinu oproti roku 2010, snížit míru nezaměstnanosti u osob s nízkou kvalifikací o čtvrtinu v porovnání s rokem 2010, snížit administrativní zátěž podnikatelů o 30 % oproti roku 2005 a zvýšit produktivitu práce o 20 % v porovnání s rokem 2010.

2. Investice:

- investice do vědy a vývoje ve výši 2,7% HDP.

3. Zvyšování energetické účinnosti:

- úspora spotřeby primárních zdrojů.

4. Vzdělání:

- poměr vysokoškoláků ve věku 30-34 let bude ve výši 32 %,
- poměr žáků, kteří předčasně ukončí vzdělávací zařízení, ve výši 5,5 %.

5. Sociální začleňování a snižování chudoby:

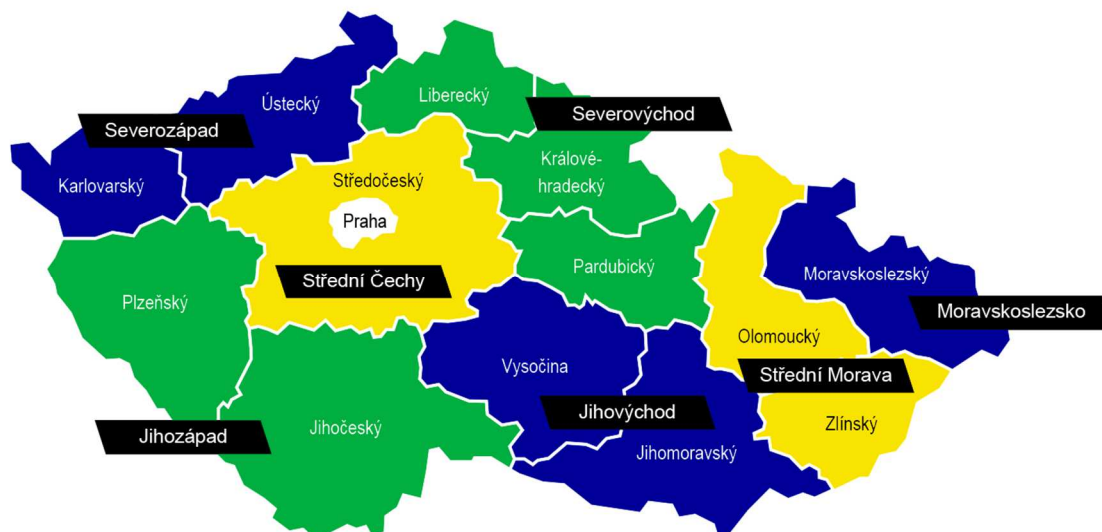
- cílem je udržet hranici počtu osob ohrožených chudobou,
- Česká republika se pokusí snížit počet osob ohrožených chudobou, materiální deprivací, žijících v domácnostech bez pracovníků o 30 000 osob. Odpovídá to hodnotě snížení pod 15 % (Vláda ČR, 2016b).

Regiony v ČR

Jak jsme již zmínili dříve, Evropská unie používá pro účely regionální politiky členění NUTS. Proto je každý členský stát rozdělen do tří úrovní. Na úroveň NUTS 2 se směřují podpory z fondů EU v cíli Konvergence a z malé části i Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Aby ČR mohla efektivně získávat prostředky z evropských fondů, zřídily se tzv. regiony soudržnosti. Tyto regiony se skládají z jednoho či více krajů. Důvodem jejich vzniku byla podmínka směřování kohezní politiky EU do územních celků, které mají počet obyvatel v intervalu od 800 tisíc do 3 milionů. Jelikož naše jednotlivé kraje většinou tohoto počtu nedosáhly, vzniklo jejich spojení do regionů soudržnosti. Máme celkem osm regionů soudržnosti – Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Jihozápad, Střední Čechy, Střední Morava, Moravskoslezsko a Hlavní město Praha. Kromě dělení NUTS se v ČR používá LAU

– místní administrativní jednotky. Do nich řadíme okresy LAU 1 a obce LAU 2. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016c).

Obr. 3.1 Regiony soudržnosti a kraje v České republice

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj (2016c)

Na obr. 3.1 můžeme vidět mapu České republiky a dvě úrovně NUTS. Jedná se o úroveň NUTS 2, která se skládá z osmi regionů soudržnosti. Označeny jsou černým rámečkem. Druhou úrovní je NUTS 3, která zahrnuje 14 krajů České republiky. Na mapě jsou označené barevně.

Jelikož Hlavní město Praha přesahuje svými ekonomickými ukazateli dosti výrazně nad ostatními kraji ČR, nesplňuje kritéria pro příjem prostředků z cíle politiky soudržnosti Konvergence. Cíle směřují na přeměnu ekonomiky méně vyspělých regionů a státu Evropské unie. Hlavní město Praha proto čerpá z cíle Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016c).

Tab. 3.1 Členění regionů v České republice

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS 1	stát	1
NUTS 2	regiony soudržnosti	8
NUTS 3	kraje	14
LAU 1	okresy	77
LAU 2	obce	6250

Zdroj: Žižka a kol. (2013, s. 48)

4 Charakteristika krajů České republiky z pohledu vybraných indikátorů disparit

Tato část kapitoly je základním stavebním kamenem k přípravě praktické části, která bude následovat v další kapitole. Nyní je naším úkolem vytvořit charakteristiku každého kraje České republiky a zvolit pro něj vhodné indikátory. Pro kvalifikaci krajů zvolíme rozdělení NUTS 3.

4.1 Kraje České republiky a jejich obecná charakteristika

Hlavní město Praha

Praha je hlavním městem České republiky, které plní úlohu přirozeného centra politiky, mezinárodních vztahů, kultury, vzdělání a v neposlední řadě ekonomiky. Dle hodnocení Evropské unie, je Praha vyspělým regionem. Podle zákona České národní rady, je Praha statutární město, které zpravují orgány, jako jsou Zastupitelstvo hl. m. Prahy, Rada a Magistrát hlavního města Prahy. Od roku 2001 je Praha členěna na 22 správních obvodů a to pro výkon státní správy. Pokud hovoříme o samosprávě, tvoří ji 57 autonomních městských částí. Tyto části nejsou homogenní, protože se liší ve stupni urbanizace, v hustotě zalidnění, v kvalitě technické infrastruktury a v sociálně ekonomických podmínkách života obyvatel. Nejen, že Praha je hlavním městem naší republiky, ale je i největším městem a má rozlohu 496 km².

V Praze rostl počet obyvatel již od poloviny 17. století až do roku 1992, kdy začal kulminovat. Od roku 1986, ve kterém proběhlo první sčítání lidu, do roku 1991 se počet obyvatel zvýšil 4,5 krát. Při každém provedeném sčítání lidu byla tendence buď zvyšování, či mírný pokles. Do roku 2006 byl přírůstek obyvatel hlavně z migrace, a to především z přírůstku osob v produktivním věku, kteří se přestěhovali do Prahy kvůli lepšímu uplatnění na trhu práce. V tomto roce byl také poprvé za 26 let zaznamenán přírůstek přirozeným pohybem, tzn. počet narozených byl vyšší než počet zemřelých lidí. K roku 2015 byl počet obyvatel v hlavním městě Praha dle Českého statistického úřadu 1 267 449 obyvatel.

Praha je v populační situaci charakteristická mírným zvyšováním průměrného věku obyvatel, který je zde nejvyšší ze všech krajů České republiky. V roce 2014 byl průměrný věk 42 let, přičemž průměrný věk v České republice je 41,5 let. Zastoupení dětí ve věku od 0 do 14 let v populaci má rostoucí tendenci. Pokud se zaměříme na skupinu produktivního obyvatelstva, zde je opačná tendence. Od roku 2009 dochází k neustálému poklesu. Index

stáří je pro Prahu dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem. Zatímco index ekonomického zatížení, který vyjadřuje poměr mezi počtem obyvatel v produktivním věku a dětí do 15 let společně se seniory nad 64 let, je v Praze dlouhodobě nižší než celkově v ČR. Pro rok 2013 byl tento index v Praze na hodnotě 47,5 a celkově pro ČR na 47,9. Velký vliv na věkové složení v Praze má hlavně migrace.

Ke kladným rysům demografického vývoje řadíme prodlužování doby naděje dožití. Obyvatelstvo Prahy se dožívá nejvyššího věku ze všech krajů v České republice. Naděje dožití při narození je pro období 2013–2014 u žen 82,5 let u mužů to je 77,5 let. Z toho vyplývá, že ženy v Praze žijí v průměru o 5 let více než muži. Tyto vysoké hodnoty jsou důsledkem lepší dostupnosti lékařské péče, příznivější tendence ve způsobu života i přes zhoršení parametrů kvality životního prostředí.

Nyní se zaměříme na Prahu z ekonomického pohledu. Naše hlavní město má zcela výsadní postavení v rámci celé České republiky. Je hospodářským centrem státu a střediskem pro plánování vlivů nadnárodních hospodářských vztahů na celém území státu. Sídli zde většina finančních institucí, zahraničních firem a hlavních orgánů státní správy. Ekonomický výkon Prahy stabilně vytváří přibližně čtvrtinu celostátního hrubého domácího produktu. Jeho tvorba je ovlivněna mnoha faktory. V Praze pracuje většina mimopražských obyvatel, kteří tvoří přidanou hodnotu, lokalizace a registrace sídel ekonomických subjektů ve městě, lokalizace zahraničních poboček a nadnárodních firem.

Prahu řadíme mezi největší regionální trh práce v České republice. Charakteristická je vysoká lokalizační atraktivita pražského trhu práce a schopnost města pokrýt zvýšenou poptávku díky profesní mobilitě vnitřních zdrojů a rostoucími zdroji mimopražských i zahraničních pracovníků. Hlavní město má největší vliv na Středočeský kraj, protože jeho část je k Praze integrovaná a intenzivně se každodenně cestuje za prací. Svou blízkostí proto Praha snižuje nezaměstnanost ve Středočeském kraji. Pokud porovnáme pražskou pracovní sílu s ostatními regiony, zjistíme, že se v Praze nacházejí výrazně vyšší kvalifikace. Více jak 40 % zaměstnaných je vysokoškolsky vzdělaných a počet lidí s touto kvalifikací se neustále zvyšuje. V Praze byla pro rok 2014 hrubá měsíční mzda 33 062 Kč, což je o 7 455 Kč vyšší než celorepublikový průměr. K dalšímu významnému znaku pražského trhu práce řadíme podprůměrnou míru nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti v hlavním městě byla pro rok 2014 vypočtena na 2,5 %. Oproti tomu v našem státu byla 6,1 %.

Prahu bereme jako celostátní centrum školství. Od středního vzdělávacího stupně je tady zvýšená koncentrace škol. Nachází se zde největší počet gymnázií i středních odborných

škol ze všech krajů. V oblasti zdravotnictví je na tom hlavní město velice dobře, jelikož se na jeho území nachází mnoho specializovaných a výzkumných pracovišť. Počet nemocnic je nejvyšší ze všech českých krajů. Relativní ukazatele ze zdravotnictví v přepočtu na 1 000 obyvatel je pro tuto oblast trvale nejvyšší ze všech krajů.

Pokud navážeme na význam, polohu a postavení Prahy, dojdeme k dopravní vazbě. Nejbližší oboustranné regionální vazby má se Středočeským krajem. Praha je situovaná jako centrální bod všech dálničních tras, např. dálnice D1 je spojením s Brnem, Ostravou či Polskem. Pražská integrovaná doprava je tvořena 388 linkami hromadné dopravy, z toho jde o 34 linek vlakových. Praha se může chlubit svojí dobře fungující městskou hromadnou dopravou s páteřním systémem metra a tramvajemi. Jeho délka je 60 km a vybudována je síť tramvají o délce 142 km. Ročně se vozidly MHD přepraví více jak 1 miliarda osob. Z hlediska ovzduší řadíme Prahu k nejvíce postiženým regionům státu. Ovzduší je ovlivněno dopravou, výrobou elektřiny a tepla. K největším producentům emisí řadíme teplárnu Malešice a cementárnu Radotín (ČSÚ, 2016a a 2016b).

Středočeský kraj

Tento kraj leží uprostřed Čech. Svou velikostí, počtem obcí a obyvatel se stal největším krajem České republiky. Rozlohou zabírá téměř 14 % celého území ČR a je přibližně dvakrát tak větší než průměrná rozloha krajů na našem území. Jeho zvláštností je, že obklopuje celou Prahu a sousedí se všemi českými kraji kromě Karlovarského a moravských krajů. Jeho území je tvořeno 12 okresy s 10 okresními městy. Nalezneme zde 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Ke konci roku 2014 měl Středočeský kraj 1 315 299 obyvatel a stal se tak nejlidnatějším regionem ČR.

Díky dobré poloze se do tohoto kraje stěhuje velké množství lidí. Tím se postupně snížil přirozený úbytek obyvatelstva. Rodí se více dětí, než kolik osob zemře. V roce 2014 se stal Středočeský kraj nejmladším krajem, a to s průměrným věkem 40,7 let.

Poloha kraje také ovlivňuje jeho ekonomickou specifikaci. Jeho úzká vazba s Prahou a hustá dopravní síť dělá polohu kraje výhodnou. Pro Prahu se stává velmi významným zdrojem pracovní síly, doplňuje pražský průmysl a zásobuje Prahu potravinami. Středočeský kraj se také pyšní kromě Prahy nejhustší a nejpřetíženější dopravní sítí v republice. Přes jeho území vedou do hlavního města hlavní železniční a silniční tranzitní sítě. Jediná vodní cesta pro vnitrostátní a mezinárodní přepravu je v současné době představována jako Labsko-vltavská vodní cesta, jejížž asi ¾ délky vede přes zmiňovaný kraj.

Středočeský kraj je charakteristický rozvinutým zemědělstvím a průmyslovou výrobou. Zemědělská výroba čerpá z výborných přírodních podmínek, které najdeme hlavně v severovýchodní části kraje. Typická je rostlinná výroba, pěstování pšenice, ječmene, cukrovky, v příměstských částech ovoce a zeleniny. Stěžejními průmyslovými odvětvími se stalo strojírenství, chemie a potravinářství. K důležitým firmám v tomto kraji řadíme ŠKODA AUTO, a.s. Mladá Boleslav, což je podnik celostátního významu, a dále pokračuje výroba aut v TPCA Czech, s.r.o. Kolín. Další významné podniky zastupují sklářství, keramiku a polygrafii. Na ústupu jsou tradiční obory jako je těžba uhlí, ocelářství a kožedělní průmysl.

Z dlouhodobého hlediska se zaměstnanost zvyšuje v oblasti služeb, kde pracuje více než šest z deseti zaměstnaných lidí v kraji. Nezaměstnanost je v tomto kraji nižší než celorepublikový průměr. Podíl nezaměstnaných osob v kraji ke konci roku 2014 činil 6,36 %. V roce 2014 vykazoval hrubý domácí produkt na obyvatele Středočeského kraje 91,2 % průměrné úrovně HDP na obyvatele ČR. Tato situace zařadila kraj na čtvrté místo v porovnání s ostatními kraji (ČSÚ, 2016c).

Jihočeský kraj

Jihočeský kraj se skládá ze 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a se 37 správními obvody obcí s pověřenými úřady. Tento kraj má nejmenší hustotu zalidnění z celé České republiky. Koncem roku 2014 zde žilo pouze 637,3 tisíc obyvatel. Když se zaměříme na věkovou strukturu jeho obyvatelstva, zjistíme, že průměrný věk v kraji je 41,9 let oproti celorepublikovému 41,7 let. Podle výběrového šetření pracovních sil dosáhl v roce 2014 podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu osob 15 let a starších 14,7 % a podíl osob s úplným středním vzděláním byl 34,2 %. Vyšší podíly osob s vysokoškolským vzděláním byly pak v Praze, Jihomoravském, Středočeském, Pardubickém, Plzeňském a Královéhradeckém kraji. V roce 2014 se tento kraj podílel na tvorbě hrubého domácího produktu v ČR 5,1 %. Převědeme-li toto procento na 1 obyvatele, hovoříme o 84,9 % republikového průměru. Obecná míra nezaměstnanosti za rok 2014 byla 5,9 %.

Jihočeský kraj je brán spíše jako zemědělská oblast, kde je rozvinuto rybníkářství a lesnictví. V minulém století zde došlo k rozvoji průmyslu, který se zaměřil na zpracovatelskou činnost. Z geografického hlediska jde o uzavřený celek. Příhraniční specifikace poskytuje možnost efektivní příhraniční spolupráce jak ve výrobní oblasti, tak v oblasti rozvoje služeb společně s rozvojem cestovního ruchu. Rozloha kraje představuje

12,8 % území republiky. Více jak třetinu plochy zaujímají lesy a 4 % pokrývají vodní plochy. V tomto kraji jsou drsnější klimatické podmínky kvůli vyšší nadmořské výšce.

Jihočeský kraj není bohatý na suroviny ani na žádné zdroje energie. Za významné přírodní bohatství jsou považovány rozsáhlé lesy. K největšímu surovinovému bohatství řadíme ložiska písků a štěrkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Jako ostatní významné suroviny to jsou rašeliny, vápenec, křemelina a grafit. Kraj je známý spíše rekreací než jako průmyslová vyspělá oblast.

V kraji je využívána silniční doprava. I přesto, že přes kraj nevedou železniční koridory, můžeme zde nalézt několik důležitých uzlů. V kraji se nachází 310 mateřských škol, 255 základních škol a 90 středních škol včetně 23 gymnázií. Vysokoškolské vzdělání je možné získat na univerzitách v Českých Budějovicích, Jindřichově Hradci a v Písku (ČSÚ, 2015a).

Plzeňský kraj

Plzeňský kraj leží na jihozápadě ČR. Díky své rozloze se stal třetím největším krajem v republice. Ale počtem obyvatel se řadí až na devátou pozici. Je charakteristický sedmi okresy, které představují územní celky výrazně odlišující se krajinnými charakterem, počtem a skladbou obyvatelstva, ekonomickým potenciálem, velikostí a hustotou osídlení území. Pokud budeme hledat hlavní sídla kraje, nalezneme je na rozvojových regionálních osách, které spojují Plzeň s Prahou a směřují k hranici s Německem. Mimo tyto osy jde o řídce zalidněná území s převahou zemědělství, nedostatečnou sociální a technickou infrastrukturou s omezenou dopravní obslužností. K oživení těchto sídel přispívá vznik malých firem, obnova řemesel a rozvoj služeb, které souvisí s cestovním ruchem. Aktuální počet obyvatel činí 576 186, díky tomu je šestým nejmenším krajem v republice. Průměrný věk obyvatele pro rok 2014 je 42,1 let. V tomto kraji se vyskytuje vysoký podíl staršího obyvatelstva, což vyplývá z indexu stárí. Ten udává počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0-14 let. V roce 2014 dosáhl index stárí hodnoty 123,8. Je to čtvrtá nejvyšší hodnota. Pro Českou republiku byl stanovený index stárí na 117,4. V Plzeňském kraji je nižší míra nezaměstnanosti. Na konci roku 2014 bylo na úřadu práce evidováno přes 22 tisíc uchazečů. Na jedno volné pracovní místo ve stejném roce připadalo přibližně 5 uchazečů. Podíl nezaměstnaných činí 5,70 %. Uplatnění na trhu práce nejhůře hledají osoby s nižší kvalifikací, osoby se zdravotním postižením, absolventi a administrativní pracovníci se středoškolským vzděláním.

Základním potenciálem pro rozvoj zpracovatelského průmyslu jsou zásoby nerostných surovin. Jedná se o zásoby černého uhlí, žáruvzdorných a keramických jíílů a stavebního kamene. V oblasti Šumavy se vyskytují naleziště vápence. Docela příznivé podmínky jsou v tomto kraji i pro zemědělství. Zemědělská půda totiž pokrývá zhruba polovinu rozlohy plzeňského území. Lesní hospodářství má dostatečné přírodní zdroje dřeva. V celkovém objemu těžby dřeva jehličnatých stromů je Plzeňský kraj na třetím místě.

Mezi významné potravinářské podniky v tomto kraji řadíme Plzeňský Prazdroj, a.s. Jde o největšího exportéra piva skoro do 50 zemí světa. Tato akciová společnost je součástí mezinárodní skupiny SABMiller plc, která je druhou největší pivovarnickou společností ve vlastnictví AB InBev. Jako další můžeme uvést Stock Plzeň, a.s. jako tradičního výrobce lihovin a také největšího výrobce těchto produktů v ČR. Významným producentem vína je Bohemia Sekt Českomoravská vinařská, a.s. ve Starém Plzenci.

Strojírenství patří k významným průmyslovým odvětvím v regionu, které se pojí se jménem Škoda. K hlavním výrobním produktům patří zařízení pro klasickou i jadernou energetiku a petrochemii, výrobky hutí a kováren, těžké obráběcí stroje, zařízení pro válcovny, pro zpracování cukrové třtiny, hydraulické a vulkanizační lis, převodovky, trolejbusy, odběrové parní turbíny a mnoho dalších. V kraji dochází i k rozvoji vlastního výzkumu a obchodních společností. Mezi průmyslové podniky, které mají vliv na ekonomiku kraje, jmenujeme DIOSS Nýřany, a.s., který vyrábí výrobky z plechů a trubek, Okula Nýrsko, a.s. se zaměřením na zpracování plastických hmot a LASSELSBERGEER, s.r.o. zabývající se keramickým průmyslem.

Pro zahraniční investory je Plzeňský kraj díky své poloze velmi přitažlivý. U zahraničních investic dominuje japonský závod Panasonic AVC Networks Czech s.r.o., který vyrábí panely s plochými zobrazovacími displeji. Významnou zahraniční firmou je YAZAKI Wiring Technologies Czech, s.r.o., která produkuje komponenty pro automobilový průmysl. Firma VISHAY ELECTRONIC, s.r.o. vyrábí elektronické součástky, BORGERS CS, spol. s r.o. se zaměřuje na tkaniny a textilní podlahové krytiny pro automobilový průmysl. Kabelové propojky prodává firma MD ELEKTRONIK, spol. s r.o. Poslední firma Daikin Industries Czech Republic, s.r.o. nabízí tepelná čerpadla, klimatizační techniky a ventilační systémy.

K organizacím, které mají největší počet zaměstnanců, řadíme Fakultní nemocnici v Plzni, Psychiatrickou léčebnu v Dobřanech, Plzeňský Prazdroj, Panasonic AVC, Škoda TRANSPORTATION, Doosan ŠKODA POWER, ŠKODA JS a další.

Infrastruktura tohoto kraje je tvořena silnicemi v délce necelých 5 tisíc km. Dálnice v Plzeňském kraji jsou dlouhé pouze 109 km.

Zdravotnictví je zabezpečeno 11 nemocnicemi s 3 268 lůžky. Počet předškolních a školních zařízení je 272 mateřských školek, 220 základních škol, 15 gymnázií a 44 odborných středních škol. Vysokoškolské vzdělání poskytuje Západočeská univerzita a lékařská fakulta v Plzni, která spadá pod Univerzitu Karlovu v Praze (ČSÚ, 2016d).

Karlovarský kraj

Karlovarský kraj se nachází v západní části naší republiky. Vznikl rozdělením Západočeského kraje na Plzeňský a Karlovarský. Společně s Ústeckým krajem tvoří region soudržnosti. Tento kraj se skládá ze tří okresů a má celkem 132 obcí, které se člení do 518 částí. Jeho rozloha je pouze 4,2 % území republiky a patří tak k těm nejmenším krajům. Ke konci roku 2014 tady žilo 299 293 obyvatel, což je 2,8 % obyvatel ČR. Jako zajímavost můžeme říci, že v roce 2014 se do kraje přistěhovalo méně osob, než se odstěhovalo a tímto došlo k záporné bilanci. Celkový přírůstek obyvatel byl v roce 2014 také záporný.

Podíl nezaměstnaných, který určuje počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let k obyvatelstvu stejného věku, v kraji činí 8,21 %. Nejvíce žadatelů o zaměstnání žije v okrese Karlovy Vary, Sokolov a naopak nejméně v okrese Cheb. Osoby se základním vzděláním tvoří největší část nezaměstnaných. Jedná se zhruba o 45 %, vyučení a se středním vzděláním bez maturity zaujímají 36 %. Pokud bychom se zaměřili na věkovou strukturu, zjistíme, že nejvíce nezaměstnaných osob je ve věku 34-44 let, a to přes 22 %. Průměrný věk žadatele o práci v tomto kraji se pohybuje okolo 40 let.

Tento kraj je proslulý hlavně lázeňstvím. Kraj je bohatý na léčivé prameny a přírodní minerální vody. Nejznámější je jistě minerálka Mattoni. Určitě si každý vybaví i oblíbené lázeňské oplatky. Karlovy Vary jsou proslulé bylinným likérem Becherovka a společností Moser. Město Chodov je proslaveno exportem růžového porcelánu do celého světa. Po kulturní stránce, je tento kraj vyhlášen Mezinárodním filmovým festivalem Karlovy Vary, který navštěvují známé celebrity, ať už domácí či zahraniční (ČSÚ, 2015b).

Ústecký kraj

Ústecký kraj se rozkládá na severozápadě České republiky. Z geografického hlediska je jeho povrch odlišný oproti předchozím krajům. Příroda je tady rozmanitá. Z celkové rozlohy České republiky zaujímá tento kraj 6,8 %. Více jak polovina kraje je tvořena

zemědělskou půdou, lesy pokrývají 30 % a vodní plochy 2 % území. Kraj tvoří sedm okresů, které se člení na 354 obcí, z toho 59 obcí má statut města. Od roku 2003 je v kraji 16 správních obvodů s rozšířenou působností. Ústecký kraj měl na konci roku 2014 celkem 823 972 obyvatel, což jej řadí na páté místo v republice. Hustota obyvatel je vyšší než republikový průměr a je čtvrtým nejzaldněnějším krajem. Ústí nad Labem je charakteristické mladým obyvatelstvem, průměrný věk je 41,2 let. V kraji je druhá nejvyšší úmrtnost v republice. Na šestém nejnižším místě je v počtu živě narozených na 1 000 obyvatel. Zajímavostí je, že počtem rozvodů na 1 000 obyvatel je na druhém místě a počtem potratů na 100 narozených je první v celorepublikovém srovnání.

Podle provedeného výběrového šetření pracovních sil je zaměstnáno v kraji zhruba 366,5 tisíc osob. Nejvíce lidí pracuje ve zpracovatelském průmyslu. Průměrná měsíční mzda pro rok 2014 byla ve výši 23 072 Kč. Tento údaj je přepočten na osobu. Kvůli poklesu těžby uhlí, restrukturalizaci podniků, útlumu výroby i zemědělství dochází k tomu, že Ústecký kraj má dlouhodobě nejvyšší podíl nezaměstnaných osob. Ke konci roku 2014 byl tento podíl ve výši 10,67 %.

Ústecký kraj se vyznačuje rozdílností v přírodních podmínkách, v hospodářské struktuře, hustotě osídlení a stavu životního prostředí. Hospodářský význam je dán velkým nerostným bohatstvím v podobě rozsáhlých ložisek hnědého uhlí, která jsou ukryta nízko pod povrchem. K dalším surovinám, které se zde těží, patří ložiska kvalitních sklářských a slévárenských písků a stavebního kamene. V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které jsou od sebe odlišné a to silným způsobem. První je oblast s vysoce rozvinutou průmyslovou výrobou především v Podkrušnohoří. Významné postavení má energetika, těžba uhlí, strojírenství, chemický a sklářský průmysl. Druhá oblast je Litoměřicko a Lounsko, kde existuje nezanedbatelná produkce chmelu a zeleniny. Především Polabí a Poohří jsou známé svými ovocnářskými oblastmi. Na Litoměřicku se především zaměřují na pěstování vinné révy. Oblast Mostecka se začíná proslavovat jako známá vinařská oblast, která je většinou na pozemcích zrekultivovaných po těžbě uhlí. Oblast Krušných hor je velmi málo osídlena s omezenou hospodářskou aktivitou. Na území Děčínska se nenachází žádný těžký průmysl ani zemědělská oblast. Jde o typicky periferní území.

K nejvýznamnějším zaměstnavatelům v Ústeckém kraji řadíme Mosteckou uhelnou společnost, Severočeské doly, Chemopetrol a Krajské zdravotnictví, které od roku 2007 sdružuje Nemocnici Děčín, Masarykovu nemocnici v Ústí nad Labem, Nemocnici Teplice, Nemocnici Most a Nemocnici Chomutov.

Kvůli průmyslové činnosti neustále vznikají nepříznivé dopady na kvalitu ovzduší. Díky těžbě se provádí nákladné rekultivace.

Kraj je vybaven 357 mateřskými školkami, 277 základními školami, 94 středními školami a jedním gymnáziem. Vysokoškolské vzdělání je možné získat na dvou vysokých školách.

Důležitá dopravní poloha je v kraji dána vazbou na Evropskou unii. Teplickým a Litoměřickým okresem vede mezinárodní silniční trasa E55, která spojuje sever a jih Evropy. U Losovic přechází v dálnici D8. V tomto krajském obvodu se nachází 13 silničních celních přechodů, 3 železniční přechody a 1 říční (ČSÚ, 2016e).

Liberecký kraj

Liberecký kraj je tvořen čtyřmi okresy. Od roku 2003 se na jeho území vyskytuje 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a v rámci nich je 21 územních obvodů pověřených obcí. Kraj leží na severu České republiky. Svojí rozlohou zabírá pouze 4 % území celé ČR. Pokud nebudeme brát Hlavní město Prahu, tak je tento kraj nejmenší ze všech. Na jeho území je především zemědělská půda, kolem 44 %. Podíl orné půdy na celkové rozloze je pod celostátním průměrem, a to docela výrazně. Zato vysoký podíl má v lesnické půdě, a to 44,5 %. Celý kraj je hornatý.

Dominancí Libereckého kraje jsou kvalitní sklářské a slévárenské písky. Již dříve byl kraj významný těžbou a zpracováním dekoračních a stavebních kamenů, jako například liberecká žula, kvalitní čediče a křemence, apod. V současnosti se lomová činnost zaměřuje na těžbu písků, štěrkopísků a drceného kameniva.

V roce 2014 měl kraj 438 851 obyvatel, což představuje 4,2 % obyvatel v ČR. Podle tohoto čísla se tak stává druhým nejmenším krajem. I přesto, že má toto území málo obyvatel, průměrná hustota osídlení je 138,7 obyvatel na km² a převyšuje tak republikový průměr o 5,1 obyvatele na km².

Liberecký kraj je převážně průmyslový. V průběhu posledních dvaceti let klasický textilní průmysl ztratil své výsadní postavení. Hospodářská recese se odrazila i v průmyslu skla a bižuterie. Zpracovatelský průmysl se zaměřuje na výrobu automobilů, pryžových a plastových výrobků. Ekonomickou situaci kraje podporuje z velké části i cestovní ruch. Naopak zemědělství se stalo pouze doplňkovým odvětvím.

Podíl nezaměstnaných na obyvatele ke konci roku 2014 byl 7,72 %. Pro Liberecký kraj je typické početné zastoupení středních uměleckých škol neregionálního významu. Nalezneme tady pouze jednu vysokou školu (ČSÚ, 2015c).

Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Jeho území je tvořeno pěti okresy. V roce 2003 bylo zřízeno 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Kraj zaujímá z území ČR 6 %. Na páté pozici je s nejvyšším podílem zemědělské i orné půdy a lesních pozemků. Ke konci roku 2014 měl kraj celkem 551 900 obyvatel, což je 5,2 % z celkového počtu obyvatel naší republiky.

Jedná se o zemědělsko-průmyslový kraj s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, zemědělství do oblasti Polabí.

Z výběrového šetření pracovních sil z roku 2014 se ukázalo, že hospodářství kraje zaměstnává celkem asi 255,9 tisíc osob. Z tohoto počtu 32,3 % je ve zpracovatelském průmyslu, 12,4 % ve velkoobchodě a maloobchodě, opravách motorových vozidel, 7,5 % ve zdravotní a sociální péči, 7,2 % ve veřejné správě, 7,2 % ve stavebnictví, 6 % ve vzdělání, 4,9 % v dopravě, 4 % v zemědělství a lesnictví, 3 % v ubytování, stravování a pohostinství.

U zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, jako je například pšenice a ječmen, pěstuje se také řepka a kukuřice. K významné produkci patří cukrovka, zelenina a ovoce, hlavně jablka, rybíz, třešně a višně. V živočišné výrobě chovají skoty a prasata.

V průmyslu má nadvládu podle postu zaměstnanců zpracovatelský průmysl v sekci výroby motorových vozidel, elektrických zařízení a textilní výroby. Ovšem tento kraj nepatří k rozhodujícím průmyslovým odvětvím pro ČR. Podíl na tržbách průmyslových podniků za rok 2014 činil 4,3 % (ČSÚ, 2016f).

Pardubický kraj

Pardubický kraj bychom našli ve východní části Čech. Společně s Královéhradeckým a Libereckým krajem tvoří region soudržnosti Severovýchod, dle klasifikace NUTS 2. Je nejmenším pátým krajem v České republice, kdy svojí rozlohou zaujímá 5,7 % území republiky. Z celkové výměry jeho území představuje 59,9 % zemědělská půda, přitom orná půda tvoří 43,4 %. Lesní pozemky pokrývají necelých 30 % rozlohy kraje. Kraj se skládá ze čtyř okresů. Ke konci roku 2014 zde bylo 451 obcí. Celkový počet obyvatel v Pardubickém

kraji ke konci roku 2014 činil 516 372 obyvatel, což je 4,9 % celkového počtu obyvatel ČR. V roce 2014 dosáhl index stáří hodnoty 118,3. Zatímco u žen index stáří činil 141,8, u mužů pouze 96,2. Rozdíl byl způsoben nižším průměrným věkem zemřelých mužů.

V roce 2014 se Pardubický kraj umístil na čtvrté pozici mezi kraji v podílu nezaměstnaných osob, který činil 6,22 %. Oproti roku 2013 byla hodnota podílu o 1,23 procentního bodu nižší. Nejvyšší nezaměstnanost je v okrese Svitavy. Méně než polovinu z počtu nezaměstnaných tvoří ženy, a to je 49,2 %. Pokud se zaměříme na vzdělání, nejvíce uchazečů je s vyučením (41,1 %) a osob se základním vzděláním (25,4 %). Na jedno volné pracovní místo připadalo 6 uchazečů. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2014 činila 22 793 Kč s místem pracoviště v Pardubickém kraji. Jde o třetí nejnižší mzdu po Karlovarském a Zlínském kraji. Kraj se vyznačuje druhou nejnižší příčkou s měsíčními náklady na bydlení v roce 2014.

Pardubický kraj má velkou rozmanitost přírodních podmínek, osídlení i průmyslové a zemědělské výrobky. Díky tomu dochází na jeho území i k odlišné kvalitě životního prostředí. Nejvíce je životní prostředí poškozené v oblastech s koncentrovaným průmyslem a dopravou.

Na území tohoto kraje se vyskytují mimořádně významné oblasti z vodohospodářského hlediska s přebytky vodních zdrojů neregionálního významu. Jde jak o vody podzemní, tak i odběrové vody povrchové a z vodních toků.

Výhodná poloha kraje v dopravním spojení se stává příslibem pro jeho další rozvoj. Územím prochází 542 km železničních tratí. Nejvýznamnější železniční uzel je přes města Pardubice a Česká Třebová, která jsou součástí železniční magistrály Berlín-Praha-Brno-Vídeň.

Pro možnost vzdělání disponuje kraj 316 mateřskými školkami, 252 základními a 57 středními školami. Postaveno bylo 10 vyšších odborných škol a vysokoškolské studium je možné získat na Univerzitě Pardubice (ČSÚ, 2015d).

Kraj Vysočina

V rámci České republiky má kraj Vysočina centrální polohu. Společně s krajem Jihočeským, Středočeským, Pardubickým a Jihomoravským tvoří NUTS 2 pro účel regionální podpory. Kraj je specifický členitostí území, vyšší nadmořskou výškou a řídkým osídlením. Má poměrně nízce znečištěné ovzduší a disponuje zdravými lesy, ve kterých leží

vodohospodářsky významné vodní plochy a zdroje vody. Rozlohou se řadí k regionům nadprůměrné velikosti, pouze čtyři další kraje jsou rozlehlejší. Člení se na 5 okresů, 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 26 obvodů pověřených obecními úřady.

Na začátku roku 2015 žilo v tomto kraji skoro 510 tisíc obyvatel, díky čemuž jej řadíme na třetí příčku s nejnižší lidnatostí. Ekonomická výkonnost Vysočiny zaostává za celorepublikovým průměrem. Podíl na hrubém domácím produktu České republiky se poslední dobou pohybuje kolem 4 %. V roce 2014 hrubý domácí produkt na 1 obyvatele byl na tomto území zhruba 335 tisíc korun, a to je 83 % průměru ČR. Také pro stejný rok výše hrubé měsíční mzdy činila 23 200 Kč. Tímto je mzda v kraji pod celorepublikovým průměrem zhruba o 2 400 Kč. Podíl nezaměstnaných osob ve věkové skupině 15-64 let byl ke konci roku 2014 ve výši 7,35 %. Na jedno volné pracovní místo připadalo pro uvedený rok 12 uchazečů.

Významné postavení kraje nalezneme v zemědělství. Kraj Vysočina produkuje brambory, olejninu a také pastevní chov skotu. Typické je velkovýrobní způsob hospodaření. Skoro všechny podniky se zaměřují na kombinaci rostlinné a živočišné výroby. Větší specializace se vyskytuje u menších výrobních jednotek samostatně hospodařících rolníků.

V průmyslové výrobě převažují odvětví strojírenské, kovodělné, dřevozpracující, potravinářské a energetika. Průmyslovými centry jsou hlavně bývalá okresní města a města s dobrou dopravní obsluhou.

Strategický význam má silniční a železniční síť a to z pohledu vnitrostátního a celoevropského. Kraj je součástí středoevropské urbanizované osy. Znamá dálnice D1 slouží k národní a evropské dopravě. Strategická úloha kraje v posledních letech sem přilákala zahraniční investory, kteří tady soustředí nejen výrobní kapacity, ale i výzkum a vývoj.

Kraj Vysočina disponuje stabilizovanou sítí základních škol a dostatečným počtem středních škol. V kraji fungují dvě vysoké školy. K pozitivům tohoto kraje lze zařadit, nízkou kriminalitu a malou sebevražednost ve vztahu k počtu obyvatel (ČSÚ, 2016g).

Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj je považován za křižovatku Evropy. Tento pojem získal díky své výhodné poloze na hranicích se dvěma zeměmi EU a na spojnici Středozeří se střední a severní Evropou. Kraj je tvořen 7 okresy. Všechny 673 obcí je rozděleno na 21 správních obvodů s rozšířenou působností (ČSÚ, 2015e).

Ke konci roku 2014 v kraji žilo 1,17 mil. obyvatel. Průměrný věk obyvatel dosáhl 41,9 let. Dochází tady k postupnému zvýšení průměrného věku obyvatel celkově, ale i ke zvýšení průměrného věku matky při narození dítěte. U obou pohlaví dochází ke zvyšování naděje dožití. Podíl nezaměstnaných ke konci roku 2014 činil 8,25 %. Průměrná hrubá měsíční mzda v tomto regionu činila za zmiňovaný rok 26 116 Kč (ČSÚ, 2015g).

Kraj je významný svým ekonomickým potenciálem. Jeho vyprodukovaný hrubý domácí produkt tvoří asi desetinu hrubého domácího produktu naší republiky. Průmyslová tradice Brna a jeho okolí stále dominuje v ekonomice se zpracovatelským průmyslem. Nesmíme ale také zapomenout na obchod, opravy spotřebního zboží a komerční služby. K tradičním odvětvím, a to hlavně v jižních oblastech kraje, patří zemědělství. Skoro 60 % rozlohy kraje Jihomoravského tvoří zemědělská půda, která je z 89 % využívána jako orná půda. Zemědělství se převážně zaměřuje na obiloviny, řepku a cukrovku. Nadprůměrná úroveň přírodních podmínek regionu umožňuje zabývat se vinařstvím, ovocnářstvím a zelinářstvím. V Jihomoravském kraji je více jak 90 % ploch vinic celé České republiky.

Kraj má různorodé přírodní podmínky, které mají vliv na způsob využití krajiny a na život v dané lokalitě. Svojí rozlohou kraji patří čtvrté místo v republice, svým územím zabírá 7 195 km².

V dopravě má toto území důležitou tranzitivní funkci. Dálnice D1, D2 a rychlostní komunikace R43 a R52 tvoří kostru jeho dopravního systému. Velmi významný dopravní uzel v silniční, železniční, dálniční dopravě a integrovaném dopravním systému představuje město Brno. V Brně-Tuřany se nachází civilní letiště. Krajem prochází také dva železniční koridory propojující země EU. Brno je členem sdružení evropských měst se zájmem o vybudování rychlé železnice (ČSÚ, 2015e).

Zlínský kraj

Zlínský kraj vznikl sloučením okresů Zlín, Kroměříž a Uherské Hradistě, které dříve spadaly do Jihomoravského kraje. Společně s Olomouckým krajem tvoří region soudržnosti s názvem Střední Morava. Od roku 2003 se v něm vytvořilo 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v rámci nich působí 25 územních obvodů pověřených obcí. Tento kraj se nachází na východě naší republiky. Svojí rozlohou, která je 3 963 km², se tak stal čtvrtým nejmenším krajem České republiky. Zato svojí hustotou zalidnění 148 obyvatel na km² výrazně převyšuje republikový průměr.

V roce 2014 měl Zlínský kraj 585 261 obyvatel. Vývoj věkové struktury je charakteristický rostoucím podílem obyvatel v produktivním věku. Průměrný věk jeho obyvatel pro rok 2014 byl 42,2 let.

Ekonomika tohoto kraje se spíše zaměřuje na zhodnocování vstupních surovin a polotovarů. Pokud budeme hovořit o tvorbě hrubého domácího produktu, tak se region řadí na osmé místo mezi kraji. Průměrná hodnota pro rok 2014 HDP na obyvatele byla 359 354 Kč. V tomto sledovaném roce činil podíl nezaměstnaných osob 7,36 %.

Průmyslový potenciál Zlínského kraje je ve zpracovatelském průmyslu. Podniky se zaměřují na kovodělný a dřevozpracující průmysl. Firmy jsou ve srovnání s Českou republikou specifické nízkou úrovní modernizace výroby.

Kvůli členitému terénu obdělává velká část kraje půdu velmi obtížně. Z celkového půdního fondu je 48,7 % půda zemědělská a 51,3 % nezemědělská. Kraj je chudý na nerostné suroviny. Využívá svá ložiska cihlářských hlín, šterkopísků a stavebního kamene. Těžba pískovce je spíše místního významu. V omezené míře se vyskytují naleziště ropy a zemního plynu.

Síť vzdělání zabezpečuje 312 mateřských školek, 258 základních škol, 16 gymnázií, 67 středních škol a 10 vyšších odborných škol. V kraji sídlí 2 vysoké školy. Jedna z nich je soukromá VŠ (ČSÚ, 2016h).

Olomoucký kraj

Olomoucký kraj se rozkládá ve střední části Moravy a zasahuje i do její severní části. Členěn je na 5 okresů, 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Z celkové rozlohy České republiky tento kraj zabírá 6,7 %, konkrétně 5 266,77 km². Každým rokem dochází k poklesu orné půdy a zvyšuje se podíl nezemědělské půdy, které je už 47,1 %. Ekonomika regionu se zaměřuje na tradiční zemědělství, zpracovatelský průmysl a služby.

V Olomouckém kraji žilo ke konci roku 2014 celkem 635 711 obyvatel. Počet obyvatel na km² je 120,7. Kraj má nízký podíl dětí ve věku 0-14 let. Pro jmenovaný rok se z celkového počtu obyvatel jednalo o 14,9 %. Je proto logický rostoucí podíl obyvatel starších 65 let, který dosáhl 18,2 % z populace kraje. Díky tomu všemu dochází ke zvýšení průměrného věku obyvatel na 42 let.

Výběrové šetření pracovních sil, které provedl Český statistický úřad, pro rok 2014, spočítalo 305,9 tisíc ekonomicky aktivních obyvatel starších 15 let. Z nich bylo 282,3 tisíc obyvatel zaměstnaných a 23,5 tisíc nezaměstnaných. Obecná míra nezaměstnanosti dle ILO je 7,7 % a je nižší než podíl nezaměstnaných ve výši 8,82 % ke konci roku 2014 podle evidence Ministerstva práce a sociálních věcí.

Olomoucký kraj je z ekonomického hlediska průmyslovou oblastí s rozvinutými službami. V roce 2014 se na tvorbě HDP v ČR region podílel pouze 4,7 %, po přepočtu na obyvatele dosahuje 77,7 % republikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnaných osob byla v uvedeném roce ve výši 22 801 Kč.

Jižní a centrální část území, řadíme mezi oblasti s nejúrodnější půdou. Průměrné výnosy plodin, jako jsou ječmeny jarní, pšenice ozimé, řepky a technické cukrovky mají v celé republice nejvyšší hodnoty.

V tomto kraji se setkáme s řadou tradičních průmyslových podniků. Na zemědělskou výrobu navazuje řada potravinářských podniků. K dalším rozvinutým odvětvím průmyslu řadíme textilní a oděvní průmysl, výrobu strojů a zařízení, průmysl optiky a optických zařízení atd. Pro rok 2014 sídlilo na zmíněném území 146 průmyslových podniků, které zaměstnaly více jak 100 zaměstnanců. Celkově v těchto firmách pracovalo více než 40 tisíc zaměstnanců a jejich průměrná měsíční mzda činila 25 167 Kč. Dalšími bylo 21 stavebních podniků, které zaměstnávaly 2 500 pracovníků s průměrnou měsíční mzdou 25 179 Kč.

Dopravní dostupnost Olomouckého kraje je zajištěna železniční tratí a silnicemi. V blízkosti Olomouce je letiště, které slouží pro malá dopravní letadla se statutem mezinárodního letiště. Je zajímavé, že Olomoucký kraj patří k nejméně vybaveným krajům ubytovacími zařízeními.

Školství je tvořeno 376 mateřskými školkami, 297 základními školami, 20 gymnázií, 76 obory odborného vzdělání na středních školách, 8 vyššími odbornými školami a 1 konzervatoří. Centrem vzdělání je druhá nejstarší univerzita v ČR, a tj. Univerzita Palackého v Olomouci (ČSÚ, 2016ch).

Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj je geograficky velmi rozmanitým regionem. Rozkládá se na severovýchodě České republiky. Jeho příhraniční charakter dovoluje spolupráci ve výrobní sféře, rozvoji infrastruktury, v ochraně životního prostředí a hlavně v oblasti cestovního

ruchu. V současné době působí na území kraje 4 euroregiony. Moravskoslezský kraj je rozdělen na 6 okresů, dělených na 22 správních obvodů s rozšířenou působností. Do nich spadá 300 obcí se 42 městy. Region svoji rozlohou 5 247 km² zaujímá 6,9 % území naší republiky. Tímto se v otázce rozlohy řadí na 6. místo mezi kraje. Více jak polovina území je zabrána zemědělskou půdou, na více jak 35 % se rozprostírají lesní pozemky. V kraji se vyskytují i bohaté zásoby nerostných surovin, především zásoby černého uhlí, ložisek zemního plynu, vápence, žuly, mramoru, břidlice, štěrkopísků, písků a cihlářských jílu.

Od 90. let dochází na tomto území ke zlepšení podmínek kvality životního prostředí v důsledku poklesu průmyslové výroby, používáním šetrnějších technologií a investicemi do ekologických opatření. Dnes je nejzávažnější kontaminace půdy a podzemních vod způsobené průmyslovou činností, důlními poklesy a znečištěním povrchových vod a ovzduší.

Moravskoslezský kraj s počtem necelých 1 220 tisíc obyvatel je třetím nejlidnatějším krajem v ČR. Hustota osídlení činí 224 obyvatel na km². Základním rysem regionu je nízká porodnost. Od roku 1993 dochází k nepřetržitému poklesu obyvatelstva z důvodu migrace. Průměrný věk obyvatel za rok 2014 byl 41,8 let.

Podíl nezaměstnaných osob za zmíněný rok byl 9,8 %. Průměrná měsíční mzda zaměstnance představovala 22 396 Kč. Obecná míra zaměstnanosti dle ILO měla hodnotu 8,8 %, míra ekonomické aktivity činila 57,8 %.

Moravskoslezský kraj je celostátním centrem hutní výroby. Současně zde probíhá i těžba téměř celé produkce černého uhlí ČR. Prosazuje se také výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků, chemický a farmaceutický průmysl.

I když v současné době dochází k útlumu těžkého průmyslu a odbývání nerostných surovin, v průmyslových odvětvích pracuje více než třetina z celkového počtu 549,1 tisíc zaměstnaných v národním hospodářství. 12 % obyvatel regionu pracuje v obchodu a v opravách zboží. Pro rok 2014 byla zjištěna průměrná měsíční mzda ve výši 23 489 Kč. Nejvyšší mzdy jsou v sektorech Výroby a rozvodu elektřiny, plynu, vody, tepla a klimatizovaného vzduchu, Těžby a dobývání, Informačních a komunikačních činností. Nejnižší mzdy jsou pak v odvětvích Ubytování, stravování a pohostinství. Odvětvová struktura sebou v současnosti nese problémy z důvodu vyššího podílu nezaměstnaných osob. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných je v tomto kraji vyšší než celorepublikový průměr.

Dálnice D1 mezi Lipníkem nad Bečvou a Bohumínem řeší dopravní obslužnost a ekonomické oživení kraje. Silniční síť dále doplňuje mezinárodní silnice E75, E462. Moravskoslezský kraj protínají dva železniční tahy evropského významu. Důležitý úsek hlavní železniční trasy je spojení mezi městy Praha-Bohumín. Letecká obslužnost kraje je zabezpečená mezinárodním letištěm v Mošnově, který je po letišti v hlavním městě republiky druhým největším letištěm.

Moravskoslezský kraj je vybaven kvalitním školstvím. Děti navštěvují 422 základních škol, 139 středních škol, 2 konzervatoře, 13 vyšších odborných škol a 5 vysokých škol (ČSÚ, 2015f).

4.2 Indikátory pro měření disparit na trhu práce v regionech

Ve druhé kapitole diplomové práce jsme si podrobně rozebrali indikátory regionálních disparit. Jak už víme, dělí se do tří sfér, a to na ekonomickou, sociální a územní. V další části této práce nebudeme pracovat úplně se všemi indikátory. Pro naše účely jsme si zvolili pouze 8 indikátorů. Převážně se jedná o ekonomické. Ukazatele, které jsou zvoleny tak, aby poskytl odpověď na cíl naší práce. Použili jsme data z Českého statistického úřadu a zvolili jsme stejný časový úsek pro každý ukazatel a kraj, a to období 2000–2014. Než přistoupíme k samotným číslům pro každý ukazatel, nejdříve si každý ukazatel stručně popíšeme a následně jeho vývoj vyobrazíme v tabulce.

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele představuje částku, kterou domácnosti můžou dát na konečnou spotřebu, úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných či nehmotných aktiv. Do bilanční položky účtu druhotného dělení důchodů řadíme právě disponibilní důchod. Můžeme také říct, že disponibilní důchod je výsledkem tvorby a rozdělení důchodů (ČSÚ, 2016k). Měřicí jednotkou jsou české koruny. V tab. 4.1 je znázorněn čistý disponibilní důchod na obyvatele pro období 2000–2014.

Tab. 4.1 Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v korunách v období 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	160 707	174 826	185 924	196 796	206 564	215 673	233 470	242 267
Středočeský kraj	130 226	138 013	149 332	157 754	164 275	170 724	182 817	194 520
Jihočeský kraj	122 963	130 083	133 230	140 897	148 836	155 594	168 983	175 282
Plzeňský kraj	123 441	133 449	138 756	142 294	152 982	158 936	168 865	181 250
Karlovarský kraj	122 371	125 132	128 986	135 008	138 163	145 108	153 178	159 741
Ústecký kraj	114 410	121 769	121 438	127 107	133 422	139 907	150 736	156 015
Liberecký kraj	119 404	128 149	136 057	139 123	144 199	151 940	162 565	169 432
Královéhradecký kraj	122 776	130 419	136 099	136 590	144 425	154 782	165 664	173 388
Pardubický kraj	113 180	120 963	126 833	131 498	139 070	149 161	156 833	167 698
Kraj Vysočina	109 332	119 124	129 057	133 645	143 572	151 635	161 355	171 724
Jihomoravský kraj	117 050	126 706	129 551	134 377	145 674	151 890	160 029	173 690
Olomoucký kraj	113 404	121 655	128 170	133 467	139 073	142 392	155 410	165 511
Zlínský kraj	112 973	121 629	127 868	134 008	138 862	149 543	164 457	172 688
Moravskoslezský kraj	111 756	119 163	122 812	124 561	132 837	143 564	149 628	159 438
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	254 202	256 670	264 861	261 953	260 112	260 894	264 100	
Středočeský kraj	203 031	212 946	216 112	214 895	218 503	213 931	216 633	
Jihočeský kraj	189 151	190 779	185 750	187 598	188 296	186 699	193 653	
Plzeňský kraj	193 036	194 960	194 941	196 718	201 356	203 436	205 083	
Karlovarský kraj	166 736	175 522	173 803	176 299	174 541	177 353	181 819	
Ústecký kraj	167 609	175 180	174 016	175 804	173 601	173 601	174 662	
Liberecký kraj	174 857	181 376	185 056	182 555	183 692	184 014	189 176	
Královéhradecký kraj	185 022	191 516	189 747	188 663	192 563	192 893	198 052	
Pardubický kraj	178 354	183 148	180 732	183 030	188 568	187 246	193 820	
Kraj Vysočina	182 378	186 298	184 959	188 473	189 181	190 820	195 304	
Jihomoravský kraj	184 720	189 170	193 312	191 052	195 530	198 991	203 208	
Olomoucký kraj	176 646	179 099	174 577	178 055	180 662	177 869	183 173	
Zlínský kraj	179 838	181 129	178 771	182 118	185 078	184 373	189 825	
Moravskoslezský kraj	174 546	177 817	176 418	178 585	179 597	178 352	184 014	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Hrubý domácí produkt na obyvatele

Hrubý domácí produkt na obyvatele můžeme zařadit mezi klíčové ukazatele vývoje ekonomiky. HDP je dán souhrnem přidaných hodnot jednotlivých institucionálních sektorů či jednotlivých odvětví v činnostech, které ESA 2010 bere za produktivní a čistých daní na produkty. Rovná se souhrnu konečné spotřeby, tvorby hrubého kapitálu a saldu zahraničního obchodu. Díky metodice ESA 2010 se používá pro zjištění tohoto ukazatele metoda pracovištní, která alokuje ukazatele za podniky do regionu, a to dle opravdového místa působiště dané jednotky. Definice HDP je: celková peněžní hodnota statků a služeb, které se vyprodukují za určité období. Zpravidla hovoříme o jednom kalendářním roce, na daném území. HDP na obyvatele se používá pro účely mezinárodního srovnání. Můžeme se setkat

také s pojmem hrubý domácí produkt na hlavu. Český statistický úřad uvádí pro HDP na obyvatele definici, která říká, že jde o podíl „Vyrovňovací položky podle ESA 2010“ a středního stavu obyvatel (ČSÚ, 2016k). My budeme pracovat s hrubým domácím produktem na obyvatele kvůli vypovídací schopnosti regionálních disparit krajů. HDP na obyvatele je vyjádřen v českých korunách. V tab. 4.2 je znázorněn hrubý domácí produkt na obyvatele pro všechny kraje v období 2000–2014.

Tab. 4.2 Hrubý domácí produkt na obyvatele v korunách za období 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	455 005	508 403	540 135	579 337	631 920	679 793	730 658	807 732
Středočeský kraj	231 500	247 443	260 443	263 762	288 124	293 576	322 766	349 521
Jihočeský kraj	217 198	230 588	240 674	246 785	267 049	287 319	304 597	317 797
Plzeňský kraj	216 752	235 480	244 996	259 039	290 807	299 827	328 384	341 415
Karlovarský kraj	196 504	205 178	217 111	224 722	235 396	243 379	251 303	272 027
Ústecký kraj	190 661	202 771	213 188	227 987	245 340	259 757	277 425	295 466
Liberecký kraj	209 926	225 365	231 743	223 734	239 582	265 775	280 484	289 513
Královéhradecký kraj	214 875	228 614	233 423	241 211	263 054	274 890	287 745	315 273
Pardubický kraj	196 943	211 417	221 046	232 418	249 429	259 935	284 988	311 876
Kraj Vysočina	188 782	211 661	218 925	227 468	241 795	261 437	280 476	306 952
Jihomoravský kraj	209 290	228 211	238 298	251 605	271 448	284 655	306 314	337 266
Olomoucký kraj	183 152	195 552	202 455	213 721	234 702	238 494	251 051	272 766
Zlínský kraj	189 148	205 661	212 890	222 357	234 629	254 560	278 640	300 583
Moravskoslezský kraj	177 830	193 711	201 235	210 015	241 377	266 984	280 125	306 426
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	838 605	805 686	811 822	808 490	803 559	807 486	829 168	
Středočeský kraj	361 055	338 680	333 680	345 593	348 294	347 177	369 335	
Jihočeský kraj	320 403	319 487	317 054	319 614	326 066	331 474	343 817	
Plzeňský kraj	334 076	338 474	346 460	353 547	345 375	361 465	384 101	
Karlovarský kraj	272 587	274 281	269 200	272 823	270 953	270 921	276 941	
Ústecký kraj	306 244	306 617	298 627	301 370	301 682	300 926	309 564	
Liberecký kraj	292 838	280 984	287 144	293 619	298 671	300 639	315 209	
Královéhradecký kraj	326 177	323 375	327 441	330 297	331 871	333 658	356 040	
Pardubický kraj	315 159	303 432	308 768	320 213	305 082	312 191	327 545	
Kraj Vysočina	305 159	302 228	300 530	315 793	322 618	326 186	334 994	
Jihomoravský kraj	360 502	350 464	353 185	361 063	370 535	385 622	397 233	
Olomoucký kraj	285 593	279 203	285 621	296 099	299 335	299 515	314 478	
Zlínský kraj	323 242	316 007	313 138	323 620	323 256	329 349	359 354	
Moravskoslezský kraj	322 178	303 351	311 598	328 364	331 321	323 090	337 741	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let

Český statistický úřad čerpal pro míru ekonomické aktivity ve věku 15 a více let data z výběrových šetření pracovních sil. Od roku 2001 se při jejím výpočtu vycházelo z výsledků Sčítání lidu, bytů a domů, od roku 2011 pak z konečných výsledků Sčítání lidu, bytů a domů. Míru ekonomické aktivity lze vyjádřit jako podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných, tedy

pracovní síly k počtu všech osob 15 let a starších. Měřicí jednotkou pro tento ukazatel jsou procenta (ČSÚ, 2016l). Tab. 4.3 vyobrazuje míru ekonomické aktivity ve věku 15 a více let pro období 2000–2014.

Tab. 4.3 Míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let v % za období 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	62,68	62,58	62,55	62,53	61,31	62,03	62,03	61,80
Středočeský kraj	60,32	60,14	60,66	60,20	59,84	59,51	59,84	59,60
Jihočeský kraj	61,14	60,78	59,97	59,41	59,44	59,55	59,54	59,66
Plzeňský kraj	61,24	60,79	60,37	59,56	59,64	60,43	59,49	58,97
Karlovarský kraj	65,15	62,97	62,05	61,52	61,52	62,80	61,53	61,40
Ústecký kraj	60,49	61,13	59,94	59,09	60,72	60,44	60,48	57,51
Liberecký kraj	60,48	60,58	60,40	59,86	60,60	59,65	59,11	57,69
Královéhradecký kraj	61,02	60,21	59,63	59,04	57,94	58,01	59,27	58,68
Pardubický kraj	59,20	58,72	59,36	59,37	58,08	58,38	58,51	57,98
Kraj Vysočina	59,73	59,28	58,59	58,00	58,74	58,34	58,51	59,67
Jihomoravský kraj	59,67	58,60	58,06	58,16	58,06	58,14	57,80	57,65
Olomoucký kraj	59,79	58,37	59,24	58,87	58,02	58,05	58,31	57,53
Zlínský kraj	58,64	58,37	57,35	58,04	57,59	57,64	58,41	58,98
Moravskoslezský kraj	58,58	58,56	58,66	58,08	57,62	58,45	57,32	56,58
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	61,40	62,58	62,22	61,45	61,95	62,19	62,13	
Středočeský kraj	59,58	59,63	59,74	59,92	60,41	60,72	61,06	
Jihočeský kraj	59,42	58,82	58,05	58,64	57,76	57,62	59,09	
Plzeňský kraj	59,93	59,57	59,03	59,37	59,46	60,47	60,26	
Karlovarský kraj	60,81	61,22	61,66	59,89	59,95	61,22	60,72	
Ústecký kraj	57,18	57,26	57,48	57,57	56,77	57,61	57,63	
Liberecký kraj	56,46	57,30	57,96	57,50	57,57	57,66	58,02	
Královéhradecký kraj	58,16	58,00	57,47	57,37	57,76	58,46	58,16	
Pardubický kraj	58,11	57,82	57,47	57,46	58,52	60,03	60,16	
Kraj Vysočina	58,28	57,92	58,13	57,19	56,82	58,26	58,19	
Jihomoravský kraj	57,01	57,43	58,13	57,75	58,64	59,87	59,58	
Olomoucký kraj	56,98	57,38	55,65	55,99	57,31	56,42	56,52	
Zlínský kraj	57,92	57,15	56,82	57,38	57,55	58,98	58,30	
Moravskoslezský kraj	57,31	57,60	56,69	56,72	57,20	57,80	57,78	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Obecná míra nezaměstnanosti

Obecná míra nezaměstnanosti je vyjádřena podílem počtu nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle, kterou představuje součet veškerých zaměstnaných a nezaměstnaných lidí. Míra nezaměstnanosti vychází z Výběrového šetření pracovních sil. Toto šetření se dělá v náhodně vybraných obydlených bytech. Veškeré zjištěné údaje jsou převedeny k celkovému počtu obyvatel podle pohlaví, věku a okresů. Mezi zaměstnané osoby spadají všichni patnáctiletí a starší, většinou bydlící na pozorovaném území, ve kterém během referenčního týdne odpracovali nejméně 1 hodinu za mzdu, plat či jinou odměnu. Nebo nebyli v práci, ale

mají formální vztah k práci. Hlavní kritérium, aby byl dotyčný zařazený mezi zaměstnané je vyvíjení libovolné odměňované pracovní aktivity. Mezi nezaměstnané řadíme všechny osoby patnáctileté a starší, které v pozorovaném období neměli zaměstnání, ani ji aktivně nehledali a přitom byli schopni nástupu do zaměstnání nejpozději do 14 dnů (ČSÚ, 2015ch). Obecná míra nezaměstnanosti je v procentech a bere se jako roční průměr. V tab. 4.4 si ukážeme vývoj tohoto indikátoru pro období 2000–2014.

Tab. 4.4 Obecná míra nezaměstnanosti (%) v letech 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	4,2	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4
Středočeský kraj	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4
Jihočeský kraj	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3
Plzeňský kraj	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7
Karlovarský kraj	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2
Ústecký kraj	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9
Liberecký kraj	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1
Královéhradecký kraj	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2
Pardubický kraj	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5	4,4
Kraj Vysočina	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6
Jihomoravský kraj	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4
Olomoucký kraj	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3
Zlínský kraj	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5
Moravskoslezský kraj	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	1,9	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	
Středočeský kraj	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	
Jihočeský kraj	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	
Plzeňský kraj	3,6	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	
Karlovarský kraj	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,0	
Ústecký kraj	7,9	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	
Liberecký kraj	4,6	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	
Královéhradecký kraj	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	
Pardubický kraj	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	
Kraj Vysočina	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	
Jihomoravský kraj	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	
Olomoucký kraj	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	
Zlínský kraj	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	
Moravskoslezský kraj	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce na 1 pracovní místo v evidenci úřadu práce

V ukazateli počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce, představuje uchazeče o zaměstnání fyzická osoba. Tato osoba požádala o zprostředkování vhodného zaměstnání svoji krajskou pobočku úřadu práce. V daném obvodu musí mít žadatel své trvalé bydliště.

Pokud splní zákonem stanovené podmínky, je úřadem práce zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání (ČSÚ, 2016m). Měřicí jednotkou je počet osob na jedno volné pracovní místo. V tab. 4.5 najdeme hodnoty pro počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce na 1 pracovní místo v evidenci úřadu práce za období 2000–2014.

Tab. 4.5 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP za roky 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	4,5	2,8	3,1	3,0	1,8	2,2	1,3	0,6
Středočeský kraj	4,6	4,0	8,0	7,4	6,8	5,8	2,8	1,5
Jihočeský kraj	5,8	6,5	7,9	10,1	7,1	9,0	3,9	2,4
Plzeňský kraj	5,4	5,3	7,6	8,5	4,8	5,2	2,5	1,0
Karlovarský kraj	8,5	10,0	13,1	15,1	15,7	14,9	6,9	4,1
Ústecký kraj	23,8	20,6	28,7	27,9	24,9	26,0	12,7	7,7
Liberecký kraj	3,8	6,0	10,1	11,8	8,0	7,8	4,7	3,2
Královéhradecký kraj	3,3	4,4	7,4	9,6	10,9	8,1	4,4	2,7
Pardubický kraj	5,4	7,3	11,0	9,9	12,0	9,6	2,7	1,6
Kraj Vysočina	7,4	6,5	9,5	18,1	19,3	11,9	4,9	2,8
Jihomoravský kraj	12,3	14,8	22,0	20,9	19,2	10,9	6,9	3,2
Olomoucký kraj	10,3	11,4	13,6	16,4	15,8	12,7	6,9	4,5
Zlínský kraj	12,3	11,4	19,1	25,9	17,9	14,3	5,0	3,0
Moravskoslezský kraj	31,8	36,7	44,0	44,2	39,4	29,2	10,8	6,2
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	0,7	3,5	5,8	4,4	3,7	6,2	4,6	
Středočeský kraj	2,7	14,9	15,2	12,5	13,5	15,3	6,9	
Jihočeský kraj	4,2	18,2	16,0	12,8	11,7	13,5	7,6	
Plzeňský kraj	2,2	12,9	12,6	9,0	9,8	10,0	4,6	
Karlovarský kraj	6,4	23,3	26,6	16,0	17,9	15,4	10,5	
Ústecký kraj	10,2	34,8	27,7	29,4	34,5	28,1	17,4	
Liberecký kraj	7,3	21,9	18,1	13,1	13,2	10,2	6,5	
Královéhradecký kraj	3,6	17,5	18,1	13,7	22,5	21,3	8,6	
Pardubický kraj	4,7	14,8	12,6	9,1	13,6	11,0	6,3	
Kraj Vysočina	7,4	37,5	32,1	27,8	40,6	23,5	12,2	
Jihomoravský kraj	5,2	21,7	23,5	22,6	29,0	31,8	14,6	
Olomoucký kraj	8,5	50,1	34,8	35,8	49,9	39,3	13,9	
Zlínský kraj	4,7	27,0	26,8	18,5	25,3	15,3	10,7	
Moravskoslezský kraj	6,5	29,2	25,9	18,0	24,3	39,5	15,5	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy

U indikátoru Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy byla poznámka, že do roku 2010 se používala podniková metoda. Tato metoda vycházela z předpokladu, že územní třídění se provádělo podle místa sídla vykazujícího ekonomického subjektu. Ekonomický subjekt se bere podle toho, kde sídlí jeho ústředí. Od roku 2011 se přešlo na pracovištní metodu používá územní třídění podle skutečného pracovního místa zaměstnance.

Z tohoto ukazatele budeme používat pouze průměrné hrubé měsíční mzdy. Údaje byly zpracovány ze čtvrtletních zjišťování. Uvedeme si průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzické osoby, které vyobrazují podíl mezd bez jakýchkoliv osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance (ČSÚ, 2016i). Měřicí jednotkou jsou koruny české. V tab. 4.6 jsou hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu za roky 2000–2014.

Tab. 4.6 Hrubé měsíční mzdy v korunách na fyzickou osobu v letech 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	16 826,0	18 422,0	19 926,0	21 114,0	22 204,0	23 367,0	25 001,0	26 566,0
Středočeský kraj	12 546,0	13 530,0	14 700,0	15 605,0	16 673,0	17 394,0	18 543,0	19 985,0
Jihočeský kraj	11 939,0	12 924,0	13 961,0	14 643,0	15 450,0	16 335,0	17 260,0	18 368,0
Plzeňský kraj	12 218,0	13 486,0	14 325,0	15 217,0	16 225,0	16 885,0	18 104,0	19 257,0
Karlovarský kraj	11 538,0	12 417,0	13 431,0	14 105,0	14 912,0	15 614,0	16 515,0	17 563,0
Ústecký kraj	12 097,0	13 142,0	14 134,0	14 932,0	15 869,0	16 608,0	17 576,0	18 800,0
Liberecký kraj	11 850,0	12 831,0	13 677,0	14 512,0	15 360,0	16 205,0	17 223,0	18 432,0
Královéhradecký kraj	11 798,0	12 971,0	13 733,0	14 577,0	15 558,0	16 256,0	17 256,0	18 321,0
Pardubický kraj	11 526,0	12 549,0	13 426,0	14 381,0	15 291,0	15 900,0	16 925,0	18 161,0
Kraj Vysočina	11 322,0	12 432,0	13 355,0	14 192,0	15 161,0	15 885,0	17 114,0	18 401,0
Jihomoravský kraj	11 964,0	13 124,0	14 104,0	15 022,0	16 058,0	16 800,0	17 768,0	19 289,0
Olomoucký kraj	11 409,0	12 439,0	13 381,0	14 196,0	15 235,0	15 836,0	16 886,0	18 125,0
Zlínský kraj	11 616,0	12 593,0	13 509,0	14 143,0	15 100,0	15 785,0	16 773,0	18 024,0
Moravskoslezský kraj	12 343,0	13 510,0	14 445,0	15 310,0	16 222,0	17 009,0	17 989,0	19 289,0
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	29 031,0	30 105,0	29 933,0	31 359,0	31 842,0	31 300,0	31 633,0	
Středočeský kraj	21 367,0	22 013,0	22 590,0	23 448,0	24 019,0	24 249,0	24 823,0	
Jihočeský kraj	19 631,0	20 284,0	20 812,0	21 066,0	21 633,0	21 637,0	22 299,0	
Plzeňský kraj	21 001,0	21 884,0	22 491,0	22 434,0	23 008,0	23 141,0	23 794,0	
Karlovarský kraj	18 644,0	19 478,0	19 965,0	20 095,0	20 658,0	20 714,0	21 235,0	
Ústecký kraj	19 977,0	20 777,0	21 247,0	21 378,0	21 852,0	22 032,0	22 473,0	
Liberecký kraj	19 762,0	20 310,0	21 096,0	21 524,0	22 099,0	22 506,0	23 137,0	
Královéhradecký kraj	19 652,0	20 590,0	21 080,0	21 192,0	21 898,0	21 833,0	22 485,0	
Pardubický kraj	19 375,0	19 972,0	20 463,0	20 716,0	21 285,0	21 435,0	22 121,0	
Kraj Vysočina	19 746,0	19 956,0	20 719,0	21 128,0	21 731,0	21 908,0	22 594,0	
Jihomoravský kraj	20 906,0	21 691,0	22 180,0	22 463,0	23 107,0	23 359,0	23 950,0	
Olomoucký kraj	19 249,0	19 719,0	20 445,0	20 941,0	21 515,0	21 472,0	22 041,0	
Zlínský kraj	19 287,0	18 980,0	20 307,0	31 359,0	31 842,0	31 300,0	31 633,0	
Moravskoslezský kraj	20 621,0	21 172,0	21 753,0	21 962,0	22 612,0	22 415,0	22 833,0	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Průměrné procento pracovní neschopnosti

Průměrné procento pracovní neschopnosti je vyjádřeno odhadem z fondu kapacity kalendářních dnů ve sledovaném období kvůli pracovní neschopnosti. Můžeme si uvést i jeho výpočet (ČSÚ, 2016j):

$$\% = \frac{\text{počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti za sledované období} \cdot 100}{\text{průměrný počet osob nemocensky pojištěných} \cdot \text{počet kalendářních dnů sledovaného období}} \quad (4.1)$$

V tab. 4.7 si uvedeme, jaké bylo průměrné procento pracovní neschopnosti v krajích za období 2000 až 2014.

Tab. 4.7 Průměrné procento pracovní neschopnosti v letech 2000–2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	4,999	5,315	5,311	5,363	4,605	4,706	4,478	4,320
Středočeský kraj	5,748	6,027	6,174	6,180	5,405	5,673	5,476	5,399
Jihočeský kraj	6,331	6,872	6,845	6,841	6,027	6,528	6,189	6,015
Plzeňský kraj	6,481	7,050	6,827	6,927	6,021	6,480	6,040	5,862
Karlovarský kraj	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685	5,996	5,655	5,544
Ústecký kraj	6,496	6,768	6,796	6,855	5,884	6,042	5,744	5,548
Liberecký kraj	7,131	7,673	7,723	7,657	6,489	6,722	6,462	6,271
Královéhradecký kraj	6,606	7,010	7,032	6,982	6,033	6,427	5,963	5,849
Pardubický kraj	6,654	6,897	6,893	6,999	6,099	6,491	6,144	5,825
Kraj Vysočina	6,548	6,782	6,926	7,082	6,103	6,356	5,973	5,861
Jihomoravský kraj	6,958	7,155	7,222	7,162	6,161	6,492	6,192	5,882
Olomoucký kraj	6,969	7,273	7,429	7,580	6,399	6,650	6,395	6,248
Zlínský kraj	7,782	7,980	8,015	8,060	6,883	7,168	6,755	6,415
Moravskoslezský kraj	7,752	7,861	7,863	8,067	6,824	7,225	6,924	6,777
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	3,964	3,320	3,039	2,927	2,623	2,651	2,823	
Středočeský kraj	5,156	4,248	4,180	4,224	3,544	3,637	3,746	
Jihočeský kraj	5,599	4,572	4,210	4,190	4,123	4,354	4,399	
Plzeňský kraj	5,503	4,391	3,951	3,812	3,827	4,054	4,117	
Karlovarský kraj	5,221	4,107	3,610	3,472	3,499	3,793	3,947	
Ústecký kraj	5,260	4,101	3,691	3,603	3,686	3,954	3,970	
Liberecký kraj	5,906	4,667	4,050	3,915	3,911	4,152	4,072	
Královéhradecký kraj	5,279	4,145	3,728	3,625	3,480	3,655	3,655	
Pardubický kraj	5,311	4,281	3,771	3,632	3,533	3,692	3,854	
Kraj Vysočina	5,451	4,309	3,923	3,788	3,574	3,899	4,037	
Jihomoravský kraj	5,371	4,313	3,841	3,663	3,494	3,673	3,723	
Olomoucký kraj	5,616	4,461	3,919	3,727	3,712	3,824	3,869	
Zlínský kraj	6,059	5,222	4,634	4,383	4,108	4,412	4,403	
Moravskoslezský kraj	6,045	4,772	4,284	4,263	3,989	4,315	4,378	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Údaje o kriminalitě převzal Český statistický úřad z podkladů Policejního prezidia České republiky. Data, se kterými budeme pracovat, zahrnují i trestné činy na železnici a činy evidované cizineckou policií (ČSÚ, 2015h). Tab. 4.8 ukazuje vývoj tohoto ukazatele v letech 2000–2014.

Tab. 4.8 Zjištění trestné činy na 1 000 obyvatel od roku 2000 do roku 2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hlavní město Praha	90,4	85,8	88,8	85,3	83,5	81,4	75,7	73,0
Středočeský kraj	40,8	36,6	37,4	34,1	33,2	32,4	31,9	37,0
Jihočeský kraj	29,8	27,2	26,1	25,3	26,4	26,9	25,8	25,1
Plzeňský kraj	31,3	28,2	29,3	29,6	30,8	27,7	25,3	27,7
Karlovarský kraj	35,0	33,7	36,7	34,9	34,2	33,2	31,2	34,6
Ústecký kraj	38,8	36,0	38,4	37,7	39,4	39,8	39,9	42,0
Liberecký kraj	37,4	33,9	38,4	36,7	35,9	35,1	34,4	37,1
Královéhradecký kraj	24,3	23,6	24,3	23,2	23,0	21,3	21,0	24,7
Pardubický kraj	23,2	20,9	22,3	20,8	20,8	20,3	18,9	20,6
Kraj Vysočina	17,9	16,3	17,3	16,8	16,5	15,7	16,0	18,8
Jihomoravský kraj	32,2	28,4	31,6	30,6	28,5	27,3	28,3	29,4
Olomoucký kraj	28,6	25,4	25,9	24,9	24,2	23,2	22,0	24,6
Zlínský kraj	21,6	20,8	21,1	18,6	18,0	17,2	16,8	18,5
Moravskoslezský kraj	32,7	29,9	29,8	29,6	27,9	28,1	29,6	31,8
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Hlavní město Praha	67,7	67,6	59,1	59,9	58,2	65,9	57,4	
Středočeský kraj	35,0	33,2	30,4	29,6	27,7	28,8	23,8	
Jihočeský kraj	25,1	22,4	24,0	23,3	22,0	23,6	23,1	
Plzeňský kraj	26,8	25,0	24,2	24,1	22,4	23,9	20,9	
Karlovarský kraj	29,3	28,7	25,8	26,7	25,1	27,2	22,4	
Ústecký kraj	39,7	35,5	35,2	36,6	33,2	36,1	31,4	
Liberecký kraj	35,5	33,5	31,3	31,2	29,6	31,8	28,5	
Královéhradecký kraj	22,6	20,6	20,1	19,9	19,5	19,5	18,5	
Pardubický kraj	19,6	17,9	17,2	17,7	17,4	17,6	16,2	
Kraj Vysočina	17,2	17,4	16,9	16,8	16,7	17,2	15,9	
Jihomoravský kraj	27,7	26,2	25,4	25,7	25,3	25,5	23,2	
Olomoucký kraj	23,2	22,2	21,4	22,5	22,5	23,2	22,1	
Zlínský kraj	17,6	17,0	16,0	15,6	15,1	15,7	15,0	
Moravskoslezský kraj	32,8	33,4	31,9	34,5	33,1	35,0	30,5	

Zdroj: ČSÚ (2016n)

Pro účely této práce si uvedeme tabulku, ve které bude medián pro každý zvolený indikátor za dané období 2000–2014. Výpočet jsme provedli pomocí Microsoft Excel, ve kterém jsme zvolili funkci Medián. Tato funkce počítá se střední hodnotou číselné řady a vypočítá přesnou hodnotu, která se nachází uprostřed řady. Pokud se medián nachází mezi dvěma čísly, vypočítá funkce aritmetický průměr těchto dvou čísel. Medián je vyznačen několika přednostmi, a to především, že je robustní vůči odlehlým hodnotám. Proto výsledek není zatížen chybou vzniklou extrémními hodnotami (Schels, 2008). S vypočtenými hodnotami pomocí mediánu, které si uvedeme v tab. 4.9, budeme dále pracovat v páté kapitole.

Tab. 4.9 Medián hodnot vybraných ukazatelů

	1	2	3	4	5	6	7	8
Hlavní město Praha	242 267	803 559	62,13	3,5	3,1	26 566	4,320	73,0
Středočeský kraj	194 520	333 680	59,92	5,1	6,9	19 985	5,399	33,2
Jihočeský kraj	175 282	317 054	59,42	5,2	7,9	18 368	6,015	25,1
Plzeňský kraj	181 250	334 076	59,64	5,2	5,4	19 257	5,862	26,8
Karlovarský kraj	159 741	269 200	61,52	9,0	14,9	17 563	5,544	31,2
Ústecký kraj	156 015	295 466	57,63	11,2	26,0	18 800	5,548	37,7
Liberecký kraj	169 432	280 984	58,02	6,5	8,0	18 432	6,271	34,4
Královéhradecký kraj	173 388	315 273	58,16	6,1	8,6	18 321	5,849	21,3
Pardubický kraj	167 698	303 432	58,51	6,4	9,6	18 161	5,825	19,6
Kraj Vysočina	171 724	300 530	58,28	6,1	12,2	18 401	5,861	16,8
Jihomoravský kraj	173 690	337 266	58,13	7,7	19,2	19 289	5,882	27,7
Olomoucký kraj	165 511	272 766	57,53	9,1	13,9	18 125	6,248	23,2
Zlínský kraj	172 688	300 583	57,92	7,4	15,3	18 024	6,415	17,2
Moravskoslezský kraj	159 438	303 351	57,62	10,2	29,2	19 289	6,777	31,8

Zdroj: ČSÚ (2016n), vlastní zpracování

Legenda:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

5 Regionální disparity na trhu práce v České republice

V této části budeme zpracovávat výpočty pro zjištění regionálních disparit na trhu práce v České republice. K zjištění, jak si každý kraj stojí, použijeme vícekritériální rozhodování. Konkrétněji toho dosáhneme dvěma metodami. Těmi jsou stanovení vážených dílčích pořadí a PATTERN. Nejprve si ke každé metodě uvedeme jejich obecné informace a vzorce, které budeme dále používat pro výpočty hodnot ukazatelů uvedených v předchozí kapitole. Pro jednotlivé indikátory využijeme hodnoty, které byly stanoveny funkcí medián. Stanovení jednotlivých koeficientů významnosti proběhlo pomocí dotazníkového šetření.

5.1 Metoda vážených dílčích pořadí

Metoda vážených dílčích pořadí stanoví dílčí pořadí hodnocených variant, které uspokojují jednotlivá kritéria. Stanovená kritéria rozlišíme do dvou skupin, a to na náklady značené minusovým znaménkem a na výnosy, označené plusem. U každého indikátoru musíme rozhodnout, zda jde o náklad či výnos. V případě nákladu musí být hodnota ukazatele co nejnižší, kdy naopak u výnosu musí ukazatel dosahovat co nejvyšších hodnot. Po roztřídění ukazatelů na náklady a výnosy určíme pořadí jednotlivých krajů podle příslušných hodnot ukazatelů. Dalším krokem bude stanovení koeficientu významnosti pro každý indikátor. Příslušným koeficientem vynásobíme pořadí krajů určené podle nákladů a výnosů. Sečteme všechny vážené dílčí pořadí u každé varianty (P_j). V závěru této metody provedeme vyhodnocení (V_j), kdy na prvním místě je ta varianta, která má nejmenší součet dílčích pořadí a nejhorší je ta s nejvyšším součtem. Pro náš výpočet použijeme níže tento pospaný postup na konkrétních ukazatelích. Ještě než přistoupíme k samotným výpočtům, uvedeme si obecné vzorce, podle kterých budeme počítat (Šajdlerová, 2003).

Koeficient významnosti (B) j -tého kritéria je dán tímto vzorcem:

$$B_j = 1 - \frac{\alpha_j}{\sum_{j=1}^m \alpha_j} \quad (5.1)$$

m počet kritérií

α_j součet čísel přiřazených j -tému kritériu

$$\alpha_j = \sum_{k=1}^p \alpha_{kj} \quad (5.2)$$

p počet expertů

m počet kritérií

α_{kj} číslo pořadí přiřazené k-tým expertem j-tému kritériu

α_j součet čísel přiřazených j-tému kritériu

Prvním krokem pro výpočet metody vážených dílčích pořadí je stanovení koeficientu významnosti jednotlivých kritérií. Za tímto účelem byl vytvořen dotazník. Každý dotazovaný měl v tabulce našich 8 ukazatelů, ke kterým měl podle sebe přiřadit hodnoty od 1 do 8, kdy 1 byla nejvíce preferovaný ukazatel při hledání práce v kraji a hodnota 8 představovala nejméně preferovaný ukazatel. Konkrétní podobu dotazníku lze nalézt v příloze číslo 2. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny níže. Dotazník vyplňovalo 7 expertů. Každý dotazovaný měl minimálně vysokoškolské vzdělání.

K výpočtům potřebujeme výchozí tabulku, ve které jsou pro každý ukazatel a kraj mediánové hodnoty. Pro výpočet mediánu jsme využili Microsoft Excel a funkci Medián. V tab. 5.1 jsou uvedeny hodnoty, které budou potřebné pro další výpočty.

Tab. 5.1 Mediánové hodnoty vybraných ukazatelů

Varianta i	Kritérium j							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Hlavní město Praha	242 267	803 559	62,13	3,5	3,1	26 566	4,320	73,0
Středočeský kraj	194 520	333 680	59,92	5,1	6,9	19 985	5,399	33,2
Jihočeský kraj	175 282	317 054	59,42	5,2	7,9	18 368	6,015	25,1
Plzeňský kraj	181 250	334 076	59,64	5,2	5,4	19 257	5,862	26,8
Karlovarský kraj	159 741	269 200	61,52	9,0	14,9	17 563	5,544	31,2
Ústecký kraj	156 015	295 466	57,63	11,2	26,0	18 800	5,548	37,7
Liberecký kraj	169 432	280 984	58,02	6,5	8,0	18 432	6,271	34,4
Královéhradecký kraj	173 388	315 273	58,16	6,1	8,6	18 321	5,849	21,3
Pardubický kraj	167 698	303 432	58,51	6,4	9,6	18 161	5,825	19,6
Kraj Vysočina	171 724	300 530	58,28	6,1	12,2	18 401	5,861	16,8
Jihomoravský kraj	173 690	337 266	58,13	7,7	19,2	19 289	5,882	27,7
Olomoucký kraj	165 511	272 766	57,53	9,1	13,9	18 125	6,248	23,2
Zlínský kraj	172 688	300 583	57,92	7,4	15,3	18 024	6,415	17,2
Moravskoslezský kraj	159 438	303 351	57,62	10,2	29,2	19 289	6,777	31,8

Zdroj: ČSÚ (2016n), vlastní zpracování

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP

- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Nyní si musíme pro každý ukazatel zvlášť určit, zda se jedná o náklad či výnos. Náklad budeme značit znaménkem – a výnos znaménkem +. Pokud je daný ukazatel brán za náklad, tak ve sloupci hledáme co nejnížší hodnotu. Takto nalezenou hodnotu označíme jedničkou. Druhou nejnížší hodnotu označíme pořadím číslo 2 a takto postupujeme tak dlouho, doku nepřihádíme všem krajům pro daný ukazatel pořadí. Jedná-li se o výnos, hledáme ve sloupci nejvyšší hodnotu, která bude mít pořadí číslo 1. Druhá nejvyšší hodnota bude mít číslo dvě atd. Pokud jsou při hodnocení některé hodnoty shodné, tak pořadí stanovíme jako průměr součtu pořadí připadající na totožné hodnoty. Kompletní rozřazení do skupiny nákladů či výnosů a stanovení pořadí krajů podle jednotlivých ukazatelů je uvedeno v tab. 5.2.

Tab. 5.2 Stanovení dílčích pořadí hodnocených variant dle kritérií

Varianta i	Kritérium j							
	1 +	2 +	3 +	4 -	5 -	6 +	7 -	8 -
Hlavní město Praha	1	1	1	1	1	1	1	14
Středočeský kraj	2	4	3	2	3	2	2	11
Jihočeský kraj	4	5	5	3,5	4	9	10	6
Plzeňský kraj	3	3	4	3,5	2	5	8	7
Karlovarský kraj	12	14	2	11	10	14	3	9
Ústecký kraj	14	11	12	14	13	6	4	13
Liberecký kraj	9	12	10	8	5	7	12	12
Královéhradecký kraj	6	6	8	5,5	6	10	6	4
Pardubický kraj	10	7	6	7	7	11	5	3
Kraj Vysočina	8	10	7	5,5	8	8	7	1
Jihomoravský kraj	5	2	9	10	12	3,5	9	8
Olomoucký kraj	11	13	14	12	9	12	11	5
Zlínský kraj	7	9	11	9	11	13	13	2
Moravskoslezský kraj	13	8	13	13	14	3,5	14	10

Zdroj: vlastní výpočet

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti

- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

V dalším kroku použijeme tabulku k vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření od oslovených sedmi expertů. Každý z nich přiřadil svoje preference od 1 po 8.

Tab. 5.3 Vyhodnocení dotazníku a výpočet koeficientu významnosti

	Kritérium j							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Expert 1	4	5	7	1	2	3	6	8
Expert 2	3	4	7	1	2	5	8	6
Expert 3	6	5	4	2	3	1	8	7
Expert 4	4	3	8	5	6	1	7	2
Expert 5	4	5	6	2	1	3	8	7
Expert 6	2	5	7	4	1	3	8	6
Expert 7	2	3	6	7	4	1	8	5
alfa j	25	30	45	22	19	17	53	41
B - koeficient významnosti kritérií	0,90	0,88	0,82	0,91	0,92	0,93	0,79	0,84
suma alfa j	252							

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Postup dosazování do obecných vzorců 5.1 a 5.2, je pro všechna kritéria zpracován v příloze číslo 3.

Jakmile máme pro všechny ukazatele koeficienty významnosti, můžeme pokračovat v dalších výpočtech. Potřebujeme stanovené pořadí z tabulky 5.2. Každé pořadí ve sloupci

vynásobíme příslušným koeficientem B_j . Výsledky jsou v tab. 5.4. Podrobné výpočty jsou pak v příloze číslo 4.

Tab. 5.4 Pronásobení pořadí příslušným koeficientem významnosti B_j

Varianta i	Kritérium j							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Hlavní město Praha	0,90	0,88	0,82	0,91	0,92	0,93	0,79	11,72
Středočeský kraj	1,80	3,52	2,46	1,83	2,77	1,87	1,58	9,21
Jihočeský kraj	3,60	4,40	4,11	3,19	3,70	8,39	7,90	5,02
Plzeňský kraj	2,70	2,64	3,29	3,19	1,85	4,66	6,32	5,86
Karlovarský kraj	10,81	12,33	1,64	10,04	9,25	13,06	2,37	7,54
Ústecký kraj	12,61	9,69	9,86	12,78	12,02	5,60	3,16	10,88
Liberecký kraj	8,11	10,57	8,21	7,30	4,62	6,53	9,48	10,05
Královéhradecký kraj	5,40	5,29	6,57	5,02	5,55	9,33	4,74	3,35
Pardubický kraj	9,01	6,17	4,93	6,39	6,47	10,26	3,95	2,51
Kraj Vysočina	7,21	8,81	5,75	5,02	7,40	7,46	5,53	0,84
Jihomoravský kraj	4,50	1,76	7,39	9,13	11,10	3,26	7,11	6,70
Olomoucký kraj	9,91	11,45	11,50	10,95	8,32	11,19	8,69	4,19
Zlínský kraj	6,31	7,93	9,04	8,21	10,17	12,12	10,27	1,67
Moravskoslezský kraj	11,71	7,05	10,68	11,87	12,94	3,26	11,06	8,37

Zdroj: vlastní výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Po tomto výpočtu pro každý ukazatel dostaneme tabulku 5.5, ve které jsou výsledky součtů vážených dílčích pořadí u každé varianty (P_j).

Tab. 5.5 Vyhodnocení variant

Varianta i	Kritérium j								Pj	Vj
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Hlavní město Praha	0,90	0,88	0,82	0,91	0,92	0,93	0,79	11,72	17,88	1
Středočeský kraj	1,80	3,52	2,46	1,83	2,77	1,87	1,58	9,21	25,04	2
Jihočeský kraj	3,60	4,40	4,11	3,19	3,70	8,39	7,90	5,02	40,32	4
Plzeňský kraj	2,70	2,64	3,29	3,19	1,85	4,66	6,32	5,86	30,52	3
Karlovarský kraj	10,81	12,33	1,64	10,04	9,25	13,06	2,37	7,54	67,03	11
Ústecký kraj	12,61	9,69	9,86	12,78	12,02	5,60	3,16	10,88	76,60	13
Liberecký kraj	8,11	10,57	8,21	7,30	4,62	6,53	9,48	10,05	64,87	9
Královéhradecký kraj	5,40	5,29	6,57	5,02	5,55	9,33	4,74	3,35	45,24	5
Pardubický kraj	9,01	6,17	4,93	6,39	6,47	10,26	3,95	2,51	49,68	7
Kraj Vysočina	7,21	8,81	5,75	5,02	7,40	7,46	5,53	0,84	48,01	6
Jihomoravský kraj	4,50	1,76	7,39	9,13	11,10	3,26	7,11	6,70	50,95	8
Olomoucký kraj	9,91	11,45	11,50	10,95	8,32	11,19	8,69	4,19	76,20	12
Zlínský kraj	6,31	7,93	9,04	8,21	10,17	12,12	10,27	1,67	65,72	10
Moravskoslezský kraj	11,71	7,05	10,68	11,87	12,94	3,26	11,06	8,37	76,94	14

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Hodnoty P_j jsme získali jako sumu každého řádku pro daný kraj. Po zjištění hodnot P_j , přiřadíme u nejnižší hodnoty pořadí číslo 1. Z tabulky 5.5 je tedy patrné, že podle metody vážených dílčích pořadí se na prvním místě umístila Praha, na druhém Středočeský kraj a na třetím místě kraj Plzeňský. Naopak na poslední místo se dle našeho výpočtu dostal Moravskoslezský kraj. Abychom se přesvědčili, jestli je pořadí regionů opravdu takové, jaké jsme právě zjistili, použijeme ještě metodu Pattern.

5.2 Metoda PATTERN

Metoda Pattern má odlišný postup výpočtu než metoda vážených dílčích pořadí. Z počáteční tabulky 5.6, ve které jsou uvedeny mediánové hodnoty, vybereme tu nejhorší hodnotu (h_{bj}). Tato hodnota se považuje za bázi, nebo-li základ. Musíme stejně jako u předchozí metody označit, který z ukazatelů je náklad a který výnos. Jelikož je tento krok

totožný, jako u metody vážených dílčích pořadí, nebudeme jej již opakovat. Pokud je kritérium náklad (-), nejhorší hodnota (h_{bj}) je ta nejvyšší. Nejvyššímu číslu ve sloupci přiřadím index 1 (I_{bj}). Naopak u výnosu (+) je nejhorší hodnotou nejnižší číslo ve sloupci pro daný ukazatel. Tomu také přiřadíme index 1 (I_{bj}). Dalším krokem je, že pro každé kritérium je stanoven index (I_{ij}), který je následně ovlivněn koeficientem významnosti (B_j). Níže si uvedeme potřebné obecné vzorce pro další postupy výpočtu (Šajdlerová, 2003).

Výpočet indexů (I_{ij}):

$$\text{Kritérium typu náklady} \quad I_{ij} = \frac{h_{bj}}{h_{ij}} \quad (5.3)$$

$$\text{Kritérium typu výnos} \quad I_{ij} = \frac{h_{ij}}{h_{bj}} \quad (5.4)$$

kdy:

h_{bj} hodnota j-tého kritéria

h_{ij} hodnota j-tého kritéria u i-té varianty

$$z_{ij} = I_{ij} \cdot B_j \quad (5.5)$$

z_{ij} hodnota výpočtu metody Pattern

I_{ij} index

B_j koeficient významnosti

Jako další budeme potřebovat vzorec pro výpočet koeficientu významnosti B_j . Obecný vzorec jsme si uvedli u předchozí metody a je totožný i pro tuto metodu. Pro další výpočet použijeme také rovnice 5.1 a 5.2.

Nejprve si znovu uvedeme tabulku s mediánovými hodnotami. S tab. 5.6 budeme v našich výpočtech dále počítat a používat hodnoty v ní uvedené.

Tab. 5.6 Mediánové hodnoty vybraných ukazatelů

Varianta i	Kritérium j							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Hlavní město Praha	242 267	803 559	62,13	3,5	3,1	26 566	4,320	73,0
Středočeský kraj	194 520	333 680	59,92	5,1	6,9	19 985	5,399	33,2
Jihočeský kraj	175 282	317 054	59,42	5,2	7,9	18 368	6,015	25,1
Plzeňský kraj	181 250	334 076	59,64	5,2	5,4	19 257	5,862	26,8
Karlovarský kraj	159 741	269 200	61,52	9,0	14,9	17 563	5,544	31,2
Ústecký kraj	156 015	295 466	57,63	11,2	26,0	18 800	5,548	37,7
Liberecký kraj	169 432	280 984	58,02	6,5	8,0	18 432	6,271	34,4
Královéhradecký kraj	173 388	315 273	58,16	6,1	8,6	18 321	5,849	21,3
Pardubický kraj	167 698	303 432	58,51	6,4	9,6	18 161	5,825	19,6
Kraj Vysočina	171 724	300 530	58,28	6,1	12,2	18 401	5,861	16,8
Jihomoravský kraj	173 690	337 266	58,13	7,7	19,2	19 289	5,882	27,7
Olomoucký kraj	165 511	272 766	57,53	9,1	13,9	18 125	6,248	23,2
Zlínský kraj	172 688	300 583	57,92	7,4	15,3	18 024	6,415	17,2
Moravskoslezský kraj	159 438	303 351	57,62	10,2	29,2	19 289	6,777	31,8

Zdroj: ČSÚ (2016n), vlastní zpracování

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Musíme znovu stanovit náklady a výnosy u zvolených ukazatelů. Poté si v každém sloupci podle toho, zda je to náklad či výnos, najdeme nejvyšší a nejnižší hodnoty ukazatelů. Hodnoty máme v tab. 5.6. Jak jsme již uvedli výše, v případě výnosu hledáme nejnižší hodnotu a přiřadíme k ní index jedna. U nákladu najdeme nejvyšší hodnotu a také jí přiřadíme index jedna. Tyto hodnoty jsou v tab. 5.7 zvýrazněny červeně. Výsledky tohoto postupu jsme zaznamenali do tab. 5.7.

Tab. 5.7 Řešení metodou Pattern

Varianta i	Kritérium j															
	1	+	2	+	3	+	4	-	5	-	6	+	7	-	8	-
Hlavní město Praha	242 267		803 559		62,13		3,5		3,1		26 566		4,320		73,0	
	1,55		2,98		1,08		3,20		9,42		1,51		1,57		1,00	
Středočeský kraj	194 520		333 680		59,92		5,1		6,9		19 985		5,399		33,2	
	1,25		1,24		1,04		2,20		4,23		1,14		1,26		2,20	
Jihočeský kraj	175 282		317 054		59,42		5,2		7,9		18 368		6,015		25,1	
	1,12		1,18		1,03		2,15		3,70		1,05		1,13		2,91	
Plzeňský kraj	181 250		334 076		59,64		5,2		5,4		19 257		5,862		26,8	
	1,16		1,24		1,04		2,15		5,41		1,10		1,16		2,72	
Karlovarský kraj	159 741		269 200		61,52		9,0		14,9		17 563		5,544		31,2	
	1,02		1,00		1,07		1,24		1,96		1,00		1,22		2,34	
Ústecký kraj	156 015		295 466		57,63		11,2		26,0		18 800		5,548		37,7	
	1,00		1,10		1,00		1,00		1,12		1,07		1,22		1,94	
Liberecký kraj	169 432		280 984		58,02		6,5		8,0		18 432		6,271		34,4	
	1,09		1,04		1,01		1,72		3,65		1,05		1,08		2,12	
Královéhradecký kraj	173 388		315 273		58,16		6,1		8,6		18 321		5,849		21,3	
	1,11		1,17		1,01		1,84		3,40		1,04		1,16		3,43	
Pardubický kraj	167 698		303 432		58,51		6,4		9,6		18 161		5,825		19,6	
	1,07		1,13		1,02		1,75		3,04		1,03		1,16		3,72	
Kraj Vysočina	171 724		300 530		58,28		6,1		12,2		18 401		5,861		16,8	
	1,10		1,12		1,01		1,84		2,39		1,05		1,16		4,35	
Jihomoravský kraj	173 690		337 266		58,13		7,7		19,2		19 289		5,882		27,7	
	1,11		1,25		1,01		1,45		1,52		1,10		1,15		2,64	
Olomoucký kraj	165 511		272 766		57,53		9,1		13,9		18 125		6,248		23,2	
	1,06		1,01		1,00		1,23		2,10		1,03		1,08		3,15	
Zlínský kraj	172 688		300 583		57,92		7,4		15,3		18 024		6,415		17,2	
	1,11		1,12		1,01		1,51		1,91		1,03		1,06		4,24	
Moravskoslezský kraj	159 438		303 351		57,62		10,2		29,2		19 289		6,777		31,8	
	1,02		1,13		1,00		1,10		1,00		1,10		1,00		2,30	

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Výpočty indexů I_{ij} pro každý ukazatel a kraj jsou uvedeny v příloze číslo 5. K výpočtu jsme použili obecné rovnice 5.3 a 5.4 podle toho, zda je kritérium náklad nebo výnos. Výsledky indexů jsou shrnuty v tab. 5.7.

Dále budeme potřebovat koeficienty významnosti B_j . Jak jsme již výše uvedli, výpočet je totožný jako u metody vážených dílčích pořadí, a proto použijeme stejnou tabulku 5.8 a výpočet znovu dělat nebudeme.

Tab. 5.8 Vyhodnocení dotazníku a výpočet koeficientu významnosti

	Kritérium j							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Expert 1	4	5	7	1	2	3	6	8
Expert 2	3	4	7	1	2	5	8	6
Expert 3	6	5	4	2	3	1	8	7
Expert 4	4	3	8	5	6	1	7	2
Expert 5	4	5	6	2	1	3	8	7
Expert 6	2	5	7	4	1	3	8	6
Expert 7	2	3	6	7	4	1	8	5
alfa j	25	30	45	22	19	17	53	41
B - koeficient významnosti kritérií	0,90	0,88	0,82	0,91	0,92	0,93	0,79	0,84
suma alfa j	252							

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Nyní máme již vše potřebné pro dosazení do rovnice 5.5 a získání hodnot pomocí metody Pattern. Jakmile vypočteme z_{ij} , provedeme pro každý řádek součet. Pro každou variantu stanovíme hodnotu relativní užitečnosti S_j .

$$S_j = \sum z_{ij} \quad (5.6)$$

Po získání hodnot S_j provedeme vyhodnocení (V_j). Na prvním místě bude ta varianta, která má maximální hodnotu S_j a na posledním místě varianta s minimální hodnotou (Šajdlerová, 2003). Tímto určíme pořadí jednotlivých krajů (variant).

Tab. 5.9 Konečné výsledky - metoda Pattern

Varianta i	Kritérium j																Sj	Vj
	1	+	2	+	3	+	4	-	5	-	6	+	7	-	8	-		
Hlavní město Praha	242 267	1,40	803 559	2,63	62,13	0,89	3,5	2,921	3,1	8,71	26 566	1,41	4,320	1,24	73,0	0,837	20,03	1
	1,55		2,98		1,08		3,20		9,42		1,51		1,57		1,00			
Středočeský kraj	194 520	1,12	333 680	1,09	59,92	0,86	5,1	2,004	6,9	3,91	19 985	1,06	5,399	0,99	33,2	1,841	12,88	3
	1,25		1,24		1,04		2,20		4,23		1,14		1,26		2,20			
Jihočeský kraj	175 282	1,01	317 054	1,04	59,42	0,85	5,2	1,966	7,9	3,42	18 368	0,98	6,015	0,89	25,1	2,435	12,58	4
	1,12		1,18		1,03		2,15		3,70		1,05		1,13		2,91			
Plzeňský kraj	181 250	1,05	334 076	1,09	59,64	0,85	5,2	1,966	5,4	5,00	19 257	1,02	5,862	0,91	26,8	2,281	14,17	2
	1,16		1,24		1,04		2,15		5,41		1,10		1,16		2,72			
Karlovarský kraj	159 432	0,92	269 200	0,88	61,52	0,88	9,0	1,136	14,9	1,81	17 563	0,93	5,544	0,97	31,2	1,959	9,49	12
	1,02		1,00		1,07		1,24		1,96		1,00		1,22		2,34			
Ústecký kraj	156 015	0,90	295 466	0,97	57,63	0,82	11,2	0,913	26,0	1,04	18 800	1,00	5,548	0,96	37,7	1,621	8,23	14
	1,00		1,10		1,00		1,00		1,12		1,07		1,22		1,94			
Liberecký kraj	169 432	0,98	280 984	0,92	58,02	0,83	6,5	1,573	8,0	3,37	18 432	0,98	6,271	0,85	34,4	1,777	11,28	9
	1,09		1,04		1,01		1,72		3,65		1,05		1,08		2,12			
Královéhradecký kraj	173 388	1,00	315 273	1,03	58,16	0,83	6,1	1,676	8,6	3,14	18 321	0,97	5,849	0,91	21,3	2,870	12,44	5
	1,11		1,17		1,01		1,84		3,40		1,04		1,16		3,43			
Pardubický kraj	167 698	0,97	303 432	0,99	58,51	0,84	6,4	1,597	9,6	2,81	18 161	0,96	5,825	0,92	19,6	3,119	12,21	7
	1,07		1,13		1,02		1,75		3,04		1,03		1,16		3,72			
Kraj Vysočina	171 724	0,99	300 530	0,98	58,28	0,83	6,1	1,676	12,2	2,21	18 401	0,98	5,861	0,91	16,8	3,638	12,22	6
	1,10		1,12		1,01		1,84		2,39		1,05		1,16		4,35			
Jihomoravský kraj	173 690	1,00	337 266	1,10	58,13	0,83	7,7	1,328	19,2	1,41	19 289	1,02	5,882	0,91	27,7	2,207	9,81	11
	1,11		1,25		1,01		1,45		1,52		1,10		1,15		2,64			
Olomoucký kraj	165 511	0,96	272 766	0,89	57,53	0,82	9,1	1,123	13,9	1,94	18 125	0,96	6,248	0,86	23,2	2,635	10,19	10
	1,06		1,01		1,00		1,23		2,10		1,03		1,08		3,15			
Zlínský kraj	172 688	1,00	300 583	0,98	57,92	0,83	7,4	1,381	15,3	1,76	18 024	0,96	6,415	0,83	17,2	3,554	11,30	8
	1,11		1,12		1,01		1,51		1,91		1,03		1,06		4,24			
Moravskoslezský kraj	159 438	0,92	303 351	0,99	57,62	0,82	10,2	1,002	29,2	0,92	19 289	1,02	6,777	0,79	31,8	1,922	8,40	13
	1,02		1,13		1,00		1,10		1,00		1,10		1,00		2,30			

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty

Kritérium j představuje:

- 1 – čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele
- 2 – hrubý domácí produkt na obyvatele
- 3 – míra ekonomické aktivity ve věku 15 a více let
- 4 – obecná míra nezaměstnanosti
- 5 – počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP
- 6 – průměrné hrubé měsíční mzdy na fyzickou osobu
- 7 – průměrné procento pracovní neschopnosti
- 8 – zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel

Konkrétní postupy výpočtů pomocí rovnice 5.5 najdeme v příloze číslo 6. Tab. 5.9 obsahuje výsledky, ke kterým jsme došli po dosazení do obecné rovnice.

Pro zjištění hodnot relativních užitností Sj, použijeme rovnici 5.6. Výsledky jsme zaznamenali do tab. 5.9. V příloze číslo 7 je uveden postup výpočtu Sj pro všechny kraje.

Z výsledků získaných metodou Pattern v tab. 5.9 vyplývá, že na prvním místě se umístilo Hlavní město Praha, na druhém Plzeňský kraj a na třetím místě Středočeský kraj. Poslední místo obsadil Ústecký kraj. Pro shrnutí výsledků obou použitých metod si uvedeme tab. 5.10.

Tab. 5.10 Vyhodnocení pořadí krajů dle metod

	MVDP	Pattern
Hlavní město Praha	1	1
Středočeský kraj	2	3
Jihočeský kraj	4	4
Plzeňský kraj	3	2
Karlovarský kraj	11	12
Ústecký kraj	13	14
Liberecký kraj	9	9
Královéhradecký kraj	5	5
Pardubický kraj	7	7
Kraj Vysočina	6	6
Jihomoravský kraj	8	11
Olomoucký kraj	12	10
Zlínský kraj	10	8
Moravskoslezský kraj	14	13

Zdroj: vlastní zpracování

Kdy:

MVDP metoda vážených dílčích pořadí

Pattern metoda Pattern

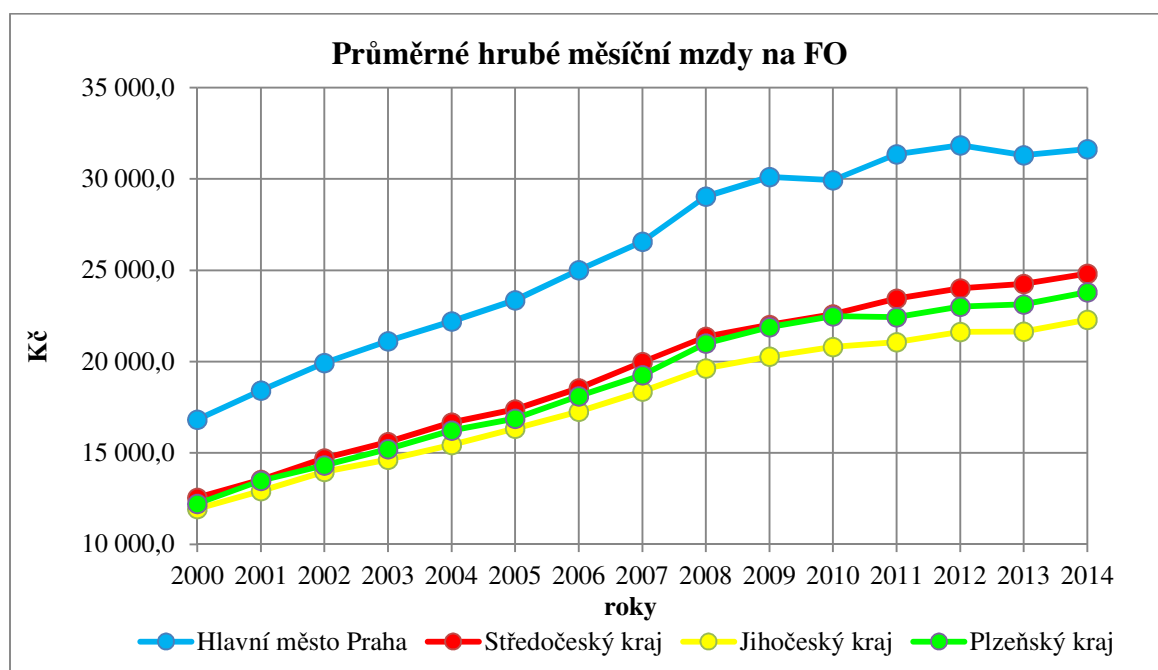
Jak je z tabulky 5.10 patrné, tak obě metody potvrzují, že Hlavní město Praha je na prvním místě ve vybraných ukazatelích. O druhé a třetí místo se dělí Středočeský a Plzeňský kraj. Na čtvrtém místě skončil Jihočeský kraj. Na opačném konci pořadí dle stanovených ukazatelů se umístily Ústecký a Moravskoslezský kraj. Blíže o zhodnocení výsledků a vyhodnocení krajů, dle regionálních disparit na trhu práce se budeme zabývat v následující kapitole Návrhy a doporučení.

6 Návrhy a doporučení

V této části práce se zaměříme na čtyři nejlépe umístěné regiony, u kterých budeme sledovat vývoj v ekonomických oblastech, jenž experti stanovili jako nejdůležitější při rozhodování. Do užšího výběru se dostali regiony Hl. město Praha, Středočeský, Plzeňský a Jihočeský. Ještě než provedeme závěrečné vyhodnocení, detailněji se seznámíme s vývojem vybraných ekonomických ukazatelů. Jako nejdůležitější indikátor při rozhodování, byl experty stanoven ukazatel průměrné hrubé měsíční mzdy, jehož hodnota koeficientu významnosti byla 0,93. Dalšími indikátory s vyšším koeficientem významnosti byl počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP, obecná míra nezaměstnanosti a čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele. Na opačném konci žebříčku se umístily indikátory průměrné procento pracovní neschopnosti a míra ekonomické aktivity osob ve věku 15 a více let. Závěrem této práce si uvedeme návrhy, které mají za úkol snížit rozdíly mezi jednotlivými regiony.

Nyní přistoupíme k podrobnějšímu vývoji prvního uvedeného indikátoru. Ukazatel průměrné hrubé měsíční mzdy budeme sledovat pro vybrané kraje v období 2000–2014. Pomocí přiloženého grafu 6.1 jsme zjistili vývoj zkoumaného indikátoru na časové ose.

Graf 6.1 Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy na FO v krajích v letech 2000–2014

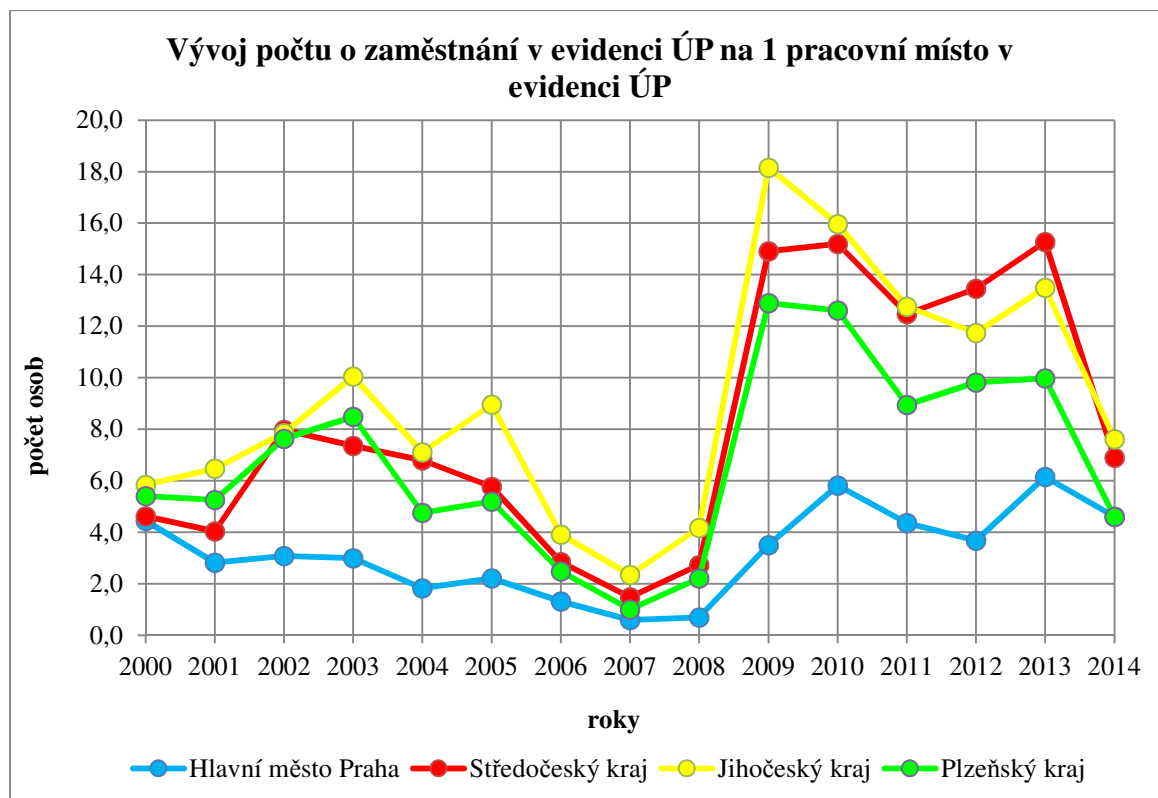
Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 6.1 je patrné, že v rámci průměrné hrubé měsíční mzdy, jednoznačně vede Hlavní město Praha. Středočeský a Plzeňský kraj dosahují podobných hodnot, zatímco

Jihočeský kraj v porovnání s nimi mírně zaostává. V průběhu sledovaného časového intervalu, nedošlo k výraznému propadu tohoto ukazatele.

Dalším indikátorem, na který se zaměříme, je počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce na jedno pracovní místo v evidenci úřadu práce.

Graf 6.2 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP v krajích v letech 2000–2014

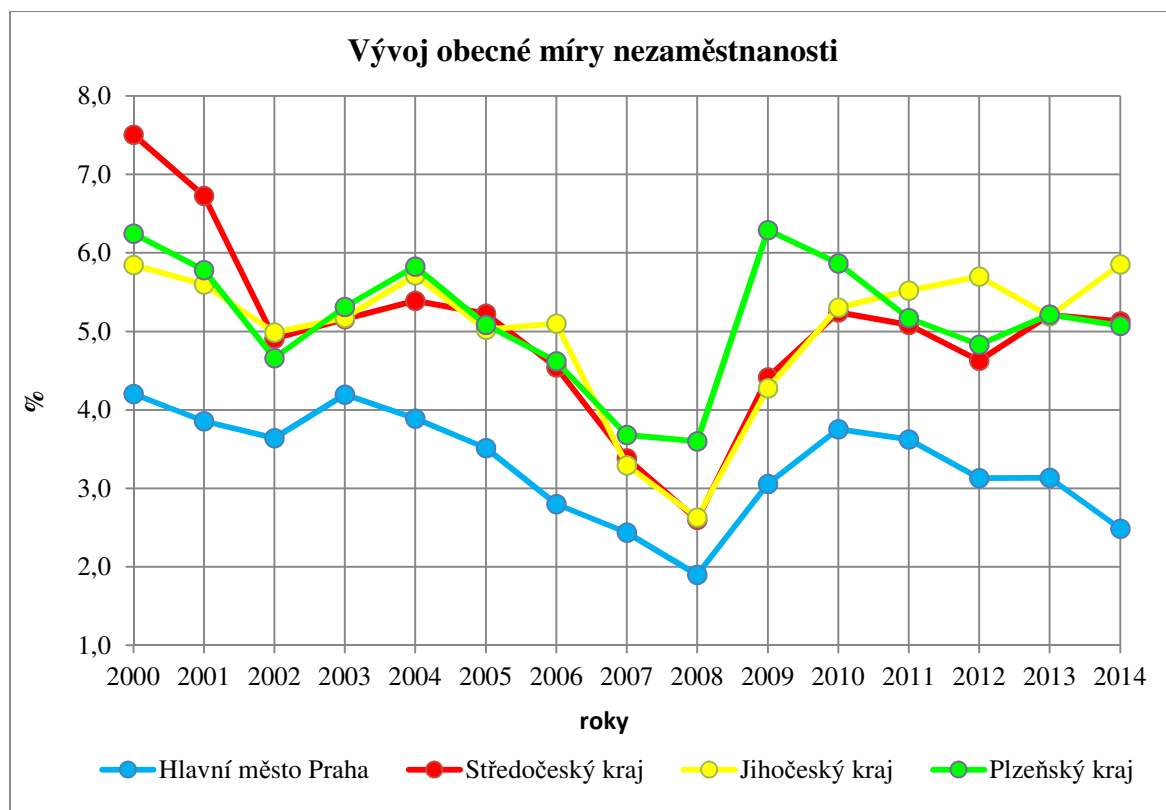
Zdroj: vlastní zpracování

Tento ukazatel je charakterizován jako náklad, což znamená, že čím je nižší dosažená hodnota, tím je indikátor lépe hodnocen. Cílem je tedy dostat co nejnižší hodnotu. Graf 6.2 znázorňuje průběh sledovaného indikátoru. Hlavní město Praha opět potvrdilo své prvenství. Zaměříme-li se na rok 2008, lze zde identifikovat začátek hospodářské krize, která se u tohoto ukazatele projevila negativně. K razantnímu nárůstu dochází ve Středočeském, Jihočeském i Plzeňském kraji, zatímco v Hlavním městě Praze není tento nárůst tak strmý. Mezi lety 2013 a 2014 lze pozorovat výrazné zlepšení situace, která je znázorněna klesajícím trendem. Zajímavostí je, že v roce 2014 se Plzeňský kraj dostal na stejnou hodnotu, na které se nacházela Praha. Pokud bychom se rozhodovali pouze pomocí tohoto indikátoru, bylo by

výhodnější zvolit Hlavní město Praha, a to z důvodu, že se krize neprojevila tak razantně jako v ostatních krajích.

Další ukazatel je vývoj obecné míry nezaměstnanosti, který je charakterizován opět jako náklad.

Graf 6.3 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v krajích v letech 2000–2014

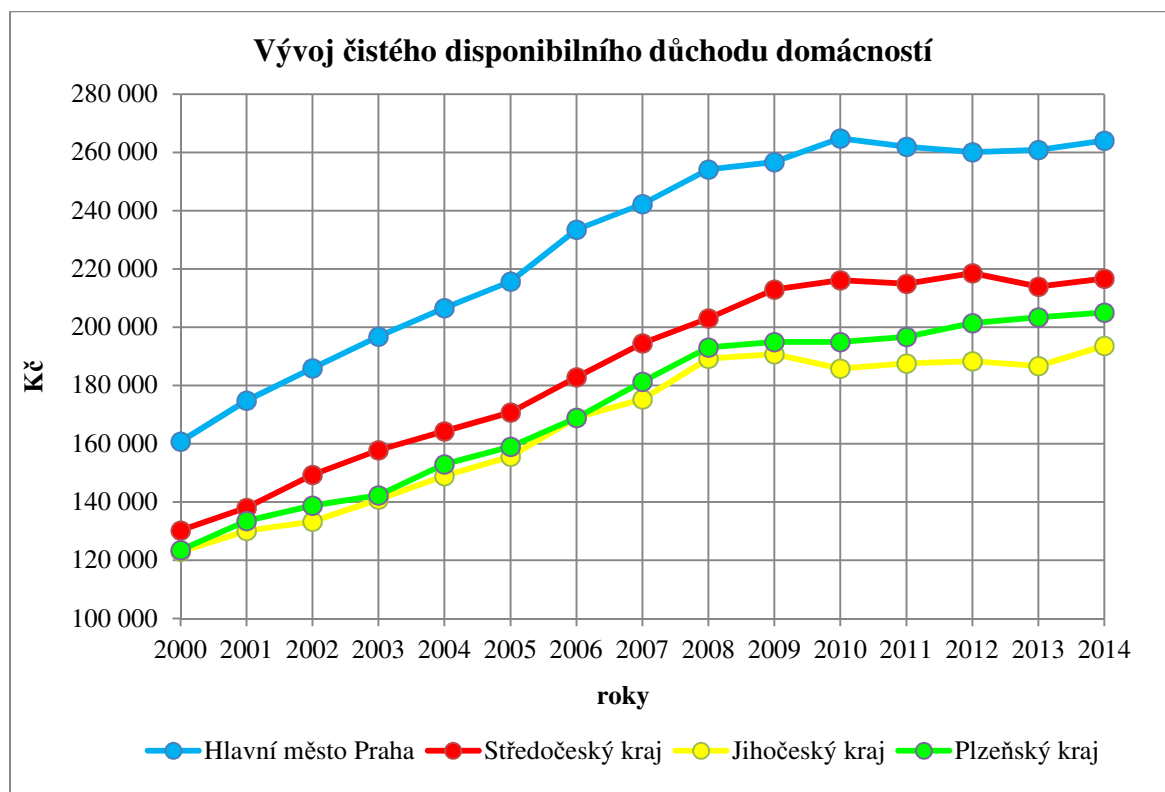

Zdroj: vlastní zpracování

Před krizí v roce 2008 měly všechny zvolené kraje vesměs klesající tendenci, kdy Praha na tom byla nejlépe. Po propuknutí hospodářské krize došlo k rapidnímu propouštění a tudíž k nárůstu nezaměstnanosti v krajích. V porovnání s ostatními zvolenými regiony byl v tomto období na tom nejhůře Plzeňsko. V roce 2014 se Středočeský a Plzeňský kraj dostaly na stejnou hodnotu obecné míry nezaměstnanosti. Hlavní město Praha bylo zhruba o polovinu na nižší úrovni.

Posledním sledovaným indikátorem je čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele. Tento ukazatel je charakterizován jako výnos, což v praxi znamená, že vyšší dosažená hodnota vyjadřuje lepší postavení

Graf 6.4 Vývoj čistého disponibilního důchodu domácností na obyvatele v krajích v letech 2000–2014

Zdroj: vlastní zpracování

U posledního zmíněného indikátoru můžeme ve všech krajích sledovat rostoucí trend. Hlavní město Praha je opět na prvním místě. Je to ale dáno tím, že již u ukazatele průměrné hrubé měsíční mzdy dosahoval vyšších hodnot. Pražské domácnosti tímto mohou více ušetřit. Zbýlé tři kraje jsou si svým vývojem značně podobné.

Ve všech sledovaných ukazatelích jasně dominovalo Hlavní město Praha. Je to dáno tím, že jeho HDP na obyvatele výrazně převyšuje nad ostatními kraji. V našem hlavním městě můžeme nalézt sídla mnoha tuzemských i nadnárodních společností. Výkon ekonomiky je zvyšován dojezdem osob za prací či podnikáním, především občanů Středočeského kraje. Důležitým aspektem je pro Prahu cestovní ruch, díky němuž se neustále rozvíjí obchod, ubytování, poskytované služby, apod. Veškeré uvedené klady mají za následek vyšší průměrné hrubé měsíční mzdy v porovnání s ostatními kraji. V tomto regionu můžeme také kromě výhod najít i nevýhody. Těmi jsou vysoké emise prachu, nejvyšší počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel nebo dopravní komplikace. Ve stanoveném období se jednotlivé indikátory projevovaly obdobně, měly stejné průběhy.

Vhodným územím pro uplatnění se na trhu práce, dle stanovených kritérií a metod je na prvním místě město Praha. Další ucházející oblastí pro uplatnění na trhu práce je Středočeský respektive Plzeňský kraj.

Možným řešením, jak se pokusit snížit rozdíly mezi hůře hodnocenými kraji ve snaze se vyrovnat ostatním, je podpora aktivní politiky zaměstnanosti.

Aktivní politika zaměstnanosti je tvořena šesti nástroji. Pro snížení disparit mezi kraji, je možné využít některý z nich. Jedním ze zmiňovaných šesti nástrojů je rekvalifikace, kterou je vhodné využít v krajích, kde je strukturální nezaměstnanost. Využití rekvalifikace je přínosné u oborů, kde poptávka po práci značně převyšuje její nabídku.

Dalším nástrojem, který může vést ke snížení disparit, jsou investiční pobídky. Tyto pobídky využívají regiony pro přilákání tuzemských či zahraničních investorů. Příjemcem je právnická osoba se sídlem na území České republiky. Dle novely zákona o investičních pobídkách, platného od května loňského roku, došlo k odstranění řady omezujících překážek v rámci tohoto zákona. Aktuálně jsou podporovány oblasti zpracovatelského průmyslu, technologická centra a centra strategických služeb. Investiční pobídky mohou být v podobě slevy na dani z příjmů právnických osob na dobu 10 let, hmotná podpora pro vytvoření nových pracovních míst do maximální výše 300 tisíc korun, hmotná podpora rekvalifikace či školení nově přijatých zaměstnanců a to do výše 50 % ze školících nákladů, hmotná podpora pro získání majetku a osvobození od daně z nemovitostí až po dobu 5 let.

Posledním vybraným nástrojem jsou společensky účelná pracovní místa. Tato místa jsou zřizována nebo vyhrazována zaměstnavatelem po dohodě s úřadem práce. Jsou obsazována uchazeči z evidence úřadu práce, kterým se nepodařilo zajistit uplatnění na trhu práce jiným možným způsobem. Zaměstnavatel, který využije tento nástroj, získá na takto zaměstnaného uchazeče úhradu jeho mzdových nákladů. Výše příspěvku je individuální dle regionů. S tímto příspěvkem lze propojit již zmíněný nástroj a tím je rekvalifikace. Kraj, který poskytne rekvalifikaci nezaměstnaným osobám, může taktéž nabídnout příspěvek na mzdu (Integrovaný portál MPSV, 2012, CzechInvest, 2016).

Nový nástroje aktivní politiky zaměstnanosti je od dubna tohoto roku příspěvek na dojíždění za prací. Podle serveru Ministerstva práce a sociálních věcí (2016), zavedlo pět krajů tento příspěvek. Konkrétně se jedná o Ústecký, Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Hodnota tohoto příspěvku se pohybuje podle dojezdové vzdálenosti od 1 000 Kč do 3 500 Kč. Žádat o něj mohou osoby, které jsou v evidenci úřadu

práce déle než 12 měsíců. Žádost se týká i uchazečů, kteří jsou nezaměstnaní kratší dobu, a důvodem ukončení pracovního poměru bylo hromadné propouštění. Příspěvek je podmíněn smlouvou od zaměstnavatele minimálně na 12 měsíců nebo na dobu neurčitou. Čerpání příspěvku je možné maximálně po dobu jednoho roku. Vytvoření tohoto nástroje má za cíl zvýšit aktivitu nezaměstnaných při hledání práce. V jistých situacích může docházet i k negativnímu dopadu pro poskytovatele daného příspěvku. Může nastat situace, kdy příjemce začne dojíždět do sousedního kraje, což povede k oslabení daného kraje snížením HDP na obyvatele.

V závěrečné části jsme si uvedli nástroje, které při správném použití mohou vést ke snižování rozdílů mezi jednotlivými kraji.

7 Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na téma regionálních disparit na trhu práce v České republice. Detailnějšímu zkoumání byly podrobeny všechny kraje České republiky. Pro tyto účely bylo vybráno osm ekonomických indikátorů, pro které experti stanovili hodnoty významnosti.

V první kapitole jsme definovali ekonomické výrazy, které byly použity v průběhu zpracování diplomové práce. Zaměřili jsme se na pojmy regionální disparita, evropská i česká regionální politika. Značnou část teoretické oblasti tvořily integrované indikátory. Z nich jsme vybrali osm dílčích ukazatelů, které jsme použili při zpracování praktické části této práce.

Před započítáním samotných výpočtů, jsme se blíže seznámili s porovnávanými kraji a jejich charakteristikami. Následně jsme ještě provedli popis zvolených indikátorů pro stanovení cíle. Veškerá data jsme pro zachování kontinuity čerpali z jednoho zdroje, a tím byl portál Českého statistického úřadu. Pro větší transparentnost byl vybrán delší časový úsek, a to období od roku 2000 do roku 2014.

Diplomová práce byla zpracována v obecné rovině, nebylo tedy přihlédnuto k jednotlivým pracovním profesím. Vyhodnocení jsme provedli pouze pro zvolených osm indikátorů. Pokud bychom vybrali odlišné indikátory, mohli bychom dojít k jiným výsledkům. V praktické části bylo naším záměrem získat odpověď na stanovený cíl této diplomové práce, a proto jsme použili vícekriteriální rozhodování. Závěrečným hodnocením jsme získali nejvhodnější region pro uplatnění se na trhu práce. Dále jsme pro možné snížení disparity mezi kraji uvedli možný návrh a doporučení.

Seznam použité literatury

Knihy:

ANDĚL, J., 1996. *Sociogeografická regionalizace*. Ústí nad Labem: UJEP, 85 s. ISBN 80-7044-112-7.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2002. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 211 s. ISBN 80-246-0384-5.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

EVROPSKÁ KOMISE, 2014. *Politika Evropské unie: Regionální politika*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 16 s. ISBN 978-92-79-41284-4.

KEATING, M., 1998. *The New Regionalism in Western Europe: Territorial Restructuring and Political Change*. Aldershot: Edward Elgar, Cheltenham, 256 p. ISBN 978-1840644869.

KUTSCHERAUER, Alois a kol., 2010. *Regionální disparity: disparity regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

SCHELS, Ignatz, 2008. *Excel 2007 – vzorce a funkce*. Praha: Grada Publishing, s. 512. ISBN 978-80-247-2074-6.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK, 2009. *Regionální politika její nástroje*. Praha: Portál, 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

ŠAJDLEROVÁ, Ivana, 2003. *Organizace a řízení. Cvičení 1*. Ostrava: VŠB-TUO, s. 72. ISBN 80-248-0277-9.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2007. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Fakulta ekonomicko-správní, 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.

VANHOVE, Norbert and Leo H. KLAASSEN, 1987. *Regional policy: a European approach*. 2nd ed. Aldershot: Gower, 529 s. ISBN 0-566-05413-2.

VANHOVE, Norbert and S. BOECKHOUT, 1999. *Regional policy: a European approach*. 3rd ed. Aldershot, England : Ashgate, 639 p. ISBN 978-1-84014-994-4.

ŽIŽKA, Miroslav a kol., 2013. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing, 224 s. ISBN 978-80-7431-131-4.

Elektronické zdroje:

CZECHINVEST, 2016. *Investiční pobídky* [online]. Praha: CzechInvest, [16. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/investicni-pobidky-nove>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015a. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [23. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015b. *Charakteristika Karlovarského kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [24. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_karlovarskeho_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015c. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [24. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015d. *Charakteristika Pardubického kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xe/charakteristika-pardubickeho-kraje-udaje-za-rok-2014>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015e. *Charakteristika Jihomoravského kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_jihomoravskeho_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015f. *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015g. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Jihomoravského kraje v roce 2014* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11280/17808269/ZT_jmk_2014.pdf/0c586dcb-2e81-43cb-9d15-2bb00be6b4fb?version=1.3.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015h. *Metodika – kriminalita, nehody* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xa/metodika_kriminalita_nehody.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015ch. *Metodika ukazatelů* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/metodika-ukazatelu-nejdulezitejsi-udaje>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016a. *Statistiky* [online]. Praha: ČSÚ, [23. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistiky>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016b. *Charakteristika Hlavního města Prahy* [online]. Praha: ČSÚ, [23. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11236/26845779/charakteristika.pdf/bfe5633c-95a5-4a8e-8e19-f3daf5dcf1d8?version=1.2>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016c. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [23. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016d. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [23. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17840049/charakteristika_kraj.pdf/69b5df83-6174-4024-871c-6ae89d2c474b?version=1.1.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016e. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [24. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016f. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [24. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016g. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016h. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016ch. *Charakteristika kraje* [online]. Praha: ČSÚ, [26. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016i. *Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?jsessionid=--t614ft_GosUeXomZqqESvQZsv4IP4DOuiz-RAzxkVT7xG4yqv3!411677977?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=30852&pvo=MZD01-E&verze=-1&zo=N&nahled=N&sp=A&skupId=855&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_null_null_&evo=v208_%21_MZD01-R-do2010_1&c=v548%7E8__RP2010&u=v479__VUZEMI__100__3115&str=v479.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016j. *Zdravotnictví, pracovní neschopnost* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=all&pvo=ZDR001D320201&verze=-1&z=N&nahled=N&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&c=v1358~3__RP2004&u=v2997__VUZEMI__100__3115&str=v2997.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016k. *Metodiky ukazatelů* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/metodika-ukazatelu-nejdulezitejsi-udaje>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016l. *Míra ekonomické aktivity osob ve věku 15 a více let* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&katalog=30853&z=T&f=TABULKA&z=N&pvo=ZAM05&nahled=N&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&verze=-1&c=v3~8__RP2014&str=v147.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016m. *Podíl nezaměstnaných osob, pracovní místa v evidenci úřadu práce* [online]. Praha: ČSÚ, [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf;jsessionid=yAx6qR0NAJgNG6ZrI78e5Xe6pMML7VBGw4GKb8D3sqqbHuY2O1Kw!-384619789?page=vystup-objekt-parametry&katalog=all&z=T&f=TABULKA&z=N&pvo=ZAM09&nahled=N&sp=A&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_null_null_&verze=-1&c=v3%7E3__RP2006&u=v172__VUZEMI__100__3115&str=v172.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016n. *Veřejná databáze* [online]. Praha: ČSÚ, [13. 3. 2016]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky>.

ENCYKLOPEDIE IURIDICTUM. *Disparita* [online]. Encyklopedie Iuridictum [18. 1. 2016]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Disparita>.

EVROPSKÁ UNIE, 2016. *Regionální politika* [online]. Europa.eu, [3. 2. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/reg/index_cs.htm.

INTEGROVANÝ PORTÁL MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2012. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti* [online]. Praha: MPSV, [16. 4. 2016]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>.

METODICKÁ PODPORA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE, 2009. *Definice pojmu disparita* [online]. Brno: GaREP, [18. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2016. *Úřad práce: Příspěvek na dojíždění od dubna již v pěti krajích* [online]. Praha: MPSV, [8. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/24836>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2012a. *Fondy EU v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2012b. *Regionální politika* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2012c. *Programové období 2007 – 2013* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2013. *Strategie regionálního rozvoje ČR 201-2020* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2016a. *Programové období 2014 – 2020* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2016b. *Programy pro programové období 2014 – 2020* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2016c. *Regiony regionální politiky* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2016d. *Informace o фондеch* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>.

ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ, 2003. *Geographic Concentration and Territorial Disparity in OECD Countries* [online]. Paris: OECD Publications Service, [18. 1. 2016]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Zz4QQ9JRg8kJ:www.oecd.org/regional/regional-policy/15179757.DOC+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>.

PORTÁL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ, 2014. *Nuts* [online]. Brno: Portál územního plánování [22. 1. 2016]. Dostupné z: <http://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>.

SLOVNÍK AZ. *Disparita* [online]. Slovník AZ [18. 1. 2016]. Dostupné z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=disparita&typ_hledani=prefix.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2016a. *Strategie Evropa 2020* [online]. Vláda ČR, [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2016b. *Strategie Evropa 2020 a ČR* [online]. Vláda ČR, [4. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/cr/eu-2020-a-cr-78696/>.

Seznam zkratek

α_j	součet čísel přiřazených j-tému kritériu
α_{kj}	číslo pořadí přiřazené k-tým expertem j-tému kritériu
B_j	koeficient významnosti j-tého kritéria
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
ČR	Česká republika
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EFRR/ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
EGF	Evropský fond pro přizpůsobení se globalizace
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EU-27	27 zemí EU, do připojení Chorvatska
FO	fyzická osoba
FS	Fond soudržnosti
h_{bj}	hodnota j-tého kritéria
HDP	hrubý domácí produkt
h_{ij}	hodnota j-tého kritéria u i-té varianty
HSS	politika hospodářské a sociální soudržnosti
I_{ij}	index
ILO	Mezinárodní organizace práce
INI	integrované indikátory
Kč	koruny české
LAU 1	okresy
LAU 2	obce

LAU	místní administrativní jednotky
m	počet kritérií
MHD	městská hromadná doprava
MVDP	metoda vážených dílčích pořadí
NUTS 1	stát
NUTS 2	regiony soudržnosti
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
NUTS3	kraje
Obr.	obrázek
p	počet expertů
P_j	vážené dílčí pořadí
S_j	hodnota relativní užitečnosti
Tab.	tabulka
ÚP	úřad práce
VaV	věda a výzkum
V_j	vyhodnocení
z_{ij}	hodnota výpočtu metody Pattern

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Monika Horáková

Bc. Monika Horáková

Seznam příloh

Příloha 1	Přehled deskriptorů pro hodnocení disparit ve sférách
Příloha 2	Dotazník
Příloha 3	Výpočty koeficientu významnosti (B_j)
Příloha 4	Pronásobení pořadí příslušným koeficientem významnosti B_j
Příloha 5	Výpočet indexu I_{ij}
Příloha 6	Výsledky podle metody PATTERN
Příloha 7	Součet výpočtu hodnot z_{ij} v krajích